

A black and white portrait of a young woman with short, wavy hair, wearing round glasses and a plaid shirt. She is smiling slightly. The background is a plain, light color.

Bent Knudsen

Ruth Elinor Knudsen
f. Hansen

Ruth Elinor Knudsen
f. Hansen

Bent Knudsen

Bent Knudsen

Ruth Elinor Knudsen

Forsidefoto: Min mor, Ruth Elinor Knudsen

Ruth Elinor Knudsen

Forfatter: Bent Knudsen

Redaktion og korrektur: Michael Nielsen og Mia Rosted

Layout: Lars Bro

Copyright © 2026 Bent Knudsen

Tryk: Lasertryk A/S

ISBN 97887-999368-1-6

Indholdsfortegnelse

Forord	9
Mine børnebørn	10
Ruth Elinor Knudsen – født Hansen	12
Hansine Regine Frederike Hansen	14
Plejecenter Øst, Vollsmose i Odense	22
Skifteretten - Hansine Regine Frederikke Hansen	25
Min mors søskende	27
Skæbnefortællinger	28
Lille Hans - 1932 - 1934	28
Svend Åge Hansen - 1923 – 1946	28
Lilian Vivian Hansen - 1941 - 1958	32
Kaj Villy Hansen - 1927 - 1973	36
Ewald Hansen - 1900 – 1963	42
Familiefar	42
Min mors far - Ewald	46
Girlpower	47
Ewalds død	53
Ewalds bisættelse	54
Hansine Regine Frederikke Hansens hvilested	57
Skifteretten - Ewald Hansen	59
Min kære mor	62
Pottetræning	64
Storvask	65
Søskendeliv i børnehøjde	67
Inde	67
Ude	68
Skoletid	68
Østre Skole, Allégade 8 i Odense	70

Skoleskift	74
Livets skole	77
Oplæring til ansvar og mor-rolle	79
Sengetid	80
Oplysning	82
Familiestammen	84
Familien Knudsen	87
Skibhusvej i Odense	87
Min mor bliver gift	89
Danmark besat	92
Ruggårdsvej 106 2. sal., Odense	95
Ruggårdsvej 106	96
Indenfor i min mors første lejlighed i Odense	98
Storvask	104
Store badedag	105
Den daglige drift og drifter	106
Dagligliv efter 2. Verdenskrig - 1945 -1955	110
Familie og fællesskab	117
Små kår	119
Augustenborg i Sønderjylland	120
Læretiden udstået	123
Madlavning	127
Martha-kursus	129
Hjemmesløjde	139
Efterkrigstid - tilbageblik	141
Danmark bliver et smørehul	142
Elvis Aron Presley	146
1960'erne. Økonomisk opsving	147
Akkordarbejde	148
En ny tid - Njalsvej 125, Odense	155

Derhjemme	156
Ungdomsliv - piger	160
Oplæring i husførelse	161
Generationsspor	162
Tove	163
Tale til Jørgens jubilæum, 25 år som VVS-mester	164
Birthe	166
Jubilæumstale til Palle. 25 år ved Odense Bytrafik. April 1994	169
Et tiår på toppen - 1965-1975	172
Økonomisk guldalder-1960'erne	172
Rejseliv - væk hjemmefra	173
Sverige	173
Tyskland	175
Hotel Unter den Linden	177
Sølvbryllup	180
Børnebørn	185
Netværk	186
Immigration	188
Immigrant-liv	192
Børnebørn i Århus	196
Børnebørnenes minder	198
Ditte Marie Mulhern Knudsen – datter af Bent og Bodil	198
Christina Kampf Mortensen – datter af Tove og Jørgen	199
Signe Kempff-Thestrup – datter af Bent og Berthe Marie Thestrup	201
Bodil Irene Jensen. Svigerdatter. Gift med Bent.	202
Anna Helene Knudsen. Datter af Bent og Bodil	205
Min mor bliver enke	207
Hverdagen som enkefru Knudsen	210
Begyndende enkeliv - ikke husmor, men enke	213
Farvel til arbejdskammerater	215

Ny retning i livet	218
Solitude	219
Rejseliv	220
Spanien	220
Fra England til Scotland	222
Jugoslavien	222
Skærblacka, Sverige	226
Strikkeklub	230
Et højdepunkt i vores mors liv	233
80-års fødselsdag	233
Tale, Bent	237
Tale, Eddy	240
Fællessang	242
Mod solnedgang	245
En advarsel	247
Min mor på plejehjem	250
Sort uheld	255
Jeg anklager	257
Legalt efterspil	258
En alvors snak om døden	259
Ventetid	261
Farvel	261
Efterskrift	266

Forord

De sidste mange måneder op til min 80-års fødselsdag, har jeg arbejdet mig tilbage i tiden, længe før jeg blev født.

Min mor **Ruth Elinor Knudsen** har levet.

Hun har givet mig liv.

Jeg håber min fortælling om min mor vil leve videre i familien.

Min mors liv har givet hende en plads i historien af navnløse ikke privilegerede mødre og anonyme hustruer, som aldrig er gået af pladsen for lidt modgang. Når først de fik børn blev de urokkelige søjler for dem de gav liv. De burde have en national festdag, hvor vi i kor kunne udbringe et højt hurra i respekt for deres levede liv.

Tak er kun et fattigt ord.

Det er smukt at kunne mindes. Slippe hverdagens forpligtigende gøremål, og selv møblere et fællesskab hvor nutid og fortid bliver bundet sammen med minder om svundne dage med de kære, som dit liv er og har været fælles med.

Det er livgivende at vide – **hvor kommer du fra.**

Min kone Bodil Irene Jensen, har jævnligt læst med i fortællingen om sin svigermors liv, og sagt god for "tonen" i fremstillingen. Torbjørn Ebbesen har kigget mig over skulderen og læst med. Hjertelig tak for det Torbjørn. Manuskriptet er blevet gået efter i detaljer af min gode venner Michael

Nielsen og Mia Rosted fra Skanderborg. De har undret sig sine steder over teksten. Jeg har rettet ind derefter.

Lars Bro har sat historien om min mor op til trykning. En stor tak Lars.

Min mor har en voksen lillesøster Grethe Herdis Vilhelmsen, som bor på Nørrebro i København. Jeg kan ikke takke Grethe nok for de minder om sin familie, som hun har delt med mig, over telefonen. Hun gav sin og min mors familie nyt liv.

Hjertelig tak til min storesøster Tove for vores fælles liv en tid i Odense med mor, far og storesøster Birthe.

Kusine Maja er længst flyttet hjemme fra sin mormor og morfar i Odense, men har velvilligt snakket med mig i telefonen, om tiden dengang.

Fætter Jack og kusine Bente har læst med i afsnittet om deres far Kaj. Min mors lillebror.

Kære Signe, Sofus, Ditte Marie og Anna Helene.
Må i leve i mindet om jeres farmor **Ruth Elinor Knudsen.**

Mine børnebørn

Uma Madison Elmer Villum Alfred Albert Olivia Oskar.

I er i livet.

I skal kende jeres mødre.

*Du lille fugl ved min rude
har du en hilsen med til mig
så du min moder derude
sig mig hvad sagde hun til dig*

*Strofer fra en gl. dansk folkesang.
Forfatter ukendt.*

Ruth Elinor Knudsen – født Hansen

Længst er tiden.

Min mor er formuldet

Jeg vil rejse en runesten over min mors liv, som skal ære mindet
om en ikke adelig kvindes liv.

På min mors gravsted ved Pårup kirke ved Odense, er der rejst tre flade meterhøje emner i granit, som er beklædt med rektangulære messing plader indgraveret med de afdødes navne på sort baggrund.

Minde søjle Egelunden. De ukendtes grav. Pårup kirke ved Odense.

Min mor er kremeret og hendes urne er en del af en mindre gruppe nu afdøde, som er bisat i et begrænset område omkring mindesøjlerne i Egelunden.

Hendes navn kan tydeligt aflæses på messingpladen on location.

Min mor døde på Odense Amts og Bys sygehus i november 2011 lidt over midnat.

Familien var min mors verden.

Hansine Regine Frederike Hansen

Min mors mor. Født Knudsen.

Hansine blev en gammel dame født i sommeren 1901 i Skibhuskvarteret i Odense.

Se et herligt billede af Niels Kristoffer og Karen Sofie Amalie.

Hansines mor og far som fejrer diamantbryllup

Tilbage i december 1867 blev H.C. Andersen udnævnt til æresborger i Odense. Byens borgere gik i fakkeltog til Rådhuspladsen for at hædre deres berømte bysbarn. Stakkels H.C. Andersen havde tandpine den aften.

H.C. Andersen i 1862.

En del år senere i 1981 blev Hansine fejret på sin 80-års fødselsdag på Næsbylund kro ved Odense Havn med stjerne-kaster antændt og stukket ned i en isdessert, understøttet af fire tjenere, som en kort tid illu-minerede en lys dæmpet spisesal på kroen. Det var finalen på fest menuen og sidste ombæring før kaffen og lidt dessertvin. Der blev klappet. Gæstebuddet var en kollektiv manifestation, hvor hver indbudt selv betalte kuvertprisen.

*Hansines 80-års fødselsdag.
Isdesserten. Illumineret med stjernekastere.*

Den aften blev Hansine hædret som familie Hansens overhoved, klædt i en douce storblomstret kjole og festparyk. Hansine var festens centrum. Alle gæsterne var knyttet til Hansine med familiære bånd.

Hansines søskende, brødrene Petter og Frits var med omkring bordet. Alle Hansines voksne børn, Christian, Ruth, Grethe og lillebror Finn fra Sverige, dog ikke Søster/Inge. De sad på familiepladserne i skøn harmoni med deres mor.

*Hansines børn til hendes 80-års fødselsdag
 Christian (tv) Finn (th) Grethe (bagerst tv) Ruth (bagerst th)
 I midten deres mor fødselaren Hansine.*

Hansine byder velkommen

Hansines livsglade børnebørn, omkranser kærligt deres mormor og far-mor. De yngste af morbror Finns børn, Mikael og Stefan var ikke med på billedet.

Hansines 80-års fødselsdag. Børnebørn

Forrest fra venstre: Maja, Tina, bag Tina, Birthe.

2. række fra venstre: Kickan/Maj Lis, Tove og Joan

Bagerste række fra venstre: John, Jan, Johnny, Bent, Jørgen og Jack.

Mormors 80-års fødselsdag fredag den 21. august 1981.

Mel.: Jens Vejmand, Hvem sidder der bag skærmen.

1. Med dig på hæderspladsen
vi fejrer fødselsdag.
Jeg gerne vil dig hylde
med alle dine år.
Hvor mange du er blevet
det ved du sikkert selv.
Det vigtigste i livet
er det, som følger med.
2. Den dag, du mødte Ewald,
jeg husker kun fra dig.
I trak afsted med cyklen
på marken, som var sump.
Men Ewald holdt balancen
dog ikke uden tab.
Hans ene sko den mangled'
det så I først ved dag.
3. Så gik det, som det skulle,
du fødte jeres børn,
og alle 9 blev givet,
at du var mor til dem.
Iblandt du burde skrige,
men du holdt tappert ud.
Med morfar gik det ikke,
jeg husker ej hvorfor.
4. Dog bør vi alle mindes
på denne glædens fest,
du mangler nogle børn her,
som ej er med som gæst.
Jeg tænker lidt på Duller,
den gode Kai især,
Svend Age og hans søster,
vær hilset, hvor I er.
5. Jeg ved du kender dagen
med slid og slæb og børn.
Jeg ved du kender natten,
som ingen andre gør.
Dit hele liv du levet
med mod og kærlighed,
og alt hvad du har givet,
kan ingen fra dig ta'.
6. Du er en dejlig mormor,
det ved vi - du er bedst.
Jeg husker dig tilbage
i mange, mange år.
Idag så ved jeg sikkert,
du aldrig vil forgå.
Hansine - du er dejlig,
stem i og skål derpå.

Kærlig hilsen
Bent Knudsen

Fætter Bents fællessang til sin mormor. Lille Hans manler at blive nævnt i vers fire

Der var Pictures af Hansines oldebørn

*Hansines 80-års fødselsdag. Oldebørn
Forrest fra venstre: Sofus, Carsten og Signe
Bagerst fra venstre: Paw, Maj-Britt og Christina*

Fejringen af Hansine forløb uden den mindste antydning af "baloon". Et udtryk som jeg ved min mor brugte om ballade i familien. Ingen verbale skærmydsler eller en ukontrolleret brandert. Alle gæster omkring Hansine udtrykte, som aftenen løb hen, en hjertelighed af fællesskab.

Tak for kaffe Fru Hansen.

H.C. Andersen stak af hjemme fra Odense, men Hansine blev på pladsen.
Du gav liv.

Plejecenter Øst, Vollsmose i Odense

Dødsannonce. Hansine Hansen

Hansine døde inden døre
i gode hænder på ple-
jecenter Øst, Vollsmose
Alle 40, 5240 Odense NØ.
ind under jul i 1996.

I sep. 1994 skrev en social og sundhedshjælper elev Susi Bruun en plejeopgave om Hansine.

Hun skriver på side 2 i en faglig kompetent elev rapport:

"Regine har nu boet på Ældre Center Øst i 5 år, hvor hun bliver passet i 24 timer.

Hun fik konstateret sukkersyge i 70- årsalderen, og får afvejet kost. Regine kan ikke huske, når hendes børn har været at besøge hende og ej heller deres navne, men hun spørger mig tit når jeg er der, om jeg ved om hun får besøg af dem den dag.

Regine sidder for det meste i sin lænestol, men jeg kan få hende til at støve af imens jeg laver noget andet.

*Hansine på Plejecenter Øst i
Vollsmose i Odense*

Regine kan gå selv, spise/drikke selv og hun kan godt lide at komme til bankospil.”

Susi Bruun. September-holdet 1993 klasse 14.

OPGAVENS TITEL : Regine Hansen
ELEVENS NAVN : Susi Bruun
HOLD : September-holdet 1993 klasse 14
DATO : 23.9.1994
PRAKTIKSTEDET : ÆLDRE CENTER ØST (gul afdeling)

DENNE OPGAVE ER SKREVET EFTER MINE HOLDNINGER OG SYNS-
PUNKTER.

Elev rapport om Regine Hansen

Skifteretten - Hansine Regine Frederikke Hansen

I foråret 1997 blev kassen gjort op af skifteretten i Odense, efter min mormors lange liv på jorden.

Der var i alt 8 registrerede arvinger til Hansine, fem søskende plus tre livsarvinger efter min mors bror Kaj, som tilsammen skulle dele "beholdning til udlodning", alt iberegnet 13.537,38 danske kroner.

Ruth Elinor Knudsen, Njals vej 125, 5210 Odense NV,
arver af arvebeholdningen 16,67% eller kr. 2.256,23.

DEN DANSKE BANK Meddelelse

Date: 02.08.96

Check udstedt for:

Ruth Knudsen
Njalsvej 125
5210 Odense NV

SKS 2614/95
SKIFTERETTEN I ODENSE
BOET EFTER HANSINE R.F. HANSEN
ALBANIGADE 28
5100 ODENSE C

Vedhæftede check nr. 3771323 på kr. 2.267,77 , fremsendes
til dækning af : udlodning fra ovennævnte bo

ODENSE AFDELING tlf. 65440000 FER THEDE 6574080043

02045 95.07 Den Danske Bank Aktieselskab A/S reg.nr. 28.472, København

Kvittering for udbetaling af arv til min mor efter Hansine

I opgørelsen fra skifteretten ser jeg at Hansines aktiver efter et langt liv var: 36.120,23 kroner.

Der var fire kilder til hovedstolen.

- Indestående i Arbejdernes Landsbank på 32.460,00 kroner
- Begravelseshjælp på 1917,00 kroner.
- Regulering af opholdsbetaling på 1580,63 kroner
- Renter på boets konto 161,71 kroner.

For at blive skrevet ud af samfundet blev der trukket 22,582,85 kroner.

- Begravelsesforretning på 12.128,00 kroner.
- Afgifter til skifteret: Statstidende, proklama 590,00 kroner
- Skifterettens porto 800,00 kroner
- Skifteretsafgift 2% af 36120,00 kroner – 722,40 kroner.
- Honorar til skifterettens medhjælper advokaterne Euchen Larsen og Euchen Larsson på 8.334,01 kroner inclusive moms.

Hansine var gavmild i døden. Hun gik næsten i nul. Der var lidt til børnene og der var lidt til gebyrgribbene og slipsedrengene i habitter.

Hansine Regine Frederikke Hansen 1901-1995.

Ladt alene på Risinge Kirkegård ved Vollsmose i Odense i de ukendtes grav.

Æret være Hansine Regine Frederikke Hansens minde.

Min mors søskende

Hansine fødte 10 børn. Hendes familienavn var Knudsen. Gift med Ewald Hansen, som var far til alle hendes børn.

Min mors søskende var

Svend Åge Hansen. 1923 -1946

Ruth Elinor Hansen. 1924 - 2011

Christian Elmer Hansen. 1926 - 2013

Kaj Villy Hansen. 1927 - 1973

Inge Mary Hansen. 1929 - 2011

Hans Niels Hansen. 1932 - 1934

Finn Hans Hansen. 1936 - 2017

Grethe Herdis Hansen. 1938 -

Lillian Vivian Hansen. 1941 – 1958

Grethe Herdis Vilhelmsen er nulevende I 2026 og bor på Glasvej, Nørrebro i København.

Halvdelen af de børn Hansine gav liv, fulgte hun til graven. Hun havde tavst og ofte værnet om familiens gravsted på Fredens kirkegård i Odense.

Når jeg hørte Hansine genfortælle og genleve især omstændighederne omkring hendes børns død, blev jeg naglet til stolen uden at sige en lyd. Tiden stod stille.

Samme historie, samme manuskript i mindste detalje, hver gang historierne blev genfortalt.

I næste led i fortællekæden, kan jeg genkalde min mors fortælling af de samme historier, som hun havde hørt fra sin mor.

I den første tid i 1980-erne hvor min kone Bodil Irene var flyttet ind på Åkirkebyvej i Århus, blev der en god anledning til at opdatere Bodil på min mors familie. Det var historier fra det virkelige liv i fattig Odense.

Når min mor startede på fortællingen, blev der stille i Det gule Hus på Prærien. Sådan kaldte vi træhuset vi bor i på Åkirkebyvej 7 i Århus, som var malet gult dengang.

Skæbnefortællinger

Lille Hans - 1932 - 1934

Han blev altid mindet og omtalt - som Lille Hans.

Min mor har været 8 år gammel.

Han fik kun begrænset levetid i korte bukser.

I familien verserede flere historier om hvad der gik forud for hans død som 2-årig. Faldt han ned af en havestol og brækkede nakken, eller faldt han ned fra en trækvogn i porten til Sct. Jørgens gade 40 i Odense og blev kvæstet til døde.

Var det et hændeligt uheld eller var Lille Hans uden opsyn.

Han blev begravet en torsdag den 26.07.1934 på Fredens Kirkegård i Odense, gravsted D101 - 102. Det blev min fødselsdato i 1946.

Æret være Hans Niels Hansens minde.

Svend Åge Hansen - 1923 – 1946

Hansines førstefødte Svend Åge døde i en bilulykke en januardag i 1946.

Svend Åge var min mors storebror, udlært som maskinarbejder.

Han var passager i en tjenestebil med 4 CB- kollegaer på vej hjem til deres tjenestekvarter i Dansestræde, efter en lang nats vagt på Korsløggeskolen i Odense, hvor de under mørklægningen holdt skolen under opsyn. Han gjorde tjeneste i Statens Civile Luftværn, som ydede civilbeskyttelse under og lige efter Anden Verdenskrig. Kasserede værnepligtige og de som havde trukket frinummer, var kernen i CB fra 1940 til september 1944.

Chaufføren mistede herredømmet over bilen ved overgangen fra Nyborgvej til Frederiksgade, hvor de i høj fart smadrede ind i en stållysmast. Svend Åge blev slynget ud af bilen svært kvæstet.

Han døde af kraniebrud på Odense Amts Sygehus samme dag den 13.01.1946 klokken 20 om aftenen uden at være kommet til bevidsthed. Håbet om en ny fremtid efter fem års besættelse blev slukket for Svend Åge.

Grethe Herdis (8 år) husker, at politiet kom hjem til dem på Skibhusvej i Odense og bankede på en søndag. Grethe, Lilian og Finn blev sendt ind på værelset bag en lukket dør. De fik ikke noget at vide af deres mor og far om Svend Åges død før uger senere. De var ikke med til hans begravelse. Svend Åge Hansen blev begravet på Fredens Kirkegård i Registreret Grav ugen efter sin død lørdag den 19.01 1946, gravsted D 101-102. Registreret grav;

"et gravminde skal alene registreres som bevaringsværdigt, hvis det ud fra en saglig vurdering og efter anvendelse af udvælgelseskriterier må anses for at være et gravminde, som bevarer mindet om fortjenstfulde mænd

og kvinder, eller som i øvrigt af kunstneriske, kulturhistoriske eller andre grunde må anses for særlig bevaringsværdigt.”

På ulykkesdagen var Svend Åge i CB-uniform.

Gravstenen på Fredens Kirkegård i Odense med inskriptionen er stadig bevaret.

*Registreret gravsten på Fredens Kirkegård i Odense.
Svend Åge Hansen.*

Rejst af CB kammerater

Det kunne fint være de fire unge mennesker, som var passagerer i ulykkesbilen den søndag tidligt på morgenen.

I avisen Fyens Socialdemokrat nævnes 23-årige Peter Thorslund Andersen fra Dronningsgade i Odense, som fører af bilen.

22-årige Børge Jensen fra Mariahjemmet, 19-årige Poul Wagner, Vindegade 106, og den 20-årige Bøggild Andersen Bordingvej 1 var passagerer i bilen.

Alle fire slap fra ulykken med livet i behold.

Honnør for Svend Åge Hansen

Da jeg ryddede op efter min mors død, dukkede der et lille tøjdyr frem mellem sengetøjet i garderobeskabet på 1, sal på Njalsvej 125. Det var en lille tøjhund syet af dæmpet rødt kunst læder med sort tråd. Min mor havde fortalt mig det var hendes storebrors kæledyr, da han var lille. Men tøjdyret var længst glemt og gemt.

I mit barndomshjem har jeg altid levet med et "gudelignende" billede af Svend Åge i CF-uniform, som stod på skabet i glas og ramme.

Min mors storebror. Svend Åge Hansen.

Lilian Vivian Hansen - 1941 - 1958

Lilian Vivian døde i september 1958 af en medfødt hjertefejl, 17 år gammel.

Hun fik første gang som 13-årig konstateret en fatal hjertefejl.

Min mors lillesøster Lillian Alice Hansen. Konfirmationsbillede.

Lilian kom til undersøgelser lokalt på OABS, Odense Amts- og Bys sygehus, og på Rigshospitalet i København. På det tidspunkt var min mormor og morfar flyttet fra 1.sal til 3.sal til en større lejlighed på Skibhusvej 153.

Lilian kunne ikke bevæge sig frit på grund af en stærk nedsat vejrtrækning, så hendes hjemmeboende søskende Inge og Grethe bar Lillian i guldstol op og ned ad trapperne, hvis nødvendigt. Lilian blev kaldt "duller".

Fra Skibhusvej 153 og længere ind mod byen lå "Store Hans", kvarterets lokale biograf. Hvis de skulle i biffen, satte de Duller op på bagagebæreren og trak hende frem og tilbage på cyklen.

Lillian blev undersøgt på Riget af den gode hjertelæge Tybjerg Hansen. Han havde udviklet en ny metode til hjerteoperation. Duller var hans første patient, som blev opereret efter den metode.

Postkort med en hilsen fra Lillian under indlæggelse på Rigshospitalet i København dateret den 04.05.1958

Kb. d. 4-5-58

Kære alle 5.

Ja nu vil jeg lige skrive et par ord for at i kan høre at der stadig er liv i mig. Du kom vel godt hjem Rudt, det var pænt at han kørte dig helt hjem.

Hvordan har I det ellers I har det vel godt. Ja med mig, der er det lidt bedre de er jo begyndt at rode ved mig. Så det varer nok ikke så længe så ser i mig igen. Nå der er jo ikke så meget at skrive om, men næste gange bliver der mere.

Kærlig hilsen Lillian

Mdc. Afdl. B 4.1. Rigshospitalet Kb. Ø.

Skriv snart.

Forsiden af postkortet

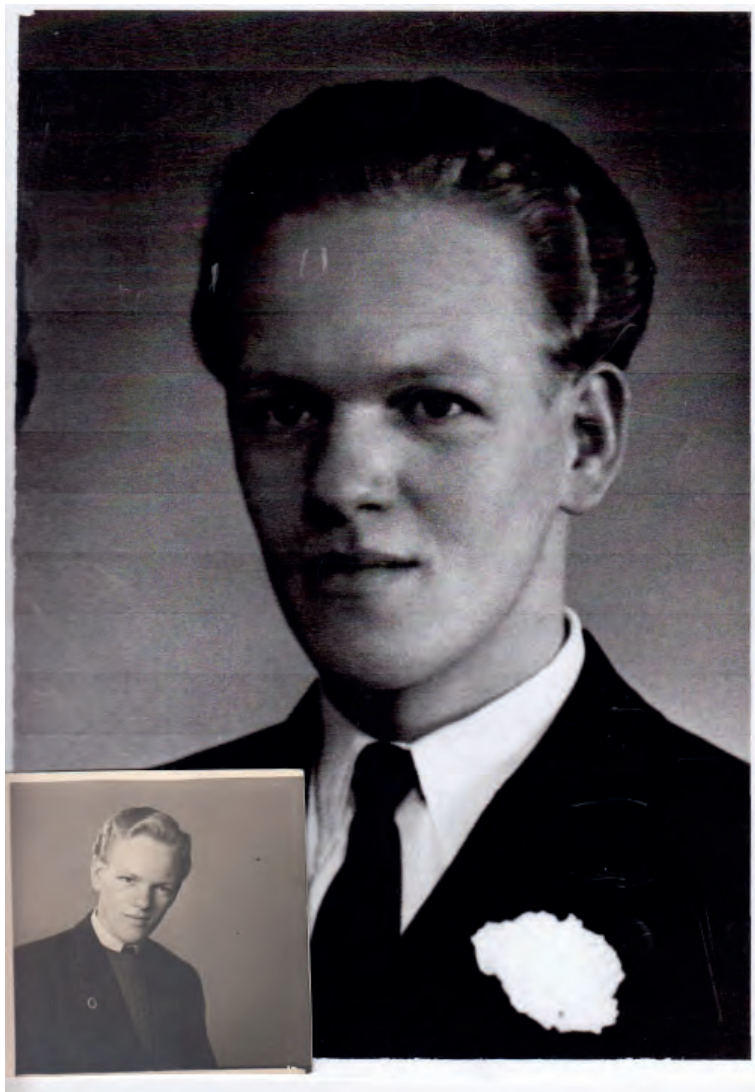
Det fik desværre ikke Lillian til at leve længere. Min mors lillesøster Lillian var kun et par år ældre end min ældste søster Birthe.

Lilian Vivian Hansen blev begravet på Fredens Kirkegård i Odense i september 1958, gravsted D 101-102.

Æret være Lillans Vivian Hansens minde.

Kaj Villy Hansen - 1927 - 1973

Kaj Villy tog sit eget liv.

Min mors lillebror Kaj Villy Hansen

Han cyklede ud til Odense kanal ikke langt fra Stige Ø og lod sig drukne i kanalen. Ved siden af hans cykel var der en tømt sodavandsflaske og det papir, som Hansine havde pakket to sovepiller ind i.

Nogle dage efter at Kaj var cyklet ned til kanalen, kom der brev med posten til Hansine i Annas Holms gade, en sidegade til Skibhusvej i Odense. Det var i 1973.

Kære elskede mor.

"Lige et sidste ord for at forsvare min handling og du skal ikke dømme Inge for hun er uden skyld i hvad jeg vil gøre, men efter det som er foregået, vil jeg ikke kunne være menneske igen, så derfor kan jeg lige så godt gøre det slut med det hele, det er bedst for alle parter.

Men jeg håber at du alligevel vil synes at jeg har været en god dreng.

Farvel lille mor.

Din søn Kaj.

En hilsen til alle mine kære i familien."

(Jeg skrev brevet af efter originalen – til min mor)

Alle i familien Hansen holdt vejret.

Hvad var der sket og hvor var Kaj.

Kaj havde næsten boet og arbejdet hele sit liv i Skibhuskvarteret.

Som sine brødre var Kaj udlært maskinarbejder. Svend Åge, Christian og Finn havde stået i lære hos skibsreder Mærsk McKinney Møller på Odense Stålskibsvært. Kaj hos Thrige i Odense.

Kaj var i flere år en kendt fodbold træner hos "de røde" i Kocks gade, boldklubben B 1909` hjemmefane. Alle i kvarteret kendte Kaj som en glad mand. Hansine havde ikke telefon i Annas Holms gade, så der blev banket på døren i privaten når rygterne gik, at nu var der fundet en livløs person i Odense Kanal, som uoplyst måtte være Kaj.

Først tre måneder senere blev Kaj Villy fundet druknet i Odense Kanal.

Hansine var ramt, kæderøg og kunne ikke sove i lejligheden i Anna Holms gade 45 på anden sal med alle moderne installationer. Den havde hun overtaget efter Kaj. Familien flyttede til Søhus i 1971.

Det var ingen hemmelighed i familien, at der var knas i ægteskabet. Der blev snakket om hvor synd det var for Kaj. I tiden op til sin forsvinden boede han i en arbejdsvogn hos Stadsgartneren, hvor han nylig var blevet ansat. Hvis det kneb med at finde ro og sove om natten, havde Hansine moderligt delt ud af sine sovepiller til sin søn.

Jeg var ofte med min mor på besøg hos Hansine i den periode.

Familien rykkede sammen i tavshed.

Man vidste Kaj var ked af det.

Det var ikke ukendt at hans kone Inge indimellem havde taget en afstikker fra ægteskabet, men det havde tidligere løst sig.

Den her gang var og blev det anderledes. Kaj overlevede ikke den ægteskabelige krise. Han handlede ved at tage sit eget liv.

Han kappede radikalt alle bånd til sine kære i familien. Til sin søn Jack fælles med Inge og til sin adoptiv søn Johnny, sin kone Inges særbarn. De to drenge blev efterladt på perronen i Søhus i det nordlige Odense i et parcelhus med deres kære mor.

Jack var blevet konfirmeret et par år før i Sct. Knuds Domkirke i Odense i 1971. Han havde fået en sort læderjakke i den anledning og havde sammen med sin far været til Landspokal finale mellem B 1909 – Frem i Idrætsparken i København, Kristi Himmelfartsdag i 1971. B1909 vandt 1-0

Det var hjerteskræende at møde frem til Kaj Villys bisættelse i Fredens Kirke i Odense.

Jeg stod tæt ved siden af min mor ved indgangen til våbenhuset og hilste på de fremmødte. Jeg hilste på Inge. Hun kom sammen med sine drenge Johnny og Jack. Inden da havde snakken gået i familien Hansen, om Inge skulle forhindres i at deltage i sin ægte mands bisættelse.

Inge og Kajs halvvoxne drenge gik med bøjede hoveder og fandt deres pladser tæt ved kisten på den modsatte bænkerække, hvor familien Hansen sad tavse som saltstøtter, uden at give en hilsen til kende. Følelserne over Kajs skæbne var vendt mod Inger, som den hjerteløse hustru. Ingen i den Hansenske familie rejste sig. De stakkels faderløse drenge og deres mor blev mødt med isnende tavshed.

Der blev ikke råbt, men. Hvis der var blevet sat strøm til tavsheden og ord på, ville kirkemurene i Fredens Kirke ryste af uforsonlighed og ufred. Familiens domstol talte til ugunst for Kajs kone. "Dødsdom" uden forsvar. Nulla remissio. Ingen tilgivelse.

Jeg genkalder ikke, at præsten opholdt sig ved omstændighederne omkring min morbrors død, i sin begravelsestale. Hans sikre fremtid i Guds rige blev fremhævet gentagne gange.

Jeg var der.

Kaj Villy Hansen blev bisat på Fredens kirkegård i Odense i D 103, nabo-gravstedet til hans families gravsted D 101-102.

Æret være Kajs Villy Hansens minde.

Hændte det, at Jack mødte sin farmor Hansine på Anna Holms gaden, gik Hansine over på modsatte fortov uden at hilse. Kaj havde efterladt sin yngste dreng i krydsild.

Min mors søster Grethe opsøgte en tid efter hendes storebror var bjærget i Odense Kanal, sin svigerinde Inge i Søhus. Hvorfor havde Grethe spurgt til Inge. Hvorfor giftede du dig med Kaj – når?

Johnny og hans mor Inge døde i 2009 med få måneders mellemrum.

Jeg deltog i Inges bisættelse i Odense fra Ejby kirke.

Der var kaffe på restaurant Zoo efter bisættelsen. Jeg hilste på Ingers daværende ægteemand og hans familie. Min fætter Jack og jeg sad alene ved samme bord. Ingen fra Ingers familie kom hen til bordet og hilste på.

Jack er længst en voksen mand og bor med sin kære kone i Silkeborg. I november 2016 mødte Jack sin søster for første gang. Hans far havde været kæreste med Jonna i Kocks gadekvarteret i Odense, i en ung alder. De fik en lille pige, Bente. Kaj ønskede ikke en fremtid med Jonna og deres fælles barn. Hun blev adopteret til en arbejdskammerat til Kaj, som Bentes mor blev gift med. Ewald, Kajs far var mellemmand og fik håndslag på af Jonnas far, at Kaj gik med til at adoptere Bente væk, mod at han ikke skulle betale børnepenge til Bente fyldte 18 år.

Bente har aldrig mødt sin far, men kontaktede sin halvbror Jack sent i livet. De er blevet søskende.

Ewald Hansen - 1900 – 1963

Der var engang
Min mors far.

Min mors far Ewald Hansen.

Min morfars familie kom fra Fyens land. Han lærte at reparere biler. Hvad jeg har hørt, skulle han være flink til at reparere biler.

Men, så var der alt det der ind i mellem.

Jeg kendte min morfar indtil 1963.

Familiefar

Ewald og Hansigne blev gift i 1924. Så startede det. Året før blev Sv. Åge født. Derefter fik de fik børn og de fik børn i et omfang, som selv efter datidens målestok var lige i overkanten statistisk set.

Der var en, der var to. Der var.... nyfødte i 1923 -1924 -1926 -1927 - 1929 - 1932 – 1936 - 1938 - 1941.

Ewald cyklede hjemmefra om morgenen til arbejde. Der var ingen slinger i valsen i arbejdsfordelingen i deres beskedne lejebolig. Hansine havde sit at passe, og Ewald blandede sig ikke i hendes arbejde på hjemmefronten. Sådan var det hver dag alle ugens dage. Det var næsten en naturlov.

I privaten havde Hansine sit at passe, og Ewald blandede sig ikke i hendes arbejde på hjemmefronten.

Hvis hun havde et fromt ønske om at forlade hjemmet på søndage og slå et smut forbi til gudstjeneste i den lokale kirke, ville det være udelukket.

Han var flink til at Hansine blev holdt til ilden med huslige pligter og nye søskende til min mor. Først som 40-årig slap Hansine for at skulle lægge krop til flere børnefødsler. Det havde stået på i over tyve år siden hun var en ung og uskyldig pige.

Der var ikke fri adgang til abort. Hvordan styrede man lige sine lyster, uden der fulgte et barn med.

Uligheden mellem kønnene i ægteskabet, hvor manden er den dominerende part, tvinger modsat kvinden i ægteskabet til at finde på metoder til at beskytte sig mod uønsket graviditet. Den simpleste er nix pille. "Ikke i aften", "hvis du lover", så en anden gang, inden så længe. For de fleste i tiden hvor Hansine og Ewald stiftede familie, har de unge i ægteskabet klaret at regulere antal af børn til tre fire stykker i snit. Ewald kunne bruge prævention, men det var ofte op til manden om han "gad".

Ud fra den tankegang har Hansine og Ewald kastet los, uden at tænkte videre over den mekanisme. De har varmet hinanden under dynen.

De holdt sølvbryllup i ægteskabet, og blev først skilt i 1955, efter 34 år sammen.

Sølvbryllups billede. Hansine og Ewald, min mors mor og far.

Hansines søskende klarede at begrænse sig i familier med et par børn. Ewald derimod var barn nr.6 ud af en søskendeflok på 10. De voksede op i Skibhusene ude ved Stige Ø i fjorden ind til Odense.

Ewald blev far til en børnefarm, som sin far.

Min morfar Ewald var eneforsørger, og standarden blev derefter. Det var på alle måder småt. Usle boliger som var pivkolde om vinteren og simpel mad, som ikke altid slog til. Sådan var det. Manden slæbte hyren hjem. Konen i huset holdt styr på hjemmet. Ewald var mekaniker, men lønningsspenen kom ikke altid hjem efter pålydende. Ewald havde "private" omkostninger for at holde den gående som mekaniker. Han kunne ikke holde sig fra flasken og kortspil.

Jeg kan følge familien Hansen fra deres førstefødte Svend Åge, hvor de boede i Sct. Hansgade i Odense. Da min mor kom til verden, var de flyttet til Rørdomsgade 17 i Sct. Hans Landsogn. Christian bliver født to år senere på adressen Bøgevangen 19, inden de flyttede til Astrupvej 2, hvor Kaj kom med på "sigøjnerholdet".

I 1929 er de flyttet til Næsbyhoved Broby Sogn. Min mors lillesøster Inge Herdis blev født på samme adresse den 13.12.1929.

Ved folketællingen i 1930 er de hjemme på adressen Skolevej 30, Næsby Stationsbyen, Næsbyhoved. (Venligst efter noter fra fætter Johns bekendte Erik. Tak for venligheden).

Senere er jeg stødt på adresserne Sct. Jørgens gade, Ole Vorms gade og Frejas vænget, og som sidste station Skibhusvej 153 i Odense.

Herre jemini for et flyttecirkus. Hansine har dårligt kunne få børnebleerne vasket og hængt til tørre, før de skulle tages ned og hænges til tørre et nyt sted.

Jeg lærte Hansine og Ewald at kende på deres sidst kendte adresse - Skibhusvej 153 i Odense.

Min mors far - Ewald

Det er begrænset hvor meget jeg selv har oplevet på første hånd. Jeg var 17 år da han døde.

Indimellem har han været med på holdet i klubben Marienlyst i Odense. En arbejderklub i Skibhusvej kvarteret, hvor der var fællesskab om fodbold. Efter fyraften stod den på øl og kortspil.

*Min mors far Ewald Hansen på "mesterholdet" i Marienlyst Boldklub
Min morfar er skaldet, uden briller og de længste korte bukser*

Efter sigende forpestedede han sine omgivelser med sine Golf cerutter, drak ukontrolleret og trak livremmen fri af bukserne, når han i affekt og

fuldskab indenfor hjemmets fire vægge, kunne gå løs på min mormor og iblandt de ældste af min mors brødre.

Han var kort og godt en fulderik.

Han terroriserede sin familie, og bestemte egenrådigt uden at ryste på hånden, hvordan han ville bruge sin ugeløn. Hansigne måtte gå tiggergang til sine søskende, når hun manglede til daglige fornødenheder. Ewald min mors far var ikke en høj mand, men fysisk i omfang og pondus. Han skiftede ham som en kamelæon, næret af sin lidenskab for kortspil og ukontrolleret øldrikkeri.

Min mor flyttede hjemme fra Skibhusvej i 1944 et tiår inden hendes mor og far blev skilt i 1955.

En dag boede Ewald min morfar ikke længere i samme lejlighed, som min mors mor på Skibhusvej i Odense.

Siden har jeg fået lidt indblik i hvordan det kom i stand.

Girlpower

Jeg var vokset op med min mors far på afstand. Jeg har været skærmet for at kende ham i fuld skala, når han efter sigende, gik over stregen fuld og på rulleskøjter i privaten.

Jeg har fået genfortalt utallige episoder hvor Ewald har gået ud af sig selv og opført sig som en "tyran". I mange situationer røg børnene med i købet og blev forulempet. Det var primært min mormor Hansine som stod i skudlinjen, når uvejret brød løs. De har været forsvarsløse overfor min morfars udfald.

Der var blevet snakket og lagt planer bag Ewalds ryg, men Hansignes mor havde sagt til sin datter, at når tiden kom til min mors yngste søsters konfirmation, "så sparker du ham i røven". Husk dine børn skal ikke skilles. Det gik som Hansines mor havde sagt til sin datter. Vent til Duller, det hed Lillian, er konfirmeret, så slår du til.

Ewald fik bevilliget skilsmisse ved Odense Amts bevilling af 23. april 1959.

Det var min mors yngre søskende Inger og Grethe, måske støttet af deres hjertesvage lillesøster Lillian/Duller, som slog en beskyttende jernring omkring deres mor Hansine. De hjalp med til at min mormor fik "hældt" Ewald ud af lejligheden. Han skulle finde sig et andet sted at bo. Finito.

Min mors lille søster Inge

Min mors lillesøster Grethe

Det blev i Skibhuskvarteret i en lejet bolig i Nørre Voldgade 41 i Odense. **Hansine** måtte derfor finde et arbejde. Før fanden fik sko på kl. 3.45 på morgenen cyklede hun ud til Odense Stålskibsvært og gjorde rent, og hjem igen for at smøre madpakke og sende de mindste børn afsted til skole inden kl. 08.00.

Hansine havde i årene gjort rent hos sin søster i deres El-forretning på Skibhusvejen indad mod byen. Hendes mand var El- installatør.

Min mors lillesøster Inge havde en datter min kusine Maja, som boede hos Ewald og Hansine. Der var altid plads til en til omkring Hansine.

Inge min mors lillesøster blev kaldt Søster. Hun fik Maja som 20-årig, medens hun boede hjemme.

Far til Maja var underboens Max. Det fortælles at han ikke var flink til at betale børnepenge. Når der skulle betales, var han ofte stukket til søs. Maja blev boende hjemme hos sin mormor til voksenalderen. En tid efter skilsmissen flyttede Maja med sin mormor til Skibhusvej 81, i Odense.

Dengang gik kommunen ikke ind og betalte børnepenge til moderen, som senere kunne inddrives hos den biologiske far.

Grethe husker, at hendes storesøster, min mor var kommet hjem til Hansine efter skilsmissen. Hun var gået i forbøn for deres far, som hun havde taget hjem i privaten den første tid efter skilsmissen, inden han fandt et sted at bo. Hun havde tænkt situationen igennem og foreslog, at Søster kunne flytte med Maja, så Evald kunne flytte hjem til Hansine igen.

Den løsning var Grethe, Søster og deres hjertesyg søster Duller, stik imod. De havde lagt alle deres kræfter i at støtte og hjælpe deres mor, så hun kunne blive og vedblive at være skilt fra Evald.

Grethe nævner til historien, at dengang i 1950-erne kunne ægtemanden automatisk få de yngste børn ved skilsmisse.

Hvis det er eller var rigtigt, ville hun selv (Grethe) og hendes mindre søskende, Finn og Duller skulle bo hos deres far, hvis de skulle følge min mors forslag.

Min mor og hendes lillebror Finn

Hansine var nok ikke blevet skilt, hvis ikke hendes yngste børn var gået i offensiven, og "jaget" deres far ud af kommunen, fra lejligheden på Skibhus vej 153 i Odense. Min mors forslag, hvor hun tog sin fars parti er nok blevet opfattet af hendes yngre søskende, som direkte upassende

og en voldsom kritik af deres dømmekraft. Det må have skabt et skarpt skæl til min mors yngre søskende. Scenen var sat til en "klassisk" familie Hansen logik, dem mod os. Min mors yngste søskende holdt med deres mor og de to ældste holdt med deres far.

De yngste var stadig hjemmeboende og de ældste min mor og hendes bror Christian, var længst flyttet hjemmefra og etableret i familier med deres egne børn.

Det har været alvor, at min mors yngre søskende stillede sig frem, og "truede" deres far til at flytte et andet sted hen.

Ren girl power.

Respekt

Det efterlod min mor på den forkerte side af den gode historie. Hun havde sammen med sin yngre bror Christian holdt med deres far og ønsket, at han kunne luske hjem og love bod og bedring. Det gik ikke som de havde håbet.

Min mors lillebror Christian

Som konsekvens kappede min mor al kontakt til sin mor Hansigne i bibelske 7 år. Det var min mors glansnummer. Et "dræbende" våben.

At sy lynlås på mundtøjet og lukke helt af. Så gik jerntæppet ned. Det var uigennemskueligt for udenforstående at kode hvordan, og hvad der skulle til for at ændre status quo. Det var total solformørkelse. Min mor var benhård på det punkt. Hvis du ikke gør som jeg siger, eller som jeg ønsker det skal være, så er du selv ude om det. Så kan du lære det. Så snakker jeg ikke med dig førend du giver efter, og giver mig ret.

Hvordan jeg havde det med det. Ja prøv at gæt!

Til tider kunne jeg ønske jeg havde haft en tryllestav, som med en bevægelse og en trylleformular kunne ændre og ophæve den mentale belejring.

Det var familien Hansens adelsmærke.

Det var min mormors adelsmærke.

Det var min mors adelsmærke.

Ewalds død

Ewald blev sunget ud fra Njalsvej 125 den 06.08.1963.

Ewald havde i kortere perioder efter sin skilsmisse boet på skift hos min mor og hendes bror Cristian, på en slags tålt ophold i forbindelse med rekreation efter sygdom. Det var obligatorisk, at der skulle luftes ud og vaskes gardiner efter ham. Han var god for at ryge sine 10 Golf cerutter om dagen. Følg Golfstrømmen hed reklamen i dagbladene.

Den sidste korte tid inden sin død boede han på mit værelse på Njals vej 125, hjemme hos sin ældste datter. Alle i familien sov på 1.sal.

Ewald var sendt hjem fra hospitalet med uhelbredelig kræft i struben. Han var terminal. Når han trak vejret, lød det som var han ved at blive kvalt. Vi holdt vejret, jeg holdt vejret, min mor holdt vejret, når der blev en pause i hans åndedræt, inden han trak vejret ind.

Jeg var ikke hjemme da han slap livet.

Jeg var på knallert tur med en skolekammerat Max til Travemünde i Nordtyskland. Min onkel Kaj havde gavmildt lånt sin Ekspres knallert ud til mig. Jeg var godt kørende på turen.

Jeg har måske et par gange cyklet hen til min morfar og besøgt ham i hans påtvungne landflygtighed, på hans nye adresse.

Han lærte mig et trick, hvordan man laver en drage og bruger en kold kogt kartoffel til at lime papiret med, som skal på plads omkring dragen. Den metode har jeg flink lært videre, når der var en lejlighed.

Ewalds bisættelse

Bisættelsen fandt sted fra Kirkegårdskapellet i Odense. Efter præstens ceremoni og kisten var blevet sænket ned i gulvet ved alteret, klar til at blive rullet til forbrænding, tog bedemanden ordet. Han takkede for fremmøde til EWALDS bisættelse og spurgte høfligt, om der var noget at indvende til den planlagte urne nedsættelse på Assistent Kirkegården.

Det udløste omgående tumult på vej ud af kapellet, hvor nogle af min mors søskende kom i håndgemæng. Der var ikke enighed mellem Ewalds seks børn om hvor han skulle bisættes. Alle Ewalds børn og familier var mødt frem til bisættelsen.

Min mor og hendes bror Christian havde taget initiativ til, at få deres far bisat udenfor familiens gravsted, som min mormor Hansine gennem årene havde puslet om på Fredens Kirkegård. Her havde Hansine trofast værnet om gravstedet i stille andagt med sine kære og afdøde børn, Lille Hans, Svend Åge, Duller og Lillepigen. Så de tænkte, at der skulle Hansine bisættes, når hun gik bort.

Familiegravstedet D 101-102 var betalt og aktivt. Hvem der har indbetalt til Kirkegårdsforvaltningen, kan jeg ikke gøre rede for.

Efter min morfar og mormors skilsmisse stod familiegravstedet stadig i min morfars navn. En lille detalje som min mors søskende måske havde overset i forbindelse med deres forældres skilsmisse. Ingen tvivl om hvem de ønskede skulle bisættes i familiegravstedet. De ville alle stemme for Hansine.

Ewalds urne kom til at stå på en hylde i krematoriet i tre måneder, som følge af uenighed om, hvor min morfar skulle bisættes. Ifølge bedemanden kunne min morfar ikke stå som "ejer" af to gravsteder.

Måske kunne det være blevet fikset, hvis min mors søskende havde enedes om i fællesskab at betale for Ewalds urnested på Assistens Kirkegården. Det kunne de ikke enes om.

Viola. Ewald sneg sig ned i familiegravstedet på Fredens Kirkegård D 101-102, som dermed var lukket for flere familiemedlemmer inklusive Hansine, når det var ved den tid.

[illegible]

Fredens Kirkegård i Odense. Gravsted D 101 - 102

I sep. 1988 sløjfes familiegravstedet, hvor det noteres i kartoteket på kirkegårdskontoret, at de 5 arvinger ikke ønsker at forny gravstedlejen og vedligeholdelse med hækkklipping og dækning med gran til højtiderne.

I familiens gravsted på Fredens Kirkegård i Odense var Svend Åge, Lillian Vivian og deres far Evald **Hansen** begravet samme sted. En unavngiven pige på 1.5 mdr. efter min mors bror Kaj og hans kone Inge, blev begravet der den 16.11 1955.

Hansine fødte en pige som døde udøbt. Årstal uoplyst.
Det er ikke lykkedes mig at finde hendes eventuelle gravsted.

Hansine Regine Frederikke Hansens hvilested

Hansine havde en veletableret søster Mary, som drev en Installations forretning på Skibhusvej i Odense med sin mand.

Da historien med Ewalds begravelse bliver virkelig, som udelukker Hansine fra familiegravstedet, sørger hun for at hendes lillesøster Hansine, kan blive begravet i nabograven, D 103 På Fredens kirkegård i Odense. Store søster Mary betaler for 20 år og giver gravstedsretten videre til Hansine, så hun var "sikker" på at kunne blive begravet ved siden af sine afdøde børn.

I 1973 hvor hendes søn Kaj dør bliver han begravet i D 103. Der noteres til kartoteket, at der er givet tilladelse til at Hansine kan blive begravet samme sted. Betalingen fra Hansines søster for gravstedet hører op. Det overgår derefter administrativt til Kajs tidligere kone Inge, som ikke fornyr gravstedsretten efter fem år.

Dermed bliver gravstedet D 103 sløjfet.

—

Af hvilken grund Hansine ophører med at betale for D 103, kan jeg kun gisne. Hendes søster er død og derfor ikke længere en back op til Hansine. Jeg tror ikke Hansine har haft det i tankerne, at gravstedet skulle betales

for at holdes aktivt. Hvordan, om det eventuelt har været aftalt mellem Hansines voksne børn, har jeg ikke kunnet snuse op.

Hvilken skæbne som blev min mormors lod. Adskilt fra sine kære børn i døden.

Hansine blev ikke bisat i nabogravstedet til familiegravstedet på Fredens kirkegård, men i anonyme Risinge Kirke i Odense.

Bisat i de ukendtes grav.

Det var det

Skifteretten - Ewald Hansen

Ewald Hansen min morfar blev opgjort af skifteretten ved Repartition. Han holdt stilen lige til det sidste og blev officielt erklæret **insolvent**. Som der står, blev der forefundet 103,50 kr. i kontanter suppleret med begravelseshjælp fra sygekassen og fagforeningen på 1.320,00 kr. Salg af indbo på auktion for 650,00 kr. og til arvinger for 340,00 kr.

Her købte min mor for 224,25kr. Min mors lillesøster fortæller at Ewald havde en støvsuger, som Grethe fik min mor til at købe til hende.

Men støvsugeren kom aldrig til Grethe i København. Den gav min mor videre til sin svigermor. Grethe er skarp på den historie.

Nr. _____ Odense den 12. september 1963

Dags dato modtaget af _____
 fru Ruth Knudsen, Njalsvej 125, Odense

for regning modtaget løsøre af dødsboet Evald Hansen

den summa _____

kr. tohundiredetotifire 25/100

hvorfor herved kvitteres

kr. 224,25

Odense Byrets Skifteret
A. Nielsen

SAPA. ODENSE

Regning til min mor for køb af effekter fra hendes fars dødsbo.

Indtægter blev opgjort til i alt 2462,90 kr.

Det var plus siden.

Ewald skyldte lidt til købmand Bækgård -182,35 kr. Lidt til Rasmus Hansens boghandel i midtbyen i Odense - 8,25 kr., og lidt til gaskompagniet i alt 3,68 kr.

Ewald havde lånt 700,00 kr. af sin søster Elvira uden at betale tilbage. Udgifter sammenlagt 881,28 kr.

Skifteretten tog sin del til vurdering af løsøre. Til statstidende for Proklama, samt porto og skifteretsgebyr, som i alt løb op i 105,88 kr.

"Når fra indtægterne trækkes udgifterne fås til rest 1.466,86 kr., der anvendes til delvis dækning af en i boet anmeldt fordring fra Odense Skattevæsen vedr. personlig skat:

8. rate	år 62/63	303,00 kr.
5-8. rate	år 61/62	1 111,68 kr.
Renter		120,29 kr.
Porto		0,95 kr.
I alt		535,92 kr.

Da boet således er insolvent beregnes ikke skiftegebyr i henhold til § 3b eller Repartitionsstempel."

Sådan lød udskriften fra Skifteretten.

Ewald var kort og godt **fallit**. Han gik i minus på 69,06 kroner.

Et krav fra hans søster Frk. Elvira Hansen, Uffes vej 23 i Odense på 700,00 kr. var blevet frafaldet.

Hvis livsarvingerne havde håbet på en lille arv efter deres far, så var det en kendsgerning, at Ewald blev erklæret insolvent.

Min mors far havde levet.

I livet blev Ewald rig på børn.

Æret været Ewald Hansens minde.

Min kære mor

Ruth Elinor Knudsen - født Hansen

14.10.1924 – 08.11. 2011

"Tænk på, at i 3,8 milliarder år har hver eneste en blandt dine forfædre på begge sider været attraktiv nok til at kunne finde en partner, som i det rette øjeblik for så at videreføre den eneste mulige sekvens af arvelige kombinationer, som kunne resultere i dig."

Bill Bryson: En kort historie om næsten alt. Gyldendal, 2003.

Hvor heldig kunne min mor være, at Hansine og Ewald lykkedes.

Det er et storslået mirakel at komme til live i det store kredsløb.

Det var en sidegevinst, at min mor kom til verden i familien Hansen.

Min **mor blev født i en kold tid** – i forrige århundrede i 1924.

Da min mor kunne sidde op og spise, havde hun selskab af sin storebror Svend Åge, som var et par år gammel. Deres mor Hansine var i alle døgnets timer, solomor. Ewald cyklede hjemmefra om morgenen til arbejde. Der var fyraften hver dag, og arbejdsfri om søndagen. Ewald havde ingen faste tider, og han bestemte selv hvornår han cyklede hjem til sin familie. Arbejdsugen var 48 timer fordelt på 6 dage i ugen. Hvis overarbejde, så endnu flere timer. Der var ingen slinger i valsen i arbejdsfordelingen i deres beskedne lejebolig i Hørdumsgade i Skibhuskvarteret.

Dagligdag i min mors barndomshjem

Der var en enkel og forudsigelig dagligdag i min mors barndomshjem.

Inden hun var klar til at gå i skole, var der kommet tre søskende til, og de var flyttet fire gange. Jeg kan mistænke hendes far for at stikke af for regningen til huslejen.

Det kan farmors søster Grethe på Nørrebro i København genkalde sig uden tøven.

I børnehøjde så verden uforanderlig ud. De voksne kom og gik i de små og sparsomt møblerede stuer.

Børnene måtte måske kravle rundt, men ikke "pille". Hvis, blev de konstant "afrettet", så de hurtigt lærte at holde fingrene væk.

Der skulle spises og soves. Jeg ved ikke om min mor blev ammet som spæd.

Min mormor Hansine var ordknap, mindes jeg. Der har ikke været meget snakken i og omkring børnene i dagligdagen. De små blev ikke uopfordret snakket med, medmindre en voksen havde en plan med hvad de skulle gøre. Eller hvad de skulle holde fingrene fra. Spørgsmålet var ikke, "hvad kan jeg", men et spørgsmål om, "hvad må jeg ". En enkelt læreplan. Her tror jeg ikke der var den store uenighed mellem Hansine og Ewald. Det var en selvfølge, der skulle der være ro, og børnene i seng, når Ewald kom hjem og der var spist aftensmad.

Snakken har gået, hvis Ewald kom beruset hjem. Enten han havde drukket på arbejdet og fortsat efter fyraften, eller han har været utilfreds med min mormors serviceniveau. Måske har maden været kold, eller min mormor har trukket serveringen ud. Hvis han kom fuld hjem, var det alt om at gøre, at få ham af sit beskidte arbejdstøj og helst i seng, eller lade ham

blive liggende på sofaen og sove branderten ud. Dengang blev der drukket rigeligt med billig brændevin som blæste hjernen ud.

Det var en pligt ting, at børnene skulle have noget at spise. Hansine har lavet maden, så der var nok. Der blev øst op på tallerkenen. Det blev styret af en fast kvindehånd og der skulle spises op. De mindste blev madet. Hvad der kommer ind, skal ud den anden vej. Hvis det går regelmæssigt, er det gode tegn, og barnet vokser. I den cyklus var **potten** i centrum.

Pottetræning

Hansine havde sine metoder, når hun mente det var tiden, at de små skulle slippe stofbleen. Jeg kan huske min mors gode råd, da jeg selv fik mit første barn. Hvordan jeg skulle få gang i pottetræningen i 6 måneders alderen, inden det var for sent.

Det var logik for perlehøns. En sidegevinst var, at der kunne spares på vaskeriet.

Derfor var det snus fornuftigt at spare på blevask. På det felt var Hansine konsekvent. Hjemme ved Hansine var børnene renlige før deres første leveår.

Hansine kunne vende børn til at levere både stort og småt på potten, inden fem måneders alderen, hed det ud af min mors mund. Hun slyngede en stofble omkring den lille og bandt bebsen fast, så den ikke kunne undgå at sidde på potten, som var tøjret omkring et stoleben. De kunne fint sidde der, til de havde leveret. Men det var alvor at sidde på potte. Ikke noget med at lege og have det sjovt. Det skurrer i mine ører, når jeg genkalder de voksnes hånlige bemærkninger, hvis det gik lidt for langsomt med at blive færdig. "Puh, hvor er du lille."

Det praktiserede Hansine og gav det stolt videre til sin "lille pige", min mor. Det gav respekt til en småbarnsmor at være god til et "håndværk".

Over tid er der løsnet lidt op omkring bleer og alder for renlighed. Her hundrede år efter, ser det ud til at børnene selv bestemmer, hvor længe de vil gå med lort i bleen. Papirbleen er standard, hygiejnisk med "lækage barrierer". Den kan snildt foldes sammen og smides ud i skraldespanden til forbrænding.

Det er ikke noget, der bliver tænkt over. Men aktuelt er børnehaverne begyndt at stille krav til forældre, om at deres børn skal være "renlige" i fire årsalderen.

Nu trumfer "samfundet" forældrenes ret til at bestemme over deres børns levering af lort i bleen.

Storvask

Pis og lortebler i stof kunne ikke genbruges uden en gang vask i gruekedlen, eller i en stor gryde over gasblusset i køkkenet. Den er noget af et monstrum at arbejde med, en gruekedel. Den blev varmet op med brænde eller koks i bunden, og på toppen var der et trælåg og en lang kæp til at røre rundt med og fiske det kogende tøj op til skylning. Det tog en fandens tid, at "køre" en vask igennem, i to sorteringer. En hvid tilsat klorin og en kulørt, med kogning i "sodavand". Soda var et kemisk middel, der kunne hjælpe at opløse skidt og snavs. Dernæst en efterfølgende skylning i koldt vand med en sjat eddike og vridning. I skulle prøve, at skylle og vride i rindende koldt vand på alle årstider.

Endelig skulle storvasken hænges til tørre, inde eller ude, tages ned fra tørresnoren og lægges på plads. Det var et nødvendigt arbejde, som kunne pågå i timevis. Børnene skulle være under skarp kontrol så længe.

I deres hjem var der ikke den store garderobe med walk in closet med stangtøj, bukser, og bluser stablet op på hylder og særlige skuffer til sko. Der blev vel skiftet sengetøj én gang i måneden, og underbukser blev vendt undervejs, så de kunne holde en fjorten dage eller lidt mere. Der blev ikke skiftet tøj unødigt, men de havde heller ikke særligt meget at skifte med. Det var såre enkelt. Gruekedlen har måske været i drift et par gange i måneden. Når der blev vasket, hed det storvask, modsat det, som kunne ordnes i hånden ved køkkenvasken i et vaskefad, det var klatvask.

Det lattede ikke på vaskeriet, at min mors far Ewald var mekaniker. Han krævede rent arbejdstøj. En mekanikers arbejde var dengang rent ud sagt, møj beskidt. Hans kedeldragt kunne være klæbrig af fedtstoffer og spildolie, som skulle skrubbes på vaskegulvet med brun sæbe, for at komme skidt til livs. Det var et urimeligt arbejde, som var husmødrenes lod. Min mor fik vaskemaskine hen i midten af 1950-erne, hvor vi flyttede til Njalsvej 125 i Odense, til fælles vaskehus, med de moderne Vølund vaskemaskiner, tørre tumbler og elektrisk rulle til duge og sengetøj. Luksus. Jeg var knap 10 år.

Søskendeliv i børnehøjde

Inde

Min mor har været et par år gammel, da hun blev storesøster for første gang. Velkommen til Christian i 1926. Forfra for Hansine med de sure pligter i elementær barnepleje. Ro og regelmæssighed. Det nødvendige, at spise og så sove. Der blev plads til en ny lillebror Kaj, året efter Christian i 1927. Ikke at der blev udvidet med ekstra boligareal. Man rykkede tætere sammen i kupeen. Hvordan Hansine har fået dagligdagen til at svinge med nu fire små børn, hvor Svend Åge har været fire år ældre end sin mindste lillebror, må "guderne" vide. Det har været fast arbejde i døgn-drift.

Et kvalificeret gæt. Hansine har ammet.

Hvis Hansine har ammet, har det været den rene trylledrik, hendes nyfødte har suget til sig, i samme liga som den gæve galler ASTERIX.

ALLE Hansines børn har holdt sig i live til langt op i firserne.

Min mors lillesøster Inge blev født i 1929. Ingen af børnene har været hjemmefra i daginstitution. Hansine har været forløber for en dagplejemor i dagtimerne, bare dobbelt op i timer, og natten med. Hvis den model var blevet tilbudt de nuværende dagplejemødre af deres kommunale arbejdsgivere, ville den være blevet afvist af arbejdsretten, uden forhandling.

I min mors barndomshjem har man skulle deles om lidt plads. De har måske haft 40-50 m² at boltre sig på. Hvis der har været lidt møbler, stuebord og en lænestol, har der ikke været meget fri plads til leg i børnehøjde. Det har været "at sidde stille" i timevis.

Ude

I sommertiden har der været højt til loftet udendørs, med sol i øjnene, regn og sjask og vind i håret. Et frirum uden de voksnes kontrol.

Alle aldre var tvunget til at finde sig en plads i fællesskabet. Det var gadens parlament, ikke folkevalgte, men med fælles social baggrund. Børn var "tvungne" ude. Ikke noget med at lege hos hinanden, eller være inden døre derhjemme og rode rundt.

Det var ud at finde sig en plads i gruppen, i fællesskabet. Der var nogle få regler. Ikke rive noget ned eller smadre ting, og sørge for at komme hjem til spisetid om aftenen. Det var et must.

Respekt for Hansines arbejde. Alle omkring bordet fik deres mad øst op, som var det feltrationer. Kravet var, at ingen gik fra bordet uden at der var spist op. En tom tallerken var fribillet til at slippe ud at lege, hvis det var sommer. Hvis ikke, kunne det være pinefuldt at kæmpe sig gennem maden og få tømt tallerken.

Skoletid

Skoletid var fællesliv med jævnaldrende børn i klassen fra kvarteret, udenfor forældrenes hjemmebane.

Når de havde sat sig på deres faste plads på skolebænken, var det fremmedbestemt, hvad de skulle lære sig udenad. I sin grundform var det disciplinering til lønarbejde udøvet af eksterne agenter, skolelærere.

Hver generation af en ungdomsårgang skal blive til arbejdskraft, og finde sin plads i reproduktionen af den gældende samfundsorden.

Det er et kollektivt must, at alle voksne bidrager til vores nationale egenart og samfundsmodel. Årets hjul kalder alle "mand" til at tage del i det daglige arbejde.

Vores samfundsorden i Danmark baserer sig på tankegods, tilbage fra den franske revolution i 1700-tallet om Frihed og Lighed. Udtænkt af velmenende borgere med lidt på bogen og velerhvervede rettigheder. Alle er født lige, lyder mantraet. Alle er lige for loven og ejendomsret er ukrænkelig. Hvis du har, kan du forvente at få mere i dette liv. Hvis du ikke har, skal du fromt håbe på Frihed og Lighed i paradís - hinsidan.

Den samfundslogik har ikke ændret sig. Danmark er en forretning og din løn, som du skal leve af, afhænger bl.a. af hvilken jobfunktion du udfører. I uddannelsespyramiden er der kamp til stregen på måltal for intelligens, som giver adgang til erhvervelse af kvalifikationer og autorisation gennem uddannelse, som basis for forskel i løn. Længerevarende uddannelse lig med høj løn. Kort uddannelse. Lav løn.

Når de kære børn fylder førsteklasseerne i landets skoler, vil vi gerne, at de udviser ivrighed og strutter af virkelyst, når de senere i deres ungdomsår-gang skal finde deres plads i edens have, i vores administrative og produktive paradís på jord.

Min mors lod, børneliv i bunden af samfundsstigen, var for størstedelen af eleverne i folkeskolen 7 år på pinebænken og videre i voksenlivet, som 14-årig. For pigerne ventede gifte mål og graviditet i 18-20-års alderen. En del af drengene kunne blive udlært i et håndværk, inden de skulle forsørge deres familier til næste generation. Den logik kunne forudses med en præcision, som vores toge kører til tiden.

Hvis udviklingen skulle ledes og styres af min mor og ligestillede fra samme sociale lag, ville det nok halte lidt i hverdagens dynamik og udvikling i samfundet.

Alle er født lige – men det er ikke alle der kan kvalificere sig til at blive departementschefer.

Det er ok med mig. Kæmp for at lønnen for det daglige og nødvendige arbejde bliver mere ligeligt fordelt.

Østre Skole, Allégade 8 i Odense

Bygningen i Allégade står der endnu.

Lille Ruth Elinor Hansen blev indskrevet i Østre skole den 24.04.1930.
Knap 6 år gammel og udmeldt i 4. klasse fra samme skole i oktober 1934.

Elevens Efternavn: <u>Hansen</u>											
Fornavn: <u>Ruth Elinor</u>											
Født den: <u>24/4</u>				Vaccineret? <u>Ja</u>							
Faders (Verges) Stilling og Navn:				<u>Mekaniker E. Hansen</u>							
Bopæl:				<u>St. Jørgensgade 40.</u>							
Indmeldt						Udmeldt					
Dato	Afd.	Klasse	Dato	Afd.	Klasse	Dato	Afd.	Klasse	Dato	Afd.	Klasse
<u>24/4 30</u>	<u>H</u>	<u>I</u>				<u>29/10 34</u>	<u>A</u>	<u>IV</u>			
Anmærkning: <u>496</u> <u>Fre B</u>											

Min mors indmeldelse i Østergade skole i Odense

De har boet i Sct. Jørgens gade i Odense, midt i byen.

Historiens Hus i Odense har fundet frem til min mor i Østre skoles arkiver.

I 2. klasse var de 38 elever som skulle høre efter hvad læreren sagde.

Marie

[illegible]

Poulson

Karaktererne i Flid, Opførsel og Emner skrives med Bogstaver, de øvrige Karakterer skrives med Tal.

Gymnastik	Orden	Engelsk	Tysk		Sum	Hovedkarakter	Flid	Opførsel	Emner	Syge	M. I. G.	U. I. G.	Anmærkning
A	A	A	E	E									
									eng	3	"	"	
									eng	3	"	"	
									eng	15	"	"	
									eng	3	"	"	
									eng	10	"	"	
									eng	7	"	"	
									eng	29	"	"	
									eng	12	"	"	
									eng	11	"	"	
									eng	15	"	"	
									eng	12	"	"	
									eng	12	"	"	
									eng	8	"	"	
									eng	"	"	"	
									eng	14	"	"	
									eng	3	"	"	
									eng	1	"	"	
									eng	13	"	"	
									eng	16	"	"	
									eng	38	"	"	
									eng	15	"	"	
									eng	6	"	"	
									eng	7	"	"	
									eng	"	"	"	
									eng	36	"	"	
									eng	3	"	"	
									eng	11	"	"	
									eng	2	"	"	
									eng	4	"	"	
									eng	"	"	"	
									eng	8	"	"	
									eng	47	"	"	
									eng	9	"	"	
									eng	4	1	"	
									eng	30	"	"	
									eng	23	"	"	
									eng	11	"	"	

1. Poulson

Se engang hvor flink min mor har været til at svare på det, som hun er blevet spurgt om i mundtlig dansk og regning

Topkarakter på skalaen fra den- gang var et 6 tal. Skalaen nedad hed 5 – 4 – 3 – osv. Ind imellem hed det 5.2 – 5.1 og 4.2 – 4.1 og nedad.

Respekt.

I flid og opførsel scorede min mor top- karakter.

Men!

I 2. klasse var hun noteret for 28 gange fravær på grund af sygdom.

Hvad "sygdom" har omhandlet, kan jeg kun gisne om. En fugtig og klam lejlig- hed kan fint være anledning til jævnlige angreb på immunforsvaret med infek- tioner og lignende. Måske har min mor, som førstefødte pige været back up for sin mor, når der manglede en hjælpende hånd i "dagplejen" i privaten.

Min mors lillebror Hans blev født det år.

Skoleskift

Min mor flyttede i oktober 1934 fra Østre Skole i 4. klasse til Bolbro skole i Odense, i forbindelse med familien flyttede til Ole Vorms gade i Bolbro.

Det var den sommer hendes lillebror Hans døde.

Christina min mors barnebarn efter min søster Tove kan fortælle en historie om skolemad og madpapir.

Min mors far Ewald krævede madpapir på sin madpakke. Hansine krævede, at han tog madpapiret med hjem. Madpapiret gik på skift i børneflokkene, vasket og strøet. Når det var min mors tur til at få madpapir på sin madpakke, spise hun sin mad i klassen. Så følte hun sig ikke fattig. Uden madpapir om maden fandt hun et gemmested hvor hun kunne spise sin mad.

Skolebillede fra Bolbro Skole i Odense 1936

Min mor gik tiden ud på Bolbro Skole, og afsluttede den obligatoriske folkeskole med 7. klasse uden eksamensbevis til videre uddannelse. Der var lagt et sikkert spor for hendes fremtidige livsbane. Det krævede ikke de store spådomsevner for at forudsige, hvad der ventede min mor i livets karrusel.

Udelukket var en plads i butik eller en lun læreplads på et kontor inde i byen. Der var konkurrence om disse lærepladser og ofte krævedes en realeksamen.

Det gav begrænsede valg på nogle få hylder. En plads i huset som husassistent med børnepasning og rengøring, eller fabriksarbejde med skiftende arbejdstider og kolde produktionsforhold. Konserverindustrien, som havde kronede dage i Odense med hele tre fabrikker, var som ofte leveringsdygtige med en plads ved samlebåndet til garanteret mindsteløn. Arbejderne var via overenskomster garanteret en aftalt arbejdsuge i timer og aftalt løn. Det var et rimeligt sikkert værn mod ulig betaling. Der var ikke ligeløn mellem kvinder og mænd for samme arbejde.

Er du først startet din "karriere" med at arbejde på mindsteløn, har det lange udsigter for eventuelt at kravle op ad lønstigen, uanset at du dagligt lægger alle dine kræfter i lønarbejdet. Det æder dig op over et langt liv. Hvis du er heldig, ender du på almindelig folkepension med helbredet i behold uden nævneværdig opsparing, men rig på livserfaring. Der skal organiserede fagforeningskræfter til, for at holde fast i mindstelønnen over tid.

Det er en offentlig hemmelighed, at den generelle akkumulerede rigdom i samfundet over generationer, bliver fordelt efter samme kode år efter år. De mindst bemidlede står bagerst i køen når der skal deles julegaver ud.

Arbejdsmarkedets parter fordeler løn- og arbejdsforhold efter samme model hver gang der er overenskomstforhandlinger. De grupper der er lavest lønnede for den mindste lønstigning i procent.

Respekt for Socialdemokratiet som den lille mands parti. Jeg tror det var min mors parti. Partiet gør deres bedste for at holde hånden under de som ikke får plads på arbejdsmarkedet.

De som står udenfor, får det nødvendige for at holde sig i live, og lidt til. Hvordan samfundskagen skal fordeles mellem klasserne i befolkningen, har politikerne overladt til arbejdsmarkedets parter at forhandle frem ved overenskomst. I nyere tid er der få eksempler på, at parlamentarikerne har bestemt et lønloft til en særlig faglig gruppe, for eksempel sygeplejerskerne, december 2023.

Livets skole

Fra min mor blev født i første kvartal i 1924, har hun gået i livets skole. Mor og far bliver gift og danner familie. Far bliver forsørger. Som lønarbejder ansvarlig for penge til familiens opretholdelse og underhold. Mor bliver selvstændig. Ansvarlig for at køre forretningen derhjemme, føde børn og holde hus. Mor bliver arbejdsgiver i hjemmet, indtil far kommer hjem. Så overtager han taktstokken og udstikker ordre, uden at røre en finger.

Fra dag til dag har min mor været under oplæring til sin fremtidige plads som kvinde, når hun blev gammel nok til selv at flytte hjemmefra og stifte sin egen familie. En slags mesterlære. Hvilke kvalifikationer krævedes der for at lede og fordele "arbejdet" på hjemmefronten. Og ikke mindst. How to do it!

Uden at vide hvad dagsordenen har været, så har min mor suget til sig hjemme hos sin mor under opvæksten. Hansine har først og fremmest været umådelig driftssikker og trofast, ud over alle grænser. Hun har født et barn ca. hvert andet år, og skiftet bopæl i samme takt som familieforøgelse. Ofte på grund af manglende betaling af husleje. Nye omgivelser, men samme indhold og rutiner i hjemmet. Ro, renlighed og lidt at spise. Hansine har som et urværk passet sin "forretning" med de rutiner og udfordringer det har medført.

Hun har ikke sluppet tøjlerne et eneste minut under min mors opvækst. Hansine har været et livgivende centrum. Herfra min verden går.

Inden min mor kom i første klasse, var de fire søskende hjemme. Det har været halløj på badehotellet at få en almindelig hverdag til at fremstå som

planlagt. Hansine skulle klare det nødvendige, tøjvask, rengøring, madlavning og indimellem det løse. Få børnene håndteret i tøjet, fodret af og i særdeleshed rettet af, så de alle kunne være der i de to små stuer, uden at "støde" ind i hinanden. Der skulle styres med en fast hånd, som børnene kunne forstå og indordne sig efter.

Børneklimaet i de små stuer har været med vægt på, ikke hvordan du har det, men hvordan du tager det. Det har været et et-vejs regimente oppefra og ned, fra voksne til børn og fra ældre søskende til mindre søskende. Som et militært kommando system. På dansk hakkeorden. Disciplinering og flugtafdæmpning. Ingen sikker havn og et trøstende ord. Der var intens kontrol i døgnets 24 timer inden døre. Tiden dengang var til kæft trit og retning i alle lag og funktioner i samfundet.

Konfliktnivået har konstant været udfordret og under justering. At dele sol og vind lige mellem min mor og hendes søskende, har krævet en metode, som ikke har skullet justeres i ulige situationer. Jeg tror måske at Hansine, som standard har "truet" dem til tavshed. Måske har hun haft karkluden lige ved hånden, hvis der skulle markeres en grænse. Målet har været at få dem til at holde mund, bide opståede aggressive følelser i sig, og vente et øjeblik til konflikten havde lagt sig. Den metode var kun effektiv, når Hansine har været til stede og styret forløbet. Når søskende har været ude af Hansines synsfelt, har der været plads til begejstring og individuelle problemløsningsstrategier ved skænderier og sammenstød. Det har været en markedsplads af uudtalte og identitetsløse følelser, som jeg vil vurdere, har cementeret et ekspressivt sprogbrug, som væsentligst gik i hver sin retning. "du er dum" - ja/nej - "du er dum". Den logik kunne gentages i en uendelighed, ladet igen og igen med følelsesenergi af ydmygelser og forurettelse. Det kunne blive en skabelon, som kunne blive gentaget i mødet med andre i voksenlivet.

Oplæring til ansvar og mor-rolle

Min mor var ældste datter i familien Hansen. Hun har tidligt skullet hjælpe sin mor.

Min mor var en ekstra hånd i Hansines pligter som husmor. Det kunne være at hjælpe til med at passe børn og dække bord og få en stol hen til håndvasken i køkkenet og hjælpe til med opvasken.

Der var ikke varmt vand i hanerne, så til bad og opvask skulle der varmes vand på gasblus i køkkenet. Håndtering af det varme vand har været en voksenting. Brug eller leg med tændstikker i hjemmet, var et mareridt for de voksne. Hvad nu hvis. At bringe det kogende vand fra gasblus til vasken var forbudt for børn. Det var se, men ikke røre. Utsigtede hændelser, hvor de mindre børn i de små lejligheder enten har fået kogende vand på sig eller blevet brændt i kontakt med kakkellovnen, har været jævnlige forekommende.

Som ældste pige i hjemmet har min mor gennem hele sin barndom skullet hjælpe til med de daglige huslige pligter.

Det kunne indebære at være "fredsmægler" i konflikter mellem søskende og sin mor og far.

Evald, min mors far var glad for flasken. Han har ikke holdt sig tilbage med at komme fuld hjem. Det har ikke altid gået stille for sig.

Hvordan var hans humør. Verbale aggressioner mod Hansine var hverdagskost. Havde han arbejdskammerater med hjem, som skulle vartes op midt i børnenes sengetid.

Der kunne være intense og højspændte situationer, hvor Hansine var under maksimalt pres. Hvordan skærme sine børn og beskytte dem. Strategien var oftest at få Evald lokket i seng. Så var situationen neutraliseret. Det kunne være lidt af en udfordring, hvis der var misstemning mellem de voksne, eller korporlig infight.

Her kunne det være en hjælp at alliere sig med et af børnene, måske min mor, som kunne være sendebud eller en slags delegat for sin mor, der skulle forsøge at lokke Evald ud af sin ukontrollerede tilstand. Min mors søskende har været samme tur igennem, når de blev ældre, hvis og når deres far kom hjem, ude af sig selv af druk. Det krævede dog en vis alder inden de turde kaste sig ind i kampen for at beskytte deres mor, hvis Evald gjorde fysiske udfald. Når der var krise eller krig på hjemmefronten mellem ægtefælderne i min mors barndomshjem, blev der ikke taget hensyn til tilskuerne i børnehøjde. Det har absolut ikke været for sarte sjæle. Hvis det forekom på film, ville det være strengt forbudt for børn.

Sengetid

Når det var sengetid, måtte alle i familien finde sin bestemte plads at sove. Natten var ikke frikvarter for sweet dreams og plads til at vende sig. De sov flere søskende sammen i pufsenge, som kunne skubbes sammen i dagtimerne, så de fyldte mindre. Ve den bette unge, som ikke kunne holde sig tør natten igennem.

En ottoman i stuen til de voksne, som kunne redes op til natten, var standard.

Dynerne de puttede sig under kunne iblandt være så simple som papir sække med lidt tøj i.

Der har været skidekoldt en del af året, hvor inde temperaturen har fulgt årets gang. Det har været et leben at holde sig i ro indtil søvnen har taget over i børneflokk. Midt i dette menageri, har det lykkedes mor og far at holde varmen, og udvide familien med regelmæssige - forøgelse.

Evald af sted på arbejde om morgenen, og Hansine klar til dagens hjemmearbejde. Om vinteren skulle der fyres op i kakkellovnen. Det arbejde med at holde den kørende kunne godt være en ekstra opgave. Der skulle hentes koks, fyldes på og tændes op i kakkellovnen. I sæsonen skulle den holdes kørende i dag timerne til sengetid. Når der var lagt godt i kakkellovnen, kunne den være ulidelig at være i nærheden af for strålevarme. De små lærte hurtigt at lege udenom, hvis de ikke allerede havde erfaret at brænde sig på ovnen.

Når der var godt gang i kakkellovnen emmede de små stuer af fugt som drev ned af vinduerne, som var et-lags glas. På vinterenætterne når kakkellovnen var brændt ud, kunne frosten tage over og fylde vinduesfelterne indvendig med frossen vand.

Ja, det har været som at vinterbade at stå op om vinteren i min mors barndomshjem. Ikke noget at sige til at hun senere i livet kunne registrere den mindste luftcirkulation i stuerne, som krævede at døre og vinduer omgående skulle være lukkede, så varmen ikke trak ud.

Min mor har aldrig lært mig navne på fuglene i naturen, men et fugle navn, har bidt sig fast i min hukommelse. Når man skulle lukke døren for varmen, lød det altid. Vi fyrer ikke for gråspurve.

Oplysning

I Danmark i 1920'erne og 1930'erne kom der gang i borgerforeninger og husmoderforeninger på landet og i byerne.

De ønskede at kvalificere husmoderrollen for at "højne det huslige arbejde gennem oplysning og undervisning". (DDH. De danske Husmoderforeninger.)

Man kunne kvalificere sig som husassistent i Husmoderforeningens 3-årige uddannelse, så borgerhjem i byerne fik kompetent arbejdskraft til at passe deres børn og rense deres lokummer.

Uddannelsen til husassistent blev organiseret af Marthaforbundet. Generationer af piger har siden deltaget i eller anden form for Marthakursus i undervisningen i hjemmekundskab i folkeskolerne.

Det har været svært at forestille sig, at Hansine uden at svinge sine huslige pligter, kunne cykle ind til et planlagt Martakursus i byen hver tirsdag og torsdag i vinterhalvåret efter spisetid, for at suge ny viden til sig på husmoderfronten.

Hansine og Ewald holdt sammen på deres familie op igennem 1920'erne og 1930'erne, uden support fra Husmoderforeninger.

Ewald havde haft regelmæssig adgang til at tjene en ugeløn som mekaniker. Hvis, så manglede han aldrig arbejde. Han arbejdede en god tid hos De forenede Automobiler ved Trianglen i Nørre Voldgade i Odense.

Hansine måtte lære at holde hus med det som Evald slap på lønningsdagen. Der var ingen steder at klage.

Hvis og når Ewald drak og spillede kort, så kunne det "koste" på hjemmefronten. Hansine var dybt afhængig af, at Evald leverede når det var lønningssdag, på torsdage. Sådan var det.

De skulle selv holde hus med pengene til f.eks. betaling af skat. Først så sent som i 1960'erne kom der kildeskat. De skulle selv lægge til side, når der skulle betales skat af pengene, som var optjent året før. De var på den måde bagud. Manglende indbetaling af skat, kunne true en småfamilies tryghed, hvis den fordrunkne ægtemand havde fået fingrene i opsparingen til kildeskat.

At være gift med en ædruelig ægtefælle kunne gøre en markant forskel i de små familiers levevilkår. Heldig den kone. Det kunne ske at det var konen som var misbruger. Manden var uindskrænket monark på hjemmebane. Hvis det modsatte var tilfældet at ægtemanden drak, var konerne magtesløse og børnene forsvarsløse. Alkoholspøgelset stikker sit grimme ansigt op til alle tider, til nutiden.

I by guerilla bliver der kastet med klyngebomber. En satanisk devise som eksploderer i lav højde over jorden i tæt bebyggede områder. Når bomben eksploderer, spredes små metalsplinter ud fra nedslagsstedet, med død og lemlæstelse som følge.

Alkoholmisbrug kan kaldes en psykisk klyngebombe. Når misbruget slår ned, rammer det familiens nervesystem, som bliver lammet. Børn og gæve koner kan blive mærket i livet med psykisk sårbarhed.

I alle årene som min mor boede hjemme, holdt Hansine ud og forsvarede sine børn og holdt sammen på sit hjem.

Som familie holdt de en sikker plads på den sociale rangstige. Havde det været en olympisk konkurrence, var de endt langt uden for medaljerækken. Under dem på sidstepladsen var en uensartet gruppe borgere af svært syge, arbejdsløse og fattiglemmer på offentlig forsørgelse, og zigøjnere. Over dem familien Hansen.

Det var min mors afsæt ind i voksenlivet.

Familiestammen

Inden min mor var flyttet hjemmefra, var de blevet fuldtallig. 9 søskende. De 7 af dem har senere i livet fået 15 herlige børn, som har givet liv til 25 herlige børn, som selv har fået børn, som...

Søster Inge har fået barn:

kusine Maja, som har fået barn, som har fået børn

Grethe har fået børn:

-er smukt i live i sidste halvdel af hendes firserne -på Glasvej, Nørrebro i København.

Kusine Tina, som har fået børn, som har fået børn

fætter Jørgen, som ikke har fået børn

Kaj har fået børn:

fætter Jack og kusine Bente – som har givet liv til børn- som har fået børn.

Fætter Johnny, som har fået børn.

Christian har fået børn:

fætter John, som ikke har fået børn.

kusine Joan, som har fået børn, som har fået børn.

Finn har fået børn:

fætter Jan, som har fået børn, som har fået børn.

kusine Maj Lis, som har fået børn, som har fået børn.

fætter Stefan, som ikke har fået børn

fætter Michael, som har fået børn, som har fået børn.

Ruth Elinor har fået børn:

kusine Birthe, som har fået barn, som har fået barn

kusine Tove, som har fået børn, som har fået børn.

fætter Bent, som har fået børn, som har fået børn

Sådan kan kassen gøres op, når livets træ skal pyntes.

Ingen af Hansines børn har siddet inde for at tage af kassen, hugget fra andre eller kigget dybt i flasken. De har måske fået en fartbøde i trafikken, eller kørt uden lys på cykel. Det er i småtingsafdelingen.

De har taget en svingom i livet med skiftende rytmer. Ewald og Hansines børnebørn er alle kommet sikkert igennem arbejde, ansvar og forpligtelser i deres familier.

Respekt for det.

Hansine og Evald har på en eller måde fået mikset en trylledrik, et genetisk miks – som er fuld på højde med den hemmelige mikstur, som Coca Cola er brygget på. Hvis opskriften på trylledrikken på en finurlig måde kunne skrives ud, puttes på flasker og sælges, ville familien Hansen og efterkommere kunne leve en sorgløs tilværelse.

Trods deres ringe økonomiske kår i forhold til nutidens børnefamilier, har de på et punkt været privilegeret.

Deres mor **Hansine** har været bundet til hjemmet i alle døgnets 24 timer. Min mor og hendes søskende har haft deres mor indenfor følelses rækkevidde. Jeg tror såmænd ikke at Hansine sad og jankede med sine børn på skødet. De havde deres plads i børnehøjde. Ingen vuggestue og børnehave. De havde deres mor lige ved hånden. Hansine har højest været væk på "naturens vegne". Det kan noget som mødre i dag kunne ønske sig. At være hjemme med børnene de første leveår.

Familien Knudsen

Skibhusvej i Odense

Familien Hansen faldt til ro på adressen på Skibhusvej. Hansine og Ewald blev sammen til deres skilsmisse i 1959.

I naboopgangen til nr. 153, i nr. 151 boede familien Knudsen med deres 6 børn på anden sal i en toværelses lejlighed.

Karl Kristian var en af sønnerne lige omkring de tyve år.

Det blev min far

Sådan. Ringen sluttede.

Min mor kunne indfri sine drømme om fremtiden,
som ældste datter af **Hansine Regine Frederikke Hansen**.

Det lå i kortene.

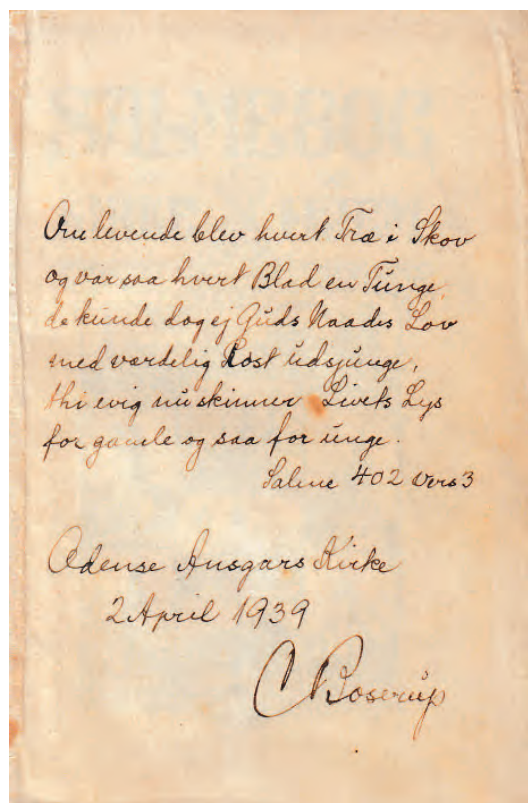
Udad skolen i 7. Klasse, lidt lavlønsarbejde, giftermål og børn inden det blev for sent. Helst lige omkring 20-års alderen.

Ewald havde gjort sit til, at min mor ikke skulle være for tillokkende for det andet køn, inden tiden var inde. Min mor blev konfirmeret i Ansgars kirke den 02.04 i 1939.

Præsten havde på statens vegne foræret konfirmanderne en bestseller fra 1897 "Udarbejdet af det kirkelige Råd" – en Salmebog for Kirke og Hjem, med min mors navn trykt med guld bogstaver, på bagsiden

Ruth Elinor Hansen

Kappelanen C. Boserup havde med sin smukke håndskrift dedikeret min mor med et skriftsted i hendes salmebog, Salme 402 vers 3.

"Om levende blev hvert Træ i Skov
og var på hvert Blad en Tunge,
da kunde dog ej Guds naades Lov
med værdelig Røst udsjunge.
Thi evig nu skinner Livets Lys
For gamle og saa for unge"

Salme 402 var Grundtvigs mega-hit; Den signede Dag med fryd vi ser.

Skriftsted fra min mors salmebog. Ansgar Kirke Odense 1939

Min mor var ikke helt så heldig. Til konfirmationen havde hun fundet et par hvide flotte sko, to numre for store. Bordet fangede og min mor måtte gå med de fine hvide sko tiden ud til de var slidt op. For nogle af sine konfirmationspenge, havde min mor købt en læbestift, uskyldigt og alderssvarende. No Pretty Baby. Den blev konfiskeret af hendes far Ewald.

Min mor bliver gift

Giftermålet blev indgået lillejuleaftensdag i 1943.

Min mor og fars viellesattest. Odense Rådhus dec. 1943

Min mor har været fyldt 19 år i oktober, og Karl Kristian har været 4 år ældre, født i samme måned i 1920. De var begge tandløse og havde gebis. Min mor blev mor til sin førstefødte, faster Birthe som 19-årig, et par år tidligere end sin mor.

Med baggrund i familien Hansen og med Hansine som lærermester, skulle min mor til at stifte sin egen familie.

Hansine havde vist vejen. Fast arbejde på hjemmefronten i hvert minut på døgnet.

Faster Birthe var godt og vel fem måneder gammel ved juletid i 1943. Havde de overvejet kirkebryllup, eller var kodeks som gode kristne, at børn født uden for ægteskab, kom på tværs til den handling. Det blev borgerlig vielse.

Lur mig om der kunne være en anden mere tvingende grund. Uden status som mand og kone, kunne man ikke komme ind på boligmarkedet og leje en bolig i byerne. De private udlejere så strengt på social status og dermed sikkerhed for regelmæssig indbetaling af husleje. I boligfor-
eninger var der samme krav for at indgå en lejekontrakt.

I kontrast til den højtidelige ceremoni på Rådhuset i Odense, hvor de af en **kommunal embedsmand**, stand in for borgmesteren himself, blev foreholdt at efterleve "et gensidigt løfte om kærlighed, troskab, gensidig hjælp og bistand gennem hele livet i alle dets forhold, under alle omskiftelser" (Uddrag af Odense Kommunes trykte pjece til Borgerlig vielse) stod tyske soldater i uniformer vagt udenfor Rådhuset i Odense og patruljerede med militært isenkram, ikke kun i Odense, men i hele Danmark.

Den tyske værnemagt var ikke inviteret til at tage imod de nygifte, da de kom ud fra Rådhuset.

Til Minde om den højtidelige Stund, da De indgik Deres Ægteskab paa Odense Raadhus, og som en Kettesnor for Deres ægteskabelige Samliv overgiver Borgmesteren i Odense Dem følgende Uddrag af den mundtlige Henvendelse, som af Staten er anerkendt ved Ægteskabets Indgaaelse for den borgerlige Ærghed:

„Da De har henvendt Dem til Ærgheden for at faa det Ægteskab, De agter at indgaa med hinanden, fuldbyrdet paa den i Loven foreskrevne Maade, og da alt, hvad der ifølge Loven skal paafes, forinden en Vielse maa foretages, er blevet iagttaget, vil Deres Ægteskab nu være at fuldbyrde. Forinden der imidlertid strides hertil, paahviler det mig, som dette Steds Ærghed, at minde Dem om Betydningen og Vigtigheden af den Forbindelse, som De nu staar i Begreb med at indgaa.

Det Løfte, De her skal give hinanden, indeholder et højtideligt Tilsagn om Kærlighed, Troskab, gensidig Hjælp og Bistand igennem hele Livet, i alle dens Forhold, under alle Omstændelser; dertil forpligter De Dem i denne Stund og kalder Ærgheden til Vidne derpaa. Afgtelse for dette Løftes Hellighed er Betingelsen for Familiernes Lykke og Tilfredshed og Grundvolden for den sædelige Orden; Overtrædelse deraf vil undergrave Deres Livs Fred og Deres Samvittigheds Ro, om den end ikke altid medfører Ansvar efter den borgerlige Lov.

I det Haab og ud fra den Forudsætning, at De vel har overvejet dette og har det faste Forsæt at holde det Løfte, De afslægge, og at leve med hinanden, som det sommer sig rette Ægtefolk, i Hellighed, Endrægtighed og Ærbarhed, tilsiger Ærgheden Dem i Statens Navn alle de Rettigheder, der følger med et lovligt Ægteskab, men paalægge Dem tillige alle de Forpligtelser, som Ægtefolk har imod hinanden indbyrdes og imod andre, og indskærper Dem alvorligt Opfyldelsen af disse Forpligtelser.“

Kommunal ægteskabs pjece. Odense Kommune 1943

Danmark besat

Tyskland havde besat Danmark siden april 1940. Det var en mørk tid. Ingen udgang efter mørkets frembrud, og de små hjem skulle i lygtetændingstid være skærmet med mørklægningsgardiner. Hverdagen blev ensformig og uden spontane sociale oplevelser.

Tavshed afløst af tavshed ude og hjemme. Der blev tilført et ekstra lag af kontrol ved indgåelse af den samarbejdsaftale mellem den danske stat og besættelsesmagten Tyskland, som var forhandlet på plads, som en slags overenskomst mellem arbejdsmarkedets parter.

Danmark fik armen vredet om, og vi skrev under på at vi ville samarbejde. Hvis ikke – så.

Danmark skulle opføre sig pænt og lade storebror Tyskland besætte Danmark i fred og ikke blande sig i deres business.

Danmark fungerede parlamentarisk efter dansk lov og vi producerede på livet løs de næste tre års tid.

Der var hele tiden en "forbandet" tysker, som gik rundt i gadebilledet i uniform og skarpladte våben, hvis nu. Indtil efteråret 1943 hvor Danmark opsagde Samarbejdsaftalen med Tyskland, var det danske politi den dagligt udøvende myndighed. De fulgte instrukserne i samarbejdspolitikken. Derefter måtte tyskerne selv stå for at styre butikken. Parlamentarikerne nedlagde deres mandater og det danske politi blev interneret. Der blev organiseret sabotage mod jernbaner og fabriksanlæg, som støttede produktion til Tysklands krigsførelse. På det tidspunkt var Tyskland på tilbageslag i Østeuropa og på vej til at blive slået hjem i ludo, og tabe krigen.

Det betød at storebror i syd måtte gå hårdere til værks for at opretholde kontrol.

Ungdomslivet i besættelsestiden blev automatisk afmonteret.
Hvad har min mor mon lavet i den tid.

Jeg aner det ikke.

Hvem har hun haft det sjovt med eller gået ud med. Måske har min mor været et smut i biografen "store Hans" på Skibhusvejen. Har hun danset moderne i smart tøj og nye sko med veninder fra skoletiden eller fra kvarteret. Hvor har min mor arbejdet for at få det til at løbe rundt, til kost og logi derhjemme. Måske har min mor været en tur i Hasmark et smut fra Odense, for at tage en svømmetur. Måske, med hvem. Hansines "rige" storesøster Moster havde et familiesommerhus ned til stranden.
Jeg ved det ikke.

Mod slutningen af 1943 strammede de "gale" tyskere grebet om gadens parlament, og indførte dødsstraf for uønskede fjendtlige handlinger, som landsskadelige virksomhed og sabotage mod besættelsesmagtens interesser.

Dagliglivet under besættelsen strammede ind i de små hjem med rationering på basisvarer. I skal måske lige forestille jer det almindelige udbud af dagligvare for datiden i 1930'erne. Ja det var ikke på nogen måde at sammenligne med nutidens.

Det sociale liv i hjemmene kunne "frit" udfoldes. Friluftsliv og idrætsstævner var som før. Der blev spillet fodbold i alle landsdele, og fodbold

landskampe i Parken i København. Men alt byliv efter mørkets frembrud kunne være belagt med hindringer.

Det var absolut uønsket, at vores nabo Tyskland, uden at være inviteret, svingede taktstokken i Danmark fra april 1940 til maj 1945. Den tyske kommandotone i skrift og tale skurrede i ørene. Disciplin og Ordning mus Sein, klæber stadig til opfattelsen af vores mægtige nabo i syd, i min generation, efterkrigsgenerationen.

Jeg skriver kortfattet om Danmarks besættelse. Hvis, kunne jeg gå i et hav af detaljer. Det var en mørk tid for de fattige og ubemidlede. Deres dagligdag var ikke så forskellig som den altid havde været, før besættelsen. Koner var hjemme med børnene, og hvis gik manden på arbejde. Det var der ikke nogen udefra som blandede sig i. De unge kunne frit gå i skole og passe deres arbejde. Hvad de ellers fandt på, var mere op til dem selv. Hvis de skulle slippe udenom forældrenes kontrol og holde i hånd og det "forbudte", så gjaldt det at finde et sted som i forvejen var mørkelagt. For min mor har det været udelukket, at hun kunne møde sin Karl i privaten. De havde på egen hånd fået det til at fungere indtil min mor blev gravid.

Det krævede handling, da min søster Birthe kom til verden.

Ruggårdsvej 106 2. sal., Odense

Min mor og min far kunne som ægtefolk flytte hjemmefra, og leje sig ind på boligmarkedet. Den daværende lejelov krævede ægteskabs attest for leje af mere end et værelse. Med deres mindste lønninger stod de ikke først i køen, til selv kunne vælge, hvor de ville bo.

Under krigen var der i alle større byer i Danmark boligmangel, og standarden på de almene boliger, var ofte elendige. Flere boligblokke i Odense blev omtalt som slum. Det var med at slå til, hvis der bød sig en mulighed. Det blev Ruggårdsvej 106 på 2.sal.

Min mor havde giftet sig til Knudsen, en nabosøn fra opgangen ved siden af. Karl Kristians familie var gode mennesker. De passede et stille liv med det udkomme, en mindsteløn som kulleemper på havnen i Odense, kunne kaste af sig for Aksel Knudsen, min farfar.

Her på Ruggårdsvej blev grundstenen lagt til mine søstres og mit lv.
Min mor var 20 år gammel og gemalen 24 år.
Tak for det.

Hvor kommer du fra?

Hvor skal du hen?

Hvad koster det?

(citater frit efter en tidligere arbejdskollega Finn Merrild)

Ruggårdsvej 106

Min mor fik fod under ejet bord, og blev som en anden slotsfrue med adelige privilegier, opgraderet til husassistent. Hendes jobbeskrivelse blev at holde hus, styre en familiens daglige gøremål, føde børn og være partner i ægteskab, med ansvar for husholdningens økonomi med betrodde midler. Husbond slæbte lønnen hjem. Min mors job var at balancere indtægterne med udgifterne. Ægteskabets smukke fordring – **”i lyst og nød”** blev en udfordring for min mor, som finansminister.

Min far havde hang til flasken.

Min mors tro væbner, var klar til at tage fat og forsørge sin familie. Karl Kristian var sorteret til at starte på bunden i samfundshierarkiet.

Min far havde gået på den lokale Sct. Hans skole i Skibhuskvarteret i Odense. Ikke længere end nødvendigt. Obligatorisk 7 års skolegang. Det var basis kvalifikation til håndens arbejde. Dengang var det ud at arbejde, når man blev konfirmeret som 14 -årig, eller måske før. Så var det slut med den barndom.

Men, Karl Kristian var ikke selv herre over, at der var arbejde til ham. Han var ufaglært, indskrevet som arbejdsmand i deres vielsesattest. Ugelønnen var først sikret, hvis der var arbejde og du blev ansat med løn. ”Den fæle kapitalist” bestemte hvem der skulle vinde i lotteriet og få arbejde i hans biks. Rentabel produktion krævede arbejdende hænder. Ingen produktion. Ingen lønarbejde. Den logik er et menneskeskabt grundvilkår i vores del af verdenen.

Sådan var det i Odense på den tid. Sådan er det i kongeriget i min tid. Det blev besluttet i **Septemberforliget** tilbage i 1899. Arbejdsgiveren leder og fordeler arbejdet. Lønmodtageren har ret til at organisere sig i fagforeninger og indgå overenskomster om løn- og arbejdsvilkår. Den rå

og ukontrollerede kapitalisme blev ikke helt lagt i graven, men lagt i lænker af et system af aftaleregler, som den fælles aftalte arbejdsret kunne afgøre, hvis de to parter var afgørende uenige.

I starten arbejdede min far på metalværksteder og støberier, som var fuld af støv og møg, og ingen krav om udluftning. Det gik lige i lungerne. Sammen med de obligatoriske Cecil cigaretter, eller pibetobak, som var dagligdagskost, blev der trukket på helbredskontoen.

Min far og hans arbejdskammerater. Fra min fars arbejde på støberi i Odense

Indenfor i min mors første lejlighed i Odense

Vi boede på 2.sal i en ejendom, som var bygget sammen med flere ejendomme ned ad en bakke mod Stavids Å.

Ruggårdsvej 106,2 i Odense. Billedet er taget i 1976

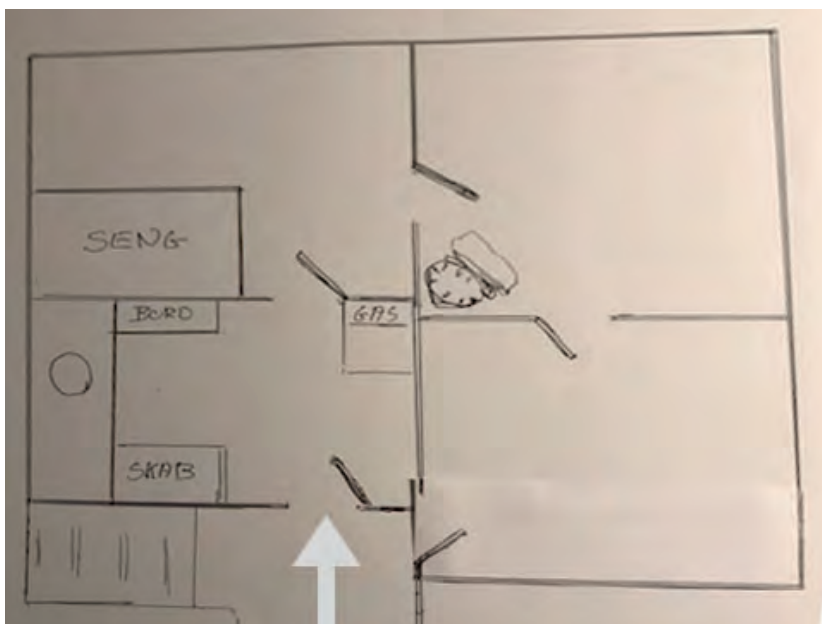
Vi boede øverst oppe i endegavlen med reklamen for øl.

Billederne er taget just før ejendommene blev revet ned, i samme uge som min mors ægteemand og min far **Karl Kristian** døde i marts måned 1976.

Der var fire opgange i vores karre, som mest af alt lignede en lejekaserne. Det var noget gammelt lort, kan jeg sige.

Vi boede til leje og huslejen blev betalt på 1.sal til Hr og Fru Hansen hver måned: 37,50. Var de værter, som ejede en del af opgangen eller hvad. Det ved jeg ikke. Lejligheden var en lille tre-værelses med gas i køkkenet og koldt vand i hanerne. Du kom ind i køkkenet ud fra hovedtrappen, derfra i forlængelse af hinanden den "tomme" stue", hvor mine to store søstre sov. Videre var der en lille stue, hvor

der var adgang til et lille rum. Der kunne stå en seng til de voksne og en mindre børneseng til mig.

Min søster Toves plan tegning af Ruggårdsvej 106.2.

I stuen var der opvarmning med kachelovn. Der var skråvægge til begge sider i lejligheden.

Der var skidekoldt om vinteren. Kachelovnen i stuen skulle varme hele lejligheden op.

Der blev fyret med koks, små kul klumper, som blev sejlet ind til Odense Havn, mest fra Polen. Min Farfar Aksel arbejdede med at lempe kul fra fragtskibene til firmaernes lagerplads på havnen i Odense.

Kullene blev kørt rundt på lastbiler i jute sække. Kulleimperne havde en tom sæk på hovedet. De havde bukket spidsen af sækken så den kunne sidde fast på deres hoved, som beskyttelse mod jute sækkens skarpe ma-

teriale. De bar den store sæk med kul, som vejede 1 hektoliter (35-50 kg) på skulderen fra lastbilen. De lempede sækken ind af kældervinduets lyskasse ude fra gaden, på en zink sliske ned i kulkælderen.

Der stod en sort støvsky op fra lyskassen. Chaufførerne på kul bilerne var i bogstavelig forstand sorte som kul.

Når kakkelovnen var i drift, kunne den give varme fra sig. Det kunne være svært at skærme sig mod den intense strålevarme i nærheden af kakkelovnen. Ovnens rumme en vis mængde koks. Kunsten var at regulere varmen med luftindtaget til forbrændingen. Jo mindre ilt, jo langsommere forbrænding, jo mindre varme. Kakkelovnen var ikke så enkelt at regulere og gik ofte ud hen over natten, hvis der ikke blev fyldt på med koks.

En kakkelovn var "jobbi".

For at kunne tænde op i kakkelovnen, skulle der hentes koks. Fra 2.sal og ned i kælderen.

Lige nøjagtig de pligter i hjemmet i fyringssæsonen, var mandearbejde. Kulspanden ved siden af kakkelovnen blev hurtigt tom. Det var fast arbejde. Op og ned ad trapperne hver dag i fyringssæsonen.

Jeg var ikke ret gammel førend jeg kom til at hente koks i kælderen. Jeg fandt aldrig ud af med min far, om han var mørkeræd, om det var derfor jeg skulle jages ned i kælderen. I dagslys var det OK med mig, men når det var mørkt om vinteren. Ja prøv at gæt.

Når der blev fyret op, løb der kondensvand ned af vinduerne, indvendig i vores taglejlighed. Vinduerne var et-lags glas. Væggene drev af fugt. De var klamme og kolde at læne sig op ad, især med et stykke med bart. Vi gik altid og småfrøs indendørs om vinteren.

Ingen forskel fra de lejligheder min mor voksede op i.

Modsat kunne der være så varmt, at ens hud kløede og blev helt rød, når der var blus på kakkelovnen.

Ja ikke at glemme kulstøvet der hvirvlede rundt i stuen, når der blev fyldt på, Det lagde sig på overfladerne af møblerne og på sengetøjet.

Når kullene var futtet af, skulle asken rystes ud i underskuffen i kakkelovnen og skovles ud.

Som barn var det en fordel at lege i gulvhøjde. Luften stiger opad. Luften oppe under loftet på anden sal i vores lejlighed, var en cocktail af uhyrligheder for vores sarte og livgivende luftveje. Der var en konstant fugtig og kvalm lugt fra køkkenet af gas, mados og urinlugt fra pis-spanden under køkkenvasken med låg fra en gammel avis.

I stuen om vinteren hang der kulstøv i luften fra kakkelovnen blandet med min fars konstante rygning af Cecil Cigaretter og pibe. Hans ration af cigaretter var en ti-styks om ugen. En smøg var to eller tre sug, inden cigaretten blev skoddet.

Hver cigaret blev røget i bund til en neglekradser. Skodderne blev lagt fra og røget færdig, dog uden papir, i piben.

Min mors lejlighed på Ruggårdsvej var ikke et løft op ad velfærdsstigen.

Det var hop på stedet. Det var som hun kom fra. Som hun var fortrolig med. Den standard havde min mor levet med under sin opvækst hos Ewald og Hansine på deres tour de chambre rundt i Odense.

Min mors "domicil" som nyetableret slotsfrue i ejendommen på Ruggårdsvej på vej ud af Odense by mod Nordfyn, stod langt fra mål med den ægte vare. De der havde råd kunne fremvise deres store palæer f.eks. langs åen i Odense.

Min mors familieliv var sikkert forankret i social klasse 6. De skrabede ikke bunden på den sociale rangstige. De var i arbejde og betalte enhver sit, til tiden.

De skulle ikke forsørges på det offentliges regning. Sådan var de ikke blevet vaccineret hjemmefra. De skulle gøre deres daglige pligter i hjemmet og på arbejdet. Kun sådan blev min mor mødt med respekt, når hun blev "bedømt" af Hansine, min mors skjulte arbejdsgiver. Ingen ynk og billige skåltaler.

Du holder ud. Det samme gør du næste dag. Hvis du ikke kan huske det, så skal jeg fortælle dig det én gang til.
Uden at klage dig.

Så var munden lukket på dig. Du blev ikke opfordret eller lært at tænke højt i dit eget liv. Hvordan kunne det gøres på en anden måde. Du blev oplært i gentagelser, i sociale rutiner, hvor musikken i dit eget liv spillede for døve ører. Der var ikke nogen at fortælle det til, hvis der var noget du ikke fungerede med på hjemmefronten.

Det har været en ringe trøst, at sådan var det for de andre, som du var fælles med.

Børnene kunne af gode grunde ikke være lydhøre. Ægteemanden var lysår væk i sin egen verden. Husassistentens gerning, var en tavs verden møbleret med knokkel og tvang.

Storvask

Den store vask, stod på over tre hele dage. Sådan cirka én gang i måneden. Der var vaskerum i kælderen, med en gruekedel, hvor det hvide vasketøj især, kunne ligge i blød i soda og senere kogt, måske med lidt blegemiddel som klorin. Det tog sin tid, og tøjet skulle skylles i koldt vand indimellem arbejdsgangene i storvasken. Det var mildest tal en kold omgang om vinteren.

Gruekedel til storvask

(billede venligst udlånt af Lisbeth Aagaard Lykke. Museumsinspektør, Fredericia)

Tøjet blev tørret i det fri. Hvis vejret var gunstigt, blev det tørret med engang ude i gården. I frostvejr kunne vasketøjet være helt stivfrossent, når det blev taget ned fra tørresnoren.

Havde min mor to sæt sengetøj at skifte med? Jeg mindes nogle gange hvor dynerne føltes koldere. I perioder har der nok været kørt med et sæt. Min fars kulørte arbejdstøj fik samme omgang, og vores kulørte tøj med. Af undertøj havde vi måske hver to sæt at skifte med. Det skulle strækkes til det yderste. Vi havde praktiske farver til vores undertøj, som kunne reducere synsindtrykkene, men lugtene stod frit ind gennem næseborene. Jeg ved hvilken gevinst det har "at holde vejret".

Store badedag

Fik vasketøjet en stor tur et par gange hver måned, fik vi unger en stor tur én gang om måneden, måske i en stor zinkbalje.

I lejligheden var der ikke et badeværelse med varmt vand og toilet med skyl.

Der blev kogt vand på gasblusset i køkkenet. Der hang en gasautomat på vægen, som driftede når der blev puttet mønter i. Taksten var ti øre for et vis antal minutter. De skulle ligge klar inden og være vekslet til badet og madlavning. Den kommunale gasforsyning sendte en medarbejder rundt i de små hjem for at tømme gasmålerne, hver måned.

En balje rakte til vi børn.

Jeg kom som regel sidst i baljen. Vi slap ikke for at få håret vasket i samme ombæring. En vaskeklud for øjnene kunne måske holde badevandet

med skidt og sæberester ude. Det kunne tage flere år at lære en teknik, hvordan man undgik at få vand i øjnene.

Især eddike, der ofte blev brugt som skyllemiddel ved hårvask, sved og brændte i øjnene lang tid efter badet.

Badevandet blev efterfølgende hældt ud i køkkenvasken ved at min mor øste det skidne vand fra zinkbaljen over i vasken, med en kasserolle til madlavning

Under køkkenvasken bag et stofforhæng stod der en zinkspand med hank, som blev brugt til at tisse i, når der blev for langt ned og ud til lokummet i gården. En avis blev brugt som låg på toppen af spanden.

Den akkumulerede sin særlige lugt i takt med at spanden blev pisset fuld. Den først blev tømt, når den var pænt fyldt. Ve den som gik til at skide i spanden.

Det var forbudt for voksne og børn. På det punkt var vi ligestillede.

Den daglige drift og drifter

Ægteskabet foreskriver i "lyst og nød".

Manden i ægteskabet får nærmest foræret en blankocheck til at sikre sine lyster i ægteskabets navn.

Ved sit ja til ægteskab har manden so to speak fået sine lyster autoriseret af kirken, og legaliseret sin private ejendomsret til sin brudgoms krop.
OK.

Hvordan var det lige at sige nej, som kvinde i ægteskabet.

Har min mor set sig tilbage og reflekteret over, hvilke konsekvenser samlevet mellem hendes far og mor havde haft for den familie, som hun var vokset op i.

Først som 40-årig slap Hansine for at skulle lægge krop til flere børnefødsler. Det havde stået på i over tyve år, siden Hansine var en ung og uskyldig pige.

Min mor var noget yngre end sin mor i ægteskab og førstefødte.

Der var ikke adgang til abort, og brug af prævention var måske ikke lige ved hånden. Hvordan styrede man lige sine lyster, uden at fruen blev gravid.

Den første bølge af længsel efter intimitet ebbede naturligvis ud i amning og sure underbukser.

Det unge ægtepar lagde flot fra land.

Min mor fødte min søster Birthe i 1943. Tove blev født i 1944 og jeg blev født i 1946.

Min mor og far med deres førstefødte, min storesøster Birthe

Billede af min mors tre børn. Birthe, Bent og Tove

Efter lyst fulgte familieforøgelse. Hvad kunne det ikke havde udviklet sig til på børnefronten, hvis min mor havde fulgt sin mors eksempel.

Det kom der en radikal løsning på i forbindelse med min fødsel. Min mor var tre dage om at føde mig. "Du ville ikke u – Bent", har hun gentaget siden på klingende fynsk.

Min mor fik et tilbud, hun ikke kunne afslå. At blive steriliseret.

Hvordan skulle det gå næste gang min mor skulle føde. Det har ikke krævet den store intelligensprøve for at slutte sig til, at der ikke ville gå mange måneder, før hun skulle på den igen med endnu en graviditet og efterfølgende fødsel.

Lægestaben kunne frygte for min mors liv.

Jeg var og blev lillebror, uden at vide det.

Der var et skær af, at skæbnen havde grebet ind i min mors liv. Det lå lige til højrebenet, at min mor havde fuldt sin mors eksempel – hvis ikke.

Dagligliv efter 2. Verdenskrig - 1945 -1955

De voksne gik på arbejde. Sådan var det. Det var helt utænkeligt at nogen skulle forstyrre den logik. Til visse tider arbejdede min mor på Haustrups fabrikker, ned ved havnen i Odense. Det har nok været efter jeg begyndte at gå i skole. Af sted på cykel i alt slags vejr, alle ugens hverdage. Lørdag til kl. 13.00.

De producerede konervesdåser i tusindvis til eksport og til Odenses konervesfabrikker. Min mor malede en gummikant rundt på lågene, som blev presset sammen, når den var fyldt med konerves.

Det var på akkord

En dagsportion af låg, var måske ti tusinde enheder, som blev stablet oven på hinanden og lagt i store papkasser. Der skulle tælles og stables, for at akkorden kunne beregnes og omsættes til kroner og øre. Det var ikke helt ualmindeligt, at deres mandlige værkførere, som skulle kontrollere deres optælling, med vilje fik kassen med lågene til at falde sammen, så de kunne starte at stable og tælle forfra, hvis de havde set sig sur på en af pigerne i produktionen.

Omtællingen var for egen regning. Næste gang rettede du ind.

Akkordarbejde havde fanden skabt. Det skulle lokke arbejderne til at knokle livet af sig, for at kunne tjene lidt ekstra, end mindste lønnen.

Odense var en god by for ufaglærte arbejdere.

Der var virksomheder af en vis størrelse, hvor de var afhængige af flittige hænder i produktionen. Thomas B. Trige, Haustrups fabrikker, Odense

Stålskibsværft, Brandts Klædefabrik og Odense Havn, hvor det meste gods til byens drift blev lastet og losset.

Dem der gik på arbejde, blev kørt stramt og disciplineret til en ussel løn. Hvis der var arbejde, var det livsvigtigt at holde fast i det og undgå at blive fyret. Hvis du i perioder var arbejdsløs, kunne du komme på "støtten" og få arbejdsløshedsunderstøttelse, hvis du var medlem af en fagforening og A-kasse.

Hvis ikke, så var det socialhjælp på statens regning. Den arbejdsdeling gælder stadig, i vores tid.

Min mor levede på kanten med sin familie.

Trygheden i dagligdagen var ikke sikret. Konjunkturer udefra og økonomisk afmatning, kunne true dit levebrød ved arbejdsløshed. Trusler på hjemmefronten kunne føre til social deroute, hvis ugelønnen blev drukket op. Mange proletarfamilier levede i en konstant trussel. Det var især konernes hovedpine hvordan de kunne forhindre deres mands drikkeri, samt holde hus med de midler der kom hjem på lønningsdagen.

Den øvelse gik ikke stille af hjemme hos os. Karl Kristian var altid stået op om morgenen og gået på arbejde. På hans sidste dage på hospitalet i Odense kunne han stolt berette, at der aldrig havde manglet en krone i hans lønningspose på lønningsdage.

Respekt kære Karl Kristian.

Men min mor slap ikke.

Det var et gennemgående tema. Min far kunne ikke stoppe, når ånden var ude af flasken. Han kunne ikke selv sige stop. Han blev ved med at fylde på, til han ikke kunne få mere ud af flasken, eller der ikke var mere at drikke. Det var det samme hver gang.

Når de andre havde pakket sammen og var gået hjem, fortsatte min far med at drikke til han blev "slået" ned.

Der var altid en anledning til at sige skål. På arbejdspladsen var det almindeligt og anerkendt, at der blev drukket. Det kunne fortsætte videre ud i byen, eller en gang i mellem i privaten. Hvor den gamle fik pengene fra er lidt uklart for mig.

Det var standard, at der ikke blev spyttet i glasset, når der var en anledning til at fejre et kært medlem i familien til særlige begivenheder, eller sammen med de faste arbejdskammerater.

Min mor brugte sit forhandlingstalent, når der var brug for brandslukning. Det var nytteløst. Selv uden spiritus var indblandet, kneb det som regel at finde en mindelig løsning. Brændevin kunne få det til at koge over, og i fuld tilstand var det en umulighed at trænge igennem med noget som helst. Der blev reageret. Så skete der som regel noget. Hvis der var følelser på spil, var reaktionerne megakraftige.

Min mor blev ikke udsat for fysisk overlast. Karl Kristian slog ikke om sig i fuldskab, men han lagde sjældent skjul på, hvad han mente om min mor. Der blev udvekslet "høfligheder" med et indhold, der kunne blæse ethvert barn af banen. Kaptajn Haddocks eder og forbandelser i TIN TIN er høflige udfald, i sammenligning med hvad jeg lagde ører til gennem årene.

Tricket var at min mor trak sig verbalt og gjorde sig usynlig. Så blev det overladt til os børn, især Birthe som den ældste, at lokke ham til ro og ind i seng.

Så kunne man tro der var ro på, og tilbage til udgangspunktet. Men nej.

Efterfølgende satte min mor sit angreb ind når min far var ædru. Han kunne som regel ikke huske hvad der var op og ned i hans brandert, og i særdeleshed ikke, hvad han havde budt ind med i ordkrigen. Men så kunne han lære det.

Min mor lukkede ned for al kommunikation, når min far var hjemme til fyraften.

Talte ikke med ham og svarede surt og afvisende, hvis hun blev spurgt til noget. Min mor var som en fæstning under belejring, med voldgrave rundt om.

Vi andre holdt vejret til tavsheden blev afblæst, så vi frit kunne bruge vores stemmer og blive hørt. Der var lukket for det varme vand, som det hed når konen skulle holde en vis person på afstand. Det kunne stå på i dagevis. Ja andre gange i flere uger. Når uvejret var drevet over kunne jeg genkalde en særlig udefineret form for lettelse og varme i kroppen.

Hansine havde vist min mor vejen og praktiseret samme metode. Min mor var forberedt og klædt på hjemmefra. Hvad skulle de stakkels koner stille op med en ukontrolleret drukkenbolt med en hjerne, som har været blæst ud af smøger og brændevin.

Men tricket havde ingen effekt på den, som havde hang til flasken.

Deres glansnummer blev gentaget og gentaget, som efter en teaterforestilling når publikum klapper de optrædende frem på scenen efter tæppefald. Da capo.

Det var håbløst at få fulderikken talt til "fornuft" når rusen blomstrede. Kunne man have håbet, at min far og Ewald min morfar, når de blev ædru, kunne beslutte sig til at lade flasken stå. I respekt for deres familier, deres koner og mange børn.
Ønsketænkning.

De gentog gladeligt drikkeriet, når der var en anledning til at tage samfundshjælperen i brug og knappe op for øllet.

Deres drukkammerater blev deres allierede, som tro væbnere der gjorde det vanskeligere for konerne at vinde krigen. At forbyde sin husbond, at være sammen med sine arbejdskammerater ville være nonsens.

I krig og kærlighed gælder alle tricks, og i mødet med djævelen i flasken gælder:

REGEL NO.1: Smid alt hvad du har i hænderne og kom væk.

REGEL NO. 1: Tag med dig det du kan have i hånden.

REGEL NO.1: Husk at tage dine børn med.
(citater Bent Knudsen)

Min mor kørte den samme strategi overfor min far hele deres lange liv i ægteskabet, til en vis tid. Min mor betroede mig på et tidspunkt de var på besøg på Åkirkebyvej i Århus, at hun havde sat min far "stolen for døren". Hvis han ikke holdt op med at køre bil, når han havde fået spiritus, så ville min mor lade sig skille. Det var alvorligt ment. Min far kunne citere den gamle nordmand Holberg fra teaterstykket Jeppe på Bjerget, hvor Jeppe er under angreb for sit drikkeri.

"alle siger at Jeppe drak, men de glemmer at fortælle **hvorfor**", var min fars forsvaret.

Klassisk forsvar hvis man er bidt af flasken. Ingen indsigt i hvad jeg gør af skade på andre i familien.

Det overraskede mig, at min far smed et trumfkort fra den litterære klassikers kongerække, for at forsvare sig. Jeg tror ikke at min mor vidste hvem Holberg var.

Min far klarede frisag. Han holdt sin ægtepagt livet du.
Jeg drikker fordi... Ja **far**det kunne du godt have holdt op med.

Min morfar Ewald klarede ikke skærene helt så elegant.

Hansine fik papir på, at hun blev skilt fra Ewald.

Min mors nulevende lillesøster Grethe fra Glasvej i København, lægger ikke fingrene imellem, når hun genkalder sig sin fars urimeligheder og opførsel overfor sin mor og fælles børn. Der er power i stemmen når Ewald usminket får det glatte lag. Det er lige før han burde graves op fra de døde, stilles til regnskab og dømmes til et par flade, og så tilbage i hullet.

Min mor tog ansvar og beskyttede sin familie.

Hun holdt hus med de midler der var at gøre godt med, og betalte enhver sit til tiden. Det var den ugentlige regning hos købmand Hansen længere nede ad Ruggårdsvej. Det var regningen fra mælkemanden Johansens hestetrukne mælkevogn.

Der skulle betales til fagforening og A-kasse hver uge. Forsikringspolicer som blev opkrævet betaling på hjemmeadressen. Slagtervarer blev betalt kontant.

Nu betaler vi skat ved kilden. Når lønnen udbetales. Før det blev skatten lignet og betalt bagud. Skattebeløbet skulle indbetales på Giro på posthuset i et vist antal rater.

Min mor stod selv for opsparing til skat. Det var frie midler, som blev opbevaret og gemt godt væk i privaten. Jeg mindes ikke at mine forældre havde en bankkonto, hvor pengene kunne være bag lås og slå. I nødens stund kunne de omsættes til øl og brændevin, når der ikke var mere at drikke. Min far forsøgte ofte at få fingrene i opsparingen til mere sprut.

Min mor vogtede over det gemte smørbjerg, som var det guld i Fort Knox. På det punkt havde han respekt for min mor. Han kunne have øvet selvtægt ved selv at lede efter hvor skattepengene var gemt væk. Den usynlige grænse overskred han ikke.

Læs her hvordan det gik en stakkels kone fra Ålborg en tilfældig lørdag aften.

SØNDAG 4. APRIL 1954

Brutal ægtemand anholdt i Aalborg

AALBORG, LØRDAG

Politiet i Aalborg blev sent i aften kaldt til en lejlighed paa Aron Jacobsvej, hvor en ægtemand, der var kommet beruset hjem, var gaaet fuldkommen amok. Efter at have gennempryglet sin kone, saa hun maatte under lægebehandling, tog han fat paa at smadre alt bohøve i lejligheden, og denne var fuldkommen raseret, da politiet naaede frem og anholdt den rasende mand. Han blev indsat i arresten. Grunden til hans raseri var, at hustruen, da han kom hjem, havde bebrejdet ham, at han havde drukket alle de penge op, som var sparet sammen til at festliggørelse en søns konfirmation for i morgen.

Fyens Stiftstidende søndag den 04.04. 1954

Familie og fællesskab

Hverdage var arbejde. 48 timer efter overenskomsten, lørdag med.

En tur frem og tilbage til arbejde på cykel, 9 timer inklusive pauser. Så var det tæt på sengetid, hvis du skulle møde klokken 07.00 om morgenen. Arbejdsmands arbejde var på den tid udtalt fysisk. En skovl. Ingen gravemaskiner. Fabriksanlæg med larm, røg, støv og dårlig ventilation.

Det krævede ro på hjemmefronten efter fyraften i de små hjem. Der skulle restitueres efter dages fysiske anstrengelser. Maden skulle være klar og stå på bordet, og børnene skulle holde sig i ro og sidde stille.

Min mor var arbejdsgiver på hjemmefronten. Her havde den udearbejdende ret til at brokke sig, hvis standarder for god husførelse ikke blev indfriet. De koner som ikke kunne føre hus på de betingelser, blev set ned på som dovne og ugidelige. Det var konernes adelsmærke at få gode bedømmelser på det punkt.

Efter aftensmaden var det sengetid for børnene, og på langs på sofaen for arbejdsmanden indtil sengetid.

I børnehøjde var der konstant fare på færde – indendørs.

Min mor var mere end velvillig til at dele ordre ud om stort og småt.

Først og fremmest at gå stille, så hun ikke fik klager fra værten på første sal. Vi fik lært "at svæve" hen over gulvet, eller sidde muse stille og ikke røre sig ud af stedet. Den ros skal min mor ha. Hvis vi faldt i og glemte at kontrollere vores færden, blev der delt dummebøder ud.

Der var et pænt sortiment, der kunne komme i spil. Sidde i sengen og lege f.eks. Sidde alene i den «tomme» stue, uden loftlyset tændt. Hvis det var mere alvorligt, var det på hovedet i seng uden aftensmad. Min mor slog os ikke, men kunne spontant slynge rundt med viskestykket eller karkluden, så det virkede truende.

Det ældste barns lod er ofte at gå frem med et godt eksempel. Det kan have åbenlyse fordele for yngre søskende. Måske slipper de lidt nemmere om ved overtrædelser af "lov og orden", og slipper for en lidt hårdere

tone hvis du træder over stregen. Måske tør du spørge igen på et" refleks afslag" som, Nej har jeg sagt". "Det nytter ikke at plage".

Når mor og far står sammen, har barnet ikke en chance. Min mor og far stod sammen i en situation, hvor de bad min storesøster Birthe om at pakke sit tøj i en papkasse. Hun bar briller, og blev drillet med "brilleabe" i skolen. Birthes måde at komme udenom det problem, var at smide sine briller væk. Derfor var der en plads til Birthe på Børnehjemmet i Bolbro, hvis det ikke hørte op. Det hele blev iscenesat som det var virkeligt, at Birthe var på vej ud ad døren og på børnehjem. Stakkels Birthe brød sammen akkompagneret af vores grådkvalte støtte i børnehøjde. Hvis Birthe ville love at bide ydmygelsen i sig, når hun blev kaldt "brilleabe" af sine jævnaldrende i skolen, kunne hun få lov til at sove i sin egen seng, men kun hvis.

Det virkede. De voksne havde rottet sig sammen og vredet armen om på deres førstefødte. De undskyldte sig med vi var fattige. Det ville være økonomisk uoverskueligt for min far at få råd til nye briller, når Birthe blev drillet og smed sine briller væk. Birthe bar briller hendes liv ud.

Små kår

Dengang i 1950'erne var der almindelig fattigdom. Min mor var ung uden mange års erfaring med at holde hus med tre små børn i alder tæt på hinanden, foruden en udearbejdende mand og et hjem at passe. Hvor kom de kræfter fra. På den tid var det småt med varieret kost og vitaminer, som var vigtige i voksenalderen.

I datiden var der en kreds af bedste borgere, socialt indstillede konservative i byerne. Man sagde om dem, at de havde hjertet på rette sted. De havde øje for de sociale skævheder i samfundet. De havde ofte et person-

ligt engagement og brugte deres professionelle indflydelse til at gøre en forskel og slå et slag for de fattige børnefamilier.

Det var læger, sygeplejersker, jurister og embedsmænd i styrelser i de store byer. Nogle var organiseret som medlem af Nationalforeningen til Tuberkulosens bekæmpelse, som drev sanatorier landet over.

Hvem kunne komme en trængende husmor fra en fattig familie til hjælp. Vores huslæge, som havde konsultation i en patricier-ejendom på Fiske-torvet i Odense, var venligheden selv. Han var en lille tæt, firskåren mand, med kraftigt buskede øjenbryn og sygekassebriller i sort metalstel. Han var altid lydhør overfor min mor, og kom ofte på besøg i vores hjem på Ruggårdsvej, når der blev ringet efter ham.

Doktor Funding havde som rutine at føle os på halsen, med sine små korte, men ret kraftige fingre. Vi var ikke vant til at blive rørt ved og slet ikke omkring halsen.

Det var kirtler. Kunne være tegn på infektioner i luftvejene grundet klamme boliger. Den gode læge kunne henvise til Augustenborg, hvor vi i en periode kunne blive fedet op i landlige omgivelser, langt hjemmefra. Det kunne lette min mor i dagligdagen.

Augustenborg i Sønderjylland

Birthe og jeg blev identificeret med kirtler, 4 måneder til Augustenborg. Tove min mellemste store søster slap fri.

Det var et tilbud, som min mor ikke kunne sige nej til. Men jeg tvivler, at hun har klappet i sine små hænder over den mulighed. Det har været et anslag mod min mors lille familie. Min mor havde ikke en jordisk chance

for at sige nej tak til lægens tilbud. Hvordan skulle hun kunne takke nej til den gode læge. Måske har hun tænkt, at hun ikke helt slog til, at hun ikke gjorde det godt nok som småbarns mor.

Afsted kom vi, min storesøster Birthe og lille mig. Jeg var ikke begyndt i skole, så det har været i slutningen af 1940'erne, eller først i halvtredserne i sidste århundrede.

Det var ikke en eventyrrejse vi skulle ud på.

En lørdag ved middagstid var det med bus ind til rutebilstationen i Odense og videre derfra med rutebil til Fåborg. I Fåborg gik turen videre med færgen Fåborg til Mommark på Als i Sønderjylland.

Det sidste stykke til Augustenborg Sanatorium var med bus, små ti kilometer. Vores kære mormor Hansine rejste med min mor hele vejen ud og hele vejen hjem. Der blev ikke snakket unødigt på turen derhen.

Augustenborg på Als. Billede fra en lokal avis i 1961

Min mor og mormor gik rundt med overtøjet på og min mormor med hårnnet. Vi blev efterladt til nogle voksne medarbejdere i blå uniformer natten over. De voksne overnattede på hotel inde i byen. De kom igen næste dags formiddag for at sige farvel til os. Vi ville selvfølgelig med dem hjem, men det kunne der ikke blive tale om. Vi holdt ikke op med at græde før de længst havde været hjemme i Odense.

Det var en kold tyrker for alle parter. Jeg tror ikke jeg slap min søsters hånd et øjeblik de næste fire måneder. Birthe kom til at græde for os begge.

Min mor og Hansine måtte tage hele turen tilbage til Odense, uden os børn. De var stumme af ængstelse har min mor i et kort tilbageblik, lukket op for. Men der var lukket omkring den tid i Augustenborg.

Der var aftalt flere besøg, men personalet havde vurderet, det var bedst, at min mor og far holdt sig hjemme, i perioder, fordi det var svært for os børn at sige farvel til mor og far. Vi ville med hjem.

Jeg havde min søster Birthe lige i nærheden og ved hånden.

Stakkels min søster. Hun var min heltinde. Søskende kan tage ansvar, hvor forældrene af gode grunde, må slippe ansvaret for deres børn.

Hvem har holdt min mor i hånden.

Min mor var tavs som graven i alle årene i mit voksne liv om tiden på Augustenborg på Als i Sønderjylland.

Læretiden udstået

Min mor var blevet tryktestet i livets skole.

Ti år efter min mor flyttede hjemmefra som 19-årig, var hendes lille familie med udearbejdende mand og tre børn stadig i drift. Hun havde stået i lære hjemme hos sin mor **Hansine**, som fra dag til dag havde lært fra sig til sin ældste datter. Med et moderne udtryk har Hansine været en gudsbenådet projektleder, som var lykkedes med at være læremester i husførelse med hele pakken, børnefødsler, børn i alle aldre, indkøb, madlavning, tøjvask og opvask - og en ægte mand, som krævede sit efter fyraften. Efter nutidig målestok har det været et liv, et kvindeliv som de færreste ville misunde dem.

I det lange løb har det været meningsfuldt, hvis du spurgte min mor.

Signe og Sofus. Forrest Anna Helene og Ditte Marie

Et kig ind i min mors stue på Njalsvej 125 i Odense i anledning af fødselsdagen, hvor børnebørnene fra Århus var på besøg.

Sådan lød det til vores mors 70-års fødselsdag:

KÆRE MIN OG VORES MOR.

Ruth Elinor Hansen - gift Knudsen.

Du blev født

til en stor familie.

Du blev mor

til tre dejlige unger

- i en ung alder.

Du blev gift med min far Karl

og blev enke

- i en moden alder.

Nu er vi her i dag.

Du er fyldt halvfjerds.

Et stort tillykke og tak

at jeg må hylde dig

- på vers.

Mor du er en dejlig kvinde!

Du har givet os børn

en god start

- i livet.

Så vidt jeg har hørt

lærte din mor dig ikke

-at være pivet.

Du gav os det bedste

du havde

- lært.

Jeg ved hvem vi var

så det var ikke så

- svært.

Du havde en rigtig Karl
som husbond.

Han gav vel en hånd med
så stund om.

Så længe vores kære far
var ved din side.

Var der gang i den
både i tide og utide.

I holdt sammen
til han slap livet.
Hvis- ville han fejre dig med
en "skål i skibet".

Du er en dejlig mor.
Dog ikke altid en "hurtig sag".
Når du frisk og glad springer til telefonen,
oplever vi ofte du gentager dit telefonnr. i dit
egget tempo: 66 16 10 5 8

Man tænker!

Hvad har hun gang i konen.

Men

lad nu det ligge.

Du er som du er
i stort og småt.

Tænker på andre hvad du kan gøre
for godt.

Små og store glæder du med
din kærlighed.

Vi føler alle en stor glæde ved din
jordnære oprigtighed.

Du er en dejlig mor for os

- dine kære.

Vi vil stå dig bi til din

- sidste ære!

Held og Lykke

og

lev så længe du vil.

Jeg ved der vil komme mange
fødselsdage til.

Vi kommer igen når du kalder.

Næste gang du fylder rundt

vil du være en kær kone

- i en høj alder.

TAK kære MOR

på dine kæres vegne.

NYD LIVET

skål for godtfolk og degne!

Kærligst Bent

(Tale til min mors 70- års fødselsdag. Odense 14.10.1994)

Madlavning

Hvis jeg skal fremhæve et element i hele pakken, som min mor
har udviklet på, fra hun boede hjemme hos sin mor, og det første
tiår som gift husmor, med fod under eget bord, er det **madlavning**.

Mad knytter til en ur fortælling. Kampen for føden og livets opretholdelse. Ingen børn når konfirmationsalderen uden noget at vokse af.

Pest og sygdom kan komme i vejen for overlevelse. Men som nyfødt er du afhængig af en som ammer dig eller mader dig. Mødre i alle folkeslag til alle tider, har gjort det. Givet liv til deres børn og holdt dem i live til de selv kunne gå på burgerbar.

De gode mænd har bakket op og skaffet føden til familiernes overlevelse. I virkeligheden kan det beskrives en del mere detaljeret end jeg leverer her, men. Det er en historie som strækker sig over flere tusinde år, så.

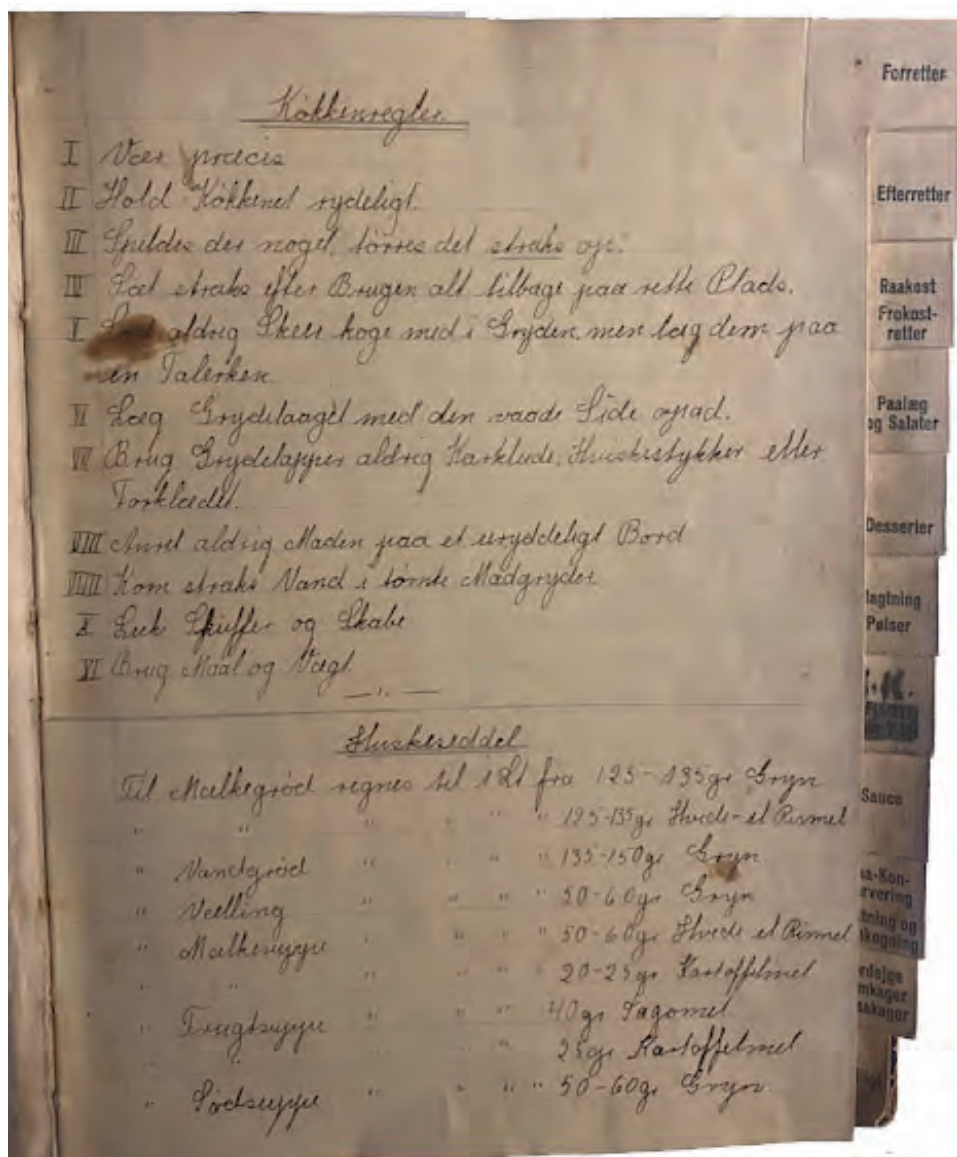
Pointen er, at mor er den vigtigste person for et barn. De har nøglen til skafferiet, så barnet kan vokse og tage på i vægt. En simpel øvelse som indløser den biologiske fordring.

Moderne social praksis i vores del, lille Danmark, tillader skilsmisses med lovregulerede samkvemsordninger, vuggestuer, ægteskaber med lovbestemte barselsordninger mellem registrerede forældre af samme køn, kunstig befrugtning og rugemødre. Barnets tarv er lovreguleret. Opfattelsen, at mor er den vigtigste person for et barn, bliver udfordret af den mangfoldighed barnet kan blive relateret til fra fødslen.

Min mor skulle ikke lave mad over bål, men havde to gasapparater til rådighed i sit køkken på Rugårdsvej.

Martha-kursus

Jeg bladrer i en særlig notes bog som er solidt bundet ind.

Noter bog fra Martha-kursus. Indholdsfortegnelse til emner

Jeg tænker min mor har fået den udleveret på et Martha-kursus. Først i bogen på indersiden er min mor skrevet ind som:

Frk **Ruth Hansen**

Nu

Fru **Ruth Knudsen**

Notesbogen har fulgt min mor over tid. I højre side er bogen inddelt i emner som er fortryk. F.eks. forretter, efterretter, råkost, frokostretter, pålæg, salater, desserter, slagtning , pølser, fjerkræ og vildt. Sauce, rå konservering, syltning, henkogning, gærdeje, formkager, småkager og forskelligt.

Til hvert emne er der et vist antal sider med linjer, hvor opskriften er ned skrevet med blyant.

Forretter, efterretter og småkager har været et hit, ud fra omfanget af det nedskrevne.

<u>Lagkage</u>		<u>Siljes</u>	
Margarine	125 gr	Mel	50 gr
Melis	125 gr	Melis	175 gr
Thornet	125 gr	Margarine	125 gr
Chokolaten kan være Rismel		Fløde	3 Lstf
Øg	4 Lstf	Øg	3 Lstf
		Rør det Løst af en Bitter	
		Almindelig allest Dagg	
<u>Færdelager</u>		<u>Chokoladelager</u>	
Mel	500 gr	Mel	200 gr
Marg	300 gr	Margarine	100 gr
Melis	200 gr	Melis	200 gr
Øg i kommenjæstet	1 1/2 Lstf	Øg	2 Lstf
Flødeskalt	1/2 Lstf	Malk	2 Lst
Øg til Smøring		Chokolade	100 gr
Kanel, Sukker, Mandler		Cacao	26 gr
		Vanilletabletter	2 Lstf
<u>Vanillekranse</u>		et Vanille	1/2 Lstf
Mel	1/2 kg	(Bagep. i Deventerhof)	
Margarine	250 gr	Margarine og Melis røres godt og	
Vanille	1 Lstf	de hele Øg tilføjes. Chokoladen smeltes	
et 1/2 Lstf Vanille		der med lidt vand. Cacaen tilføjes	
Sukker	150 gr	spædes op med Malken. Kan evt. gives	
Øg	2 Lstf	des med smuldet Chokolade og bages	
Mandler	30 gr	ges med kalve Mandler	

Eksempel på en opskriftsside med småkager. Håndskrevet med blyant

Første notat er Køkkenregler fra 1-11.

REGEL no. 1

Vær præcis

- 2 Hold køkkenet rydeligt. (staves som gengivet)
- 3 Spildes der noget, tørres det straks op. (med streg under straks)
- 4 Sæt straks efter Brugen alt tilbage på rette Plads.
- 5 Lad aldrig Skeer koge med i Gryden, men læg dem på en Talerken.
- 6 Læg Grydelåget med den våde Side opad.
- 7 Brug Grydelapper aldrig Karklude, Hviskestykker eller Forklæder.
- 8 Anret aldrig Maden på et uryddeligt Bord.
- 9 Kom straks Vand i tømte Madgryder.
- 10 Luk skuffer og Skabe.
- 11 Brug Mål og Vægt.

Min mor har tillige været flittig til at samle madopskrifter fra damebladene f.eks. Flittige Hænder, som i deres udgivelser i 1950erne havde samle sider, der kunne rykkes ud og puttes i notesbogen.

I pakken fra Duchs Budding var der ilagt et kort med opskrifter eller gode råd. Hvis, så kunne man tilkøbe en "smuk" dekoreret æske til samlerkortene til 2,50 kr. i frimærker sendt til firmaet.

MIDDAGSRETTER

(4 personer)

4 gulerødder, 3 porrer, 1 selleri, 2—3 persillerødder, 125 gr. Lise margarine, 2½ l. kødsuppe.

Amagersuppe

De rensede rødder skæres i skiver og dampes møre under låg i margarinen tilsat ganske lidt suppe. Når de er møre, vasseres de gennem en sigte, resten af suppen kommes i, puréen og suppen smages til med salt og paprika.

Ristet brød serveres til.

SALATER

Hønsesalat med champignons

En høne renses og parteres og kommes sammen med en suppeviask i kogende, saltet vand. Når hønen er mør, pilles kødet fra skind og ben og skæres i pæne stykker. ¼ kg champignons renses og svitses i lidt smør tilsat citronsaft og salt. 200 gr. mayonaise smages til med salt, sennep og citronsaft og 100 gr. flødeskum tilsættes. Til sidst røres hønseskødet, de afkølede svampe og 6 stilke bladselleri, skåret i små stykker, forsigtigt i.

I hver pakke DUCH's BUDDING eller DUCH's KÆRNEMEL, er der et kort med opskrifter eller gode råd. Anbring det i HUSMODERENS KARTOTEK, en smukt dekoreret mappe med alfabet, 20 opskrifter og 20 blanke kort til udklip etc., som De kan købe for kr. 2,50 hos Deres købmand eller direkte fra Lauritz DUCH A/S mod indsendelse af beløbet i frimærker.

Middagsretter som samle kort

Min mor har fået inspiration og variation til sin madlavning ved at følge med og samle madopskrifter, som modsvarer håndværkerens arbejdstegninger.

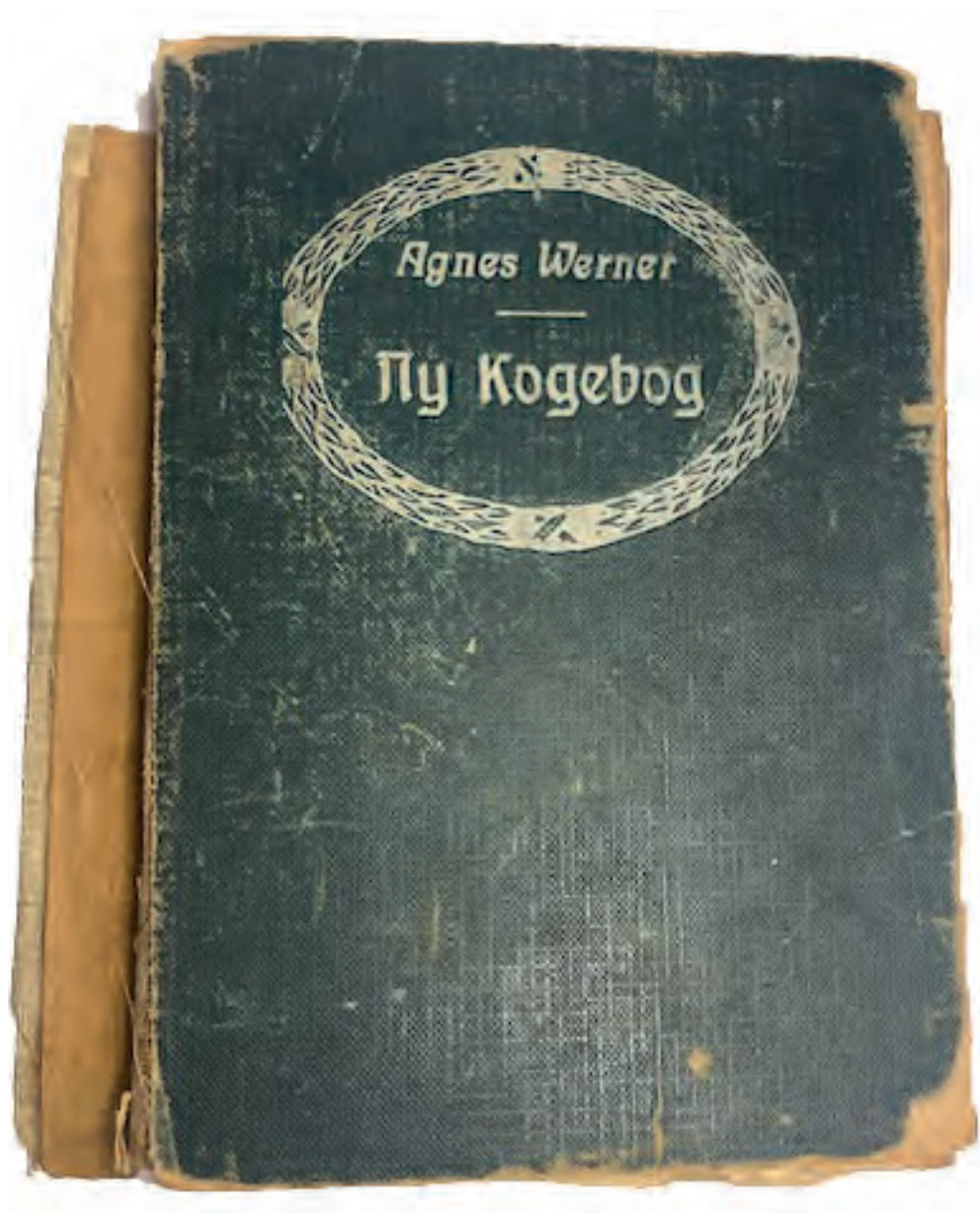
Datidens superstar for tricks til madlavning Kirsten Hüttemeier, reklamerede begejstret for det nye Gluten Flour fra Munke Mølle i Odense.

Mad guru inde Kirsten Hüttemeyer. Gluten Flour.

Agnes Werner havde allerede i 1913 udgivet Husmoderens Håndbog.

Min mor havde en senere udgivelse, af samme kokkekone som hed Ny kokebog.

Kokebog: Agnes Werner

Som Agnes skriver i forordet;

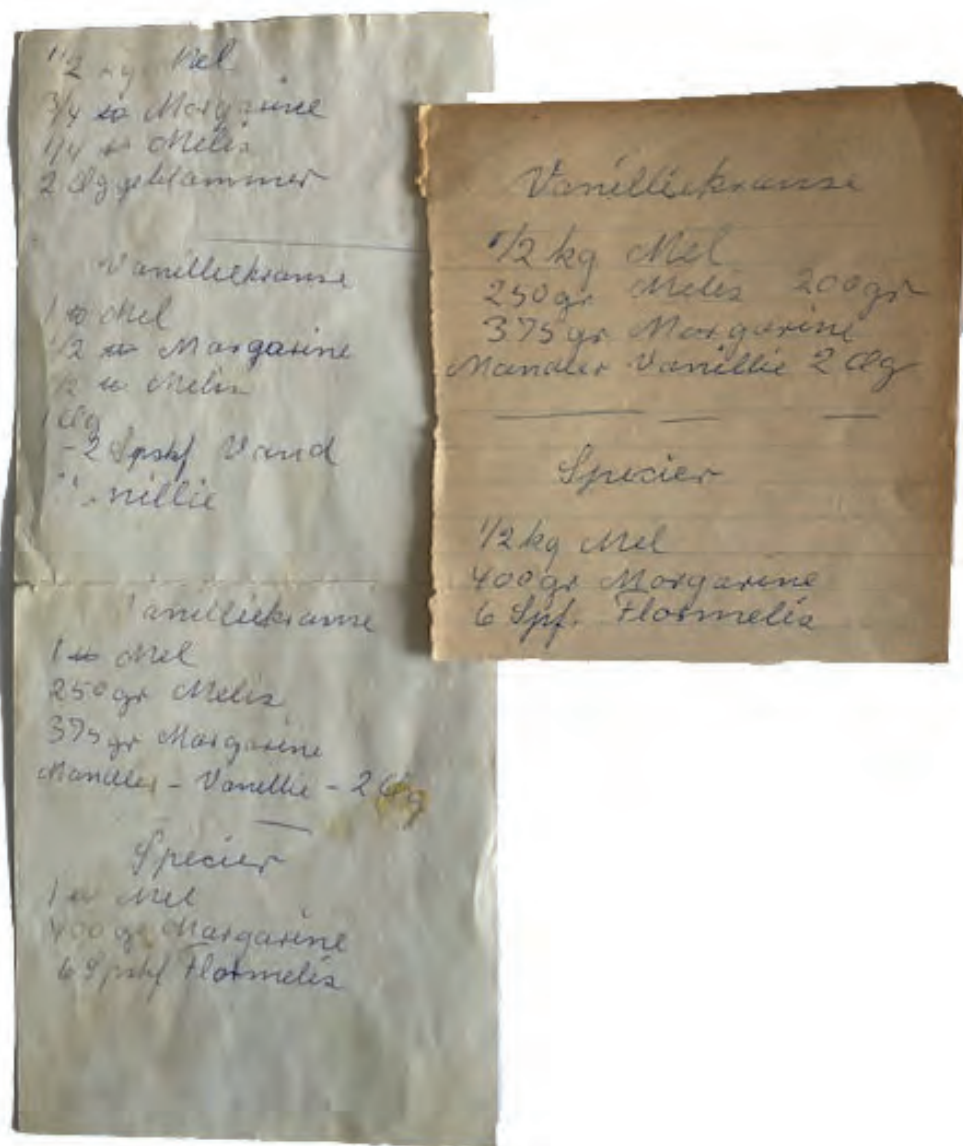
"i nærværende Kogebog vil der blive taget Hensyn saavel til den finere som til den billigere Husholdning."

Følg opskriften og der er serveret.

I kogebogen var der opskrifter af en varieret vifte af supper, fars retter med kartofter og smørsovs eller brun sovs. Vi fik ofte lidt af det samme at spise. Det var ikke sådan, at min mor krydsede af for hver ret i kogebogen, og startede forfra når alle retterne i hele kogebogen var serveret. Min mor havde sine favoritter, som hun vidste min far var vild med. F.eks. grisehaler eller flæskeben.

Budding med Fløde skum var et hit til dessert, men ofte frugtgrød af en slags, til efterret. Småkager blev bagt til højtiderne og lagt i kagedåser. Under opsyn.

Et absolut hit var min mors vaniljekranse tryllet frem til jul. Den færdige dej var lidt klistret når den skulle stoppes ned i kødhakkemaskinen. Dejen skulle presses let ned i toppen af maskinen med den ene hånd og med den anden hånd skulle der drejes med håndtaget i en jævn bevægelse, så en takket pølse af dej kom ud af maskinen i den anden ende. Der skulle drejes i en frisk men jævn bevægelse, så dejpølsen hang sammen, og behændigt skulle understøttes og lægges så lang den var på bordet. Voila. Den færdige dej blev afkortet i lige store længder, som blev foldet til kranse, dernæst lagt på en plade og bagt i ovnen ved jævn varme. I får lige min mors opskrift på vaniljekranse i egen håndskrift:

Originale opskrifter på min mors legendariske vaniljekranse

Måske er det noget nær det eneste jeg husker, hvor jeg har fået lov af min mor til at give en hånd med i køkkenet. At dreje håndtaget rundt på kødhakkemaskinen. Gennem årene har min mor bagt vaniljekranse til jul og fyldt vores kagedåser til randen.

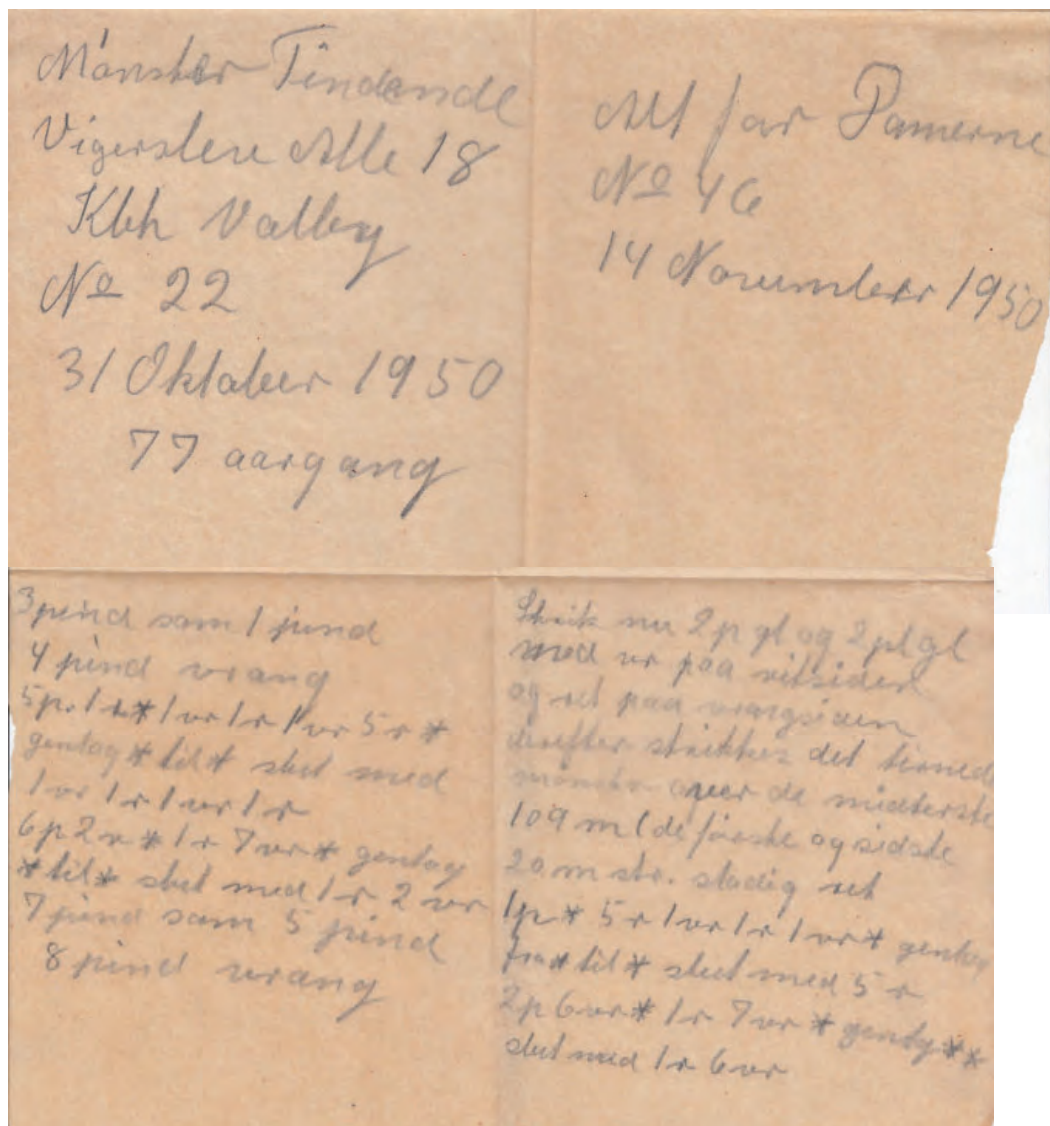
Min mor var arbejdsgiver på forplejningen. Hun stod for indkøb, madlavning og uddeling af mad, som blev øst op til alle aldre, bordet rundt. Varm mad hver aften. Hvis ikke var der kontant afregning fra min far. Han skulle ikke gå på arbejde en lang dag, for at få serveret luftsteg til aftensmad.

Som årene gik og de økonomiske tider kastede lidt mere af til de lavestlønnede, kom der grøntsager og flere kødretter på menuen. Der var altid kartofler nok, hvis du var mere sulten.

Med tiden blev min mor en erfaren og rutineret masterchef.

Hjemmesløjde

Min mor udviklede kvalificerede færdigheder i at kunne læse og strikke efter en strikkeopskrift.

Eksempler på min mors strikkeopskrifter

Produktionen med strikketøj var så tilpas fleksibel, at man kunne lægge det fra sig og strikke videre, når der var tid til det ind imellem de daglige pligter. Det styrede min mor selv. Gennem årene hvor vi var små, var det et højdepunkt i familien, når min mor kunne vise os frem i hendes velgjorte arbejde. Det var strikke trøjer, strømper, huer og vanter. Strikketøj var både praktisk og varmt. Det var væsentlig billigere end at købe nyt. Hvis du var mere avanceret, kunne du som husmor trylle med en symaskine. Det kunne bedre passe til pigetøj.

Min mor kunne sy til husbehov og fik stor hjælp af min fars svigerinde Irma. Det var de rene Dior kjoler, som Irma kunne levere til afdansningsbal.

*Mine storesøstre
Birthe og Tove til
afdansningsbal*

Efterkrigstid - tilbageblik

The god Guys fra USA som vandt freden, lagde grunden til deres fremtidige dominans af Vesteuropa.

De fleste større byer i Tyskland var blevet sønderbombet af de allieredes bombefly under den 2. verdenskrig, så der var sikker business i at have monopol på genopbygningen.

Charley Chaplin havde gennemskuet fidusen. I stumfilmen The Kid fra 1921 har han opdraget en lille knægt til at kaste med sten ind af butiksruder og smadre dem. Han er klar til business lige i nærheden og dukker tilfældigt op med tilbud om en ny rude, som han har fastspændt på sig i en bæresele.

Se til om ikke udbombningen af Gaza eller i Ukraine i vores tid bliver en gentagelse af temaet i stumfilmens The Kid.

De som orkestrerer udbombning, spiller første violin i genopbygningen efter ødelæggelserne af bombningerne.

USA havde ikke haft fjendtlige bombe gæster i deres baghave under den 2. verdenskrig, undtaget Japanernes angreb på Pearl Harbour i 1941. Under den 2. Verdenskrig havde de produceret enorme mængder af krigsmateriel på deres hjemmebane. Omstillingen af deres produktionssapparat til fredelige formål efter krigen kastede først og fremmest en enorm velstand af sig til Amerikas egen befolkning. Jeg vil ikke tro at der har været nogen periode i USA's økonomi, som kan måle sig med den velstand, som især den amerikanske middelklasse kunne materialisere i tiåret efter krigens afslutning.

De fik alskens elektriske hjælpemidler til køkkenet og fælles indkøbscentre, supermarkeder, hvor husmødrene kunne handle ind i en runde, uden at køre efter dagligvarer fra butik til butik. Det var lidt smart og sparede husmødrene for adskillige timers unødvendigt arbejde.

USA havde i løbet af få år efter krigen fået sat skik på kapitalen til produktionen.

Amerikanske kapital og interesser styrede udviklingen.

Sådan er det:

Den som svinger taktstokken får orkestreret til at spille sammen.

Den amerikanske finansierede Marshall hjælp tryllede krigens traumer og ruiner om til økonomisk fremgang, som skabte nye materielle muligheder.

Danmark bliver et smørehul

Landbruget var i 1950-serne lokomotivet i den danske økonomi, med en solid eksport af smør og bacon især til England.

Landmandslivet blev idylliseret på film med den tids "Hollywood" stjerner, Poul Richard og Ghita Nørby. Det var familiefilm, som ikke var forbudt for børn.

For husarerne var der en dengang attenårig fransk "sexkilling" Brigitte Bardot. Jeg ved min far var særlig fransk interesseret på den tid, når den lokale Kino havde stjerneidolet på plakaten.

Tiden var stramt styret og den autoritære hækkeorden blev reproduceret i alle led i samfundet. På arbejdspladser, i skolen, i hjemmene.

Det var kæft, trit og retning. I skolerne der var licens til en på siden af hovedet af læreren, hvis du ikke rettede ind. Sid stille, spis pænt og ingen uforudsete bevægelser med kroppen. På danseskolerne var det klassiske danse med ret ryg og indstuderet fodarbejde.

Der skulle arbejdes og bygges op efter de fem mørke år med Tysklands besættelse af Danmark.

Der var brug for flittige hænder på de tunge arbejdspladser i Odense. F.eks. på Brandts Klædefabrik hvor min far arbejdede i en del år op gennem halvtredserne. De blev ikke truet med sæson ledighed, som hørte hjemme i byggeriet. Ganske vist til en lav mindsteløn, men nok til at forsørge en kone og tre børn. Det kunne lige løbe rundt hvis der blev holdt hus med udgifterne til det nødvendige. Hvis der skulle møbler i den "fine" stue, skulle de købes på klods med den mindste udbetaling.

Dagligdagen bød ikke på de store udskejelser. Der var ikke fjernsyn i stuen, men en radio og en pladespiller plus et par ugentlige dameblade, som gik på omgang mellem naboer og i familien.

Til højtiderne påske og pinse var der fri fra arbejde og familien kunne slå sig løs sammen med familien.

*Vores lille familie fotograferet ude
på terrassen på Njalsvej*

Min far og min mors søster Inge i improviseret dans. Min kusine Maja og hendes mormor Hansine er tilskuere

Familie komsammen på Njalsvej 125 i Odense

Familien var centrum for al kontakt ud af huset. Et par af min fars arbejdskammerater blev med tiden en del af "familien". De blev inviteret med til f.eks. konfirmationer, runde fødselsdage og bryllupper.

Min mor har ikke haft nogle veninder fra skoletiden eller hendes sporadiske arbejdsliv, som har været på besøg, hvor jeg har været til stede i hjemmet. I familien passede vi hvert vores. Ingen blandede sig,

Elvis Aron Presley

Ønskekoncertens obligatoriske repertoire om søndagen, var en sand "schlagerparade" af ørehængere, som de voksne fra 30- års alderen til de gamle på plejehjem kunne synge med på. Opvasken efter søndagsmiddagen blev knap så kedelig når ønskekoncerten var på, søndag efter søndag i et par timer.

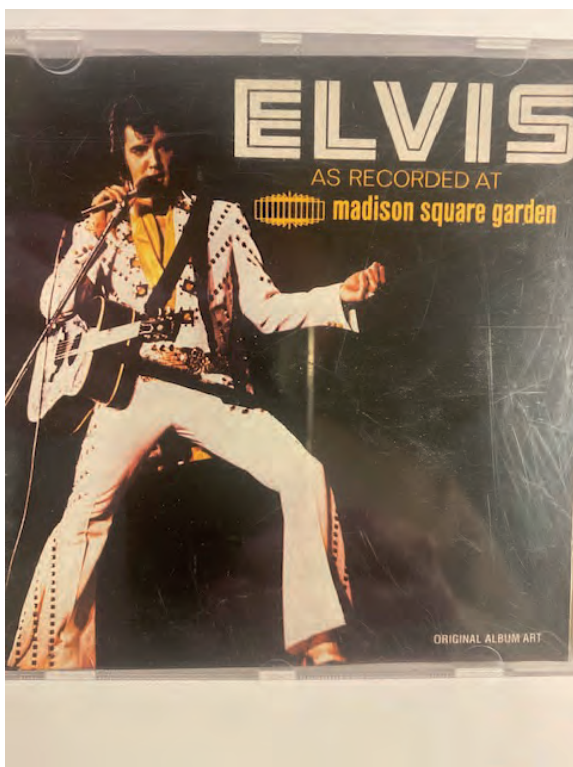
Lytterne ringede ind til statsradiofonien med et pladeønske og tilsagn om en lille pose penge, som kunne være samlet ind under en fest i privaten, som gik til et godt formål.

Et godt kristent bud på næstekærlighed, på en hellig fridag. Sangen om "Skibet skal sejle i nat", var et eksempel på et hit i ønskekoncerten. Gustav Winckler og Birthe Wilke sang Danmark til en ærefuld 3. plads ved Eurovision Song Contest i 1957. Jeg kan den sang i "blinde", som en salme der skulle læres udenad til konfirmation.

Hvis man lyttede længe nok under den to timers lange udsendelse, kunne der være et musikønske, som ramte i plet, for os unge.

Fra midten af halvtredserne kom der bud fra Elvis Presley fra sydstaterne i USA, gennem æteren.

Det var something. Det var, ja det var et jordskælv og en fuck finger til halvtredsernes uniformerede kode i valsetakt. Vi unge greb faklen og satte understellet i bevægelse. Det var guddommeligt.

The King

Elvis brød gennem lyd-
muren. Hans sceneop-
træden og dansetrin ramte
efterkrigstiden som en
tsunami et ti år efter 2.
Verdenskrig.

Min mor lod sig ikke mærke
med Elvis Presley. Det var
ikke hendes verden, hans
musik og rytmer appellere-
de til. Hun var sikker i det
hun havde øvet sig igennem
årtier. At holde den samme
takt i hus moder rollen, hvor
arbejdsopgaverne var de
samme dag ud og dag ind.

1960'erne. Økonomisk opsving

På Brandts Klædefabrik i Pjentedamsgade i Odense hvor min far arbej-
dede, blev han arbejdskammerat med Eigil. Han var god til at mure og
havde købt en ejendom på Hunderupvej i Odense, hvor de boede på
første sal. Med årene blev det et fast venskab, hvor Eigil og frue blev in-
viteret med til familiebegivenheder i vores familie, og omvendt. De holdt
sammen livet ud. Eigil og hans kone Grethe havde to lyslokkede piger
Kisser og Gitte.

Akkordarbejde

Produktionen skiftede karakter i den periode. Der skød nye institutioner, og nye industrier frem, som kunne producere med moderne maskiner og derved på en mere effektiv måde.

Der blev bygget nye kraftværker og skibsværfter. Der kom gang i hjulene efter den 2. verdenskrig. Den tunge arbejdsløshed og sociale træghed blev erstattet af begyndende mobilitet og forandring af det klassiske Danmark, som et smør og mælkeland. Byerne fik øget tilflyttere og de skulle blive centre for den økonomiske udvikling. København, Odense, Ålborg, Esbjerg og Randers lignede hinanden, med en havn og rigelig med arbejdskraft.

Nye materialer blev introduceret på markedet. Et af dem, var til isolering. Stenuld. Det blev hot, i overført forstand. Der var skidekoldt inden døre, især om vinteren. De gængse varmesystemer var, central varme, lidt fjernvarme, men det var nu overvejende kakkellovne eller kaminfyring i de små hjem. Der skulle fyres til om vinteren, hvis det skulle føre til noget, for husene var ikke isoleret, så det meste af varmen fis lige op i luften. Det kunne der gøres noget ved. Derfor var det et kup at tænke i isolering, så man med mindre forbrug kunne holde på varmen.

Nu begyndte byggeindustrien at efterspørge isolering, som var udviklet til markedet.

Eigil var den første der sprang på den nye bølge.

Han havde luret, at arbejdet på Brandts Klædefabrik var sikkert, men det kastede ikke mere af sig, end samme løn ugen efter. Eigil havde fingeren på pulsen og viste at der var ved at ske noget i byggeriet.

Han var ikke så bange for at prøve noget nyt, som min far havde ord for. Han fik arbejde hos et isoleringsfirma i Odense der hed Perfect.

Deres firma isolerede på de danske kraft-varme-værker rundt i Danmark. Det var rør og kedler i flere salshøjder der skulle isoleres. Det var noget fandens til stads, stenuld. Det kradsede af h... til, og det var varmt at arbejde med. Temperaturen på kedlerne og varmerørene, der skulle isoleres, var som regel fra kogende vand.

Der var gang i den. Akkordarbejdet fulgte med de nye tider. Systemet kom selvfølgelig fra Amerika. En fin fyr ved navn Taylor, havde målt ud hvor langt du kan gå, med jævn hastighed, på en bestemt tid. Hans tidsstudier blev omsat til produktionen i arbejdslivet, på en lidt finurlig måde, så man kunne fastsætte en akkord, hvor meget eller hvor mange stk. på hvilken tid. Akkord er modsat fast timeløn. F.eks. kan der være aftalt en mindste pris for et stykke arbejde, men derudover kan du tjene mere hvis du rubber neglene og udfører arbejdet hurtigere end til aftalt tid.

Som akkordarbejder kan du have en interesse i at give den en skalle, når du alligevel skal arbejde, og arbejdsgiveren får sit arbejde udført i en fart. På den tid blev der rask væk indført akkordarbejde, som var take it or leave it. Der var ofte ikke noget valg, hvis du skulle ind og have en plads i produktionen.

Det var en gamechanger.

Arbejdsgiverne fik udført mere arbejde på samme arbejdstid. Arbejderen fik lidt ekstra i lønningsposen, ved at arbejde hurtigere, på akkord.

Myndigheder fulgte op med nye krav til isolering af boliger og industrianlæg. Slut med at fyre for gråspurve. I vores klima med vintertemperaturer under frysepunktet var det et tigerspring fremad i boligkomforten.

På kort sigt, og især, hvis du er ung og fysisk frisk, kan akkordarbejde være en god mulighed for at tjene en anstændig løn. Men i det lange løb er det nedslidende på grund af de ensformige arbejdsrutiner, som belastar bevægeapparatet, med muskelskader og gigtlidelser til følge.

Specialarbejderen betaler en personlig pris, over tid. Nedslidning af sin egen krop. Den eneste ressource han kan sælge på markedet. Det er surt show i længden, når din krop værker i alle led før de halvtreds.

Hvis du står og mangler en stak penge i en fart, så er det vel ok.

Akkordarbejdet er såmænd ikke afskaffet, som incitament i eksempelvis på Andelsbevægelsens slagterier. På chefgangene i de største virksomheder indgår der f.eks. udlodning af bonus og aktier – som lokkemad for endnu højere løn.

Det var hvert fald det som greb Eigil. En tid efter fik han lokket min far med på vognen. Han sluttede på Brandts klædefabrik og blev isolatør.

Det havde jeg lettere ved at sige, hvis der var nogen der spurgte mig hvad min far lavede, end arbejdsmand. Begrebet arbejdsmand, var så håndfast og indgroet i folks bevidsthed, at det var bunden, eller det laveste på den sociale rangstige. De arbejdsløse og folk på socialen var selvfølgelig ikke så meget som en arbejdsmand. Det var befriende og nyt at sige isolatør. Det lød lidt af faglært og håndværker. Min far var ikke arbejdsmand, han var, som det hed specialarbejder, eller isolatør. De kom med på en bølge,

som kastede lidt velstand af sig. De kunne tjene en del mere om ugen på samme arbejdstid, end de var vant til på timeløn.

I den tid min far arbejdede ved Perfect, rejste han hjemme fra, som en anden sømand. Ud om mandagen og hjem sent fredag aften. Til tider sprang de en hjemme-weekend over. De boede på pladsen, eller på et pensionat. På hverdage kunne de snilt arbejde 10-12 timer.

Min kære Karl

Jeg glemte og lagde Bent
Breen i til dig men her
har du det. Bente og Bie
kommer paa Lørdag
til slut en kisse til
dig min Skat
fra din Ruth

Klokken er 5 Morgen Onsdag
da jeg sidder og skriver
det til dig min Ven
din Ruth

paa gensyn paa Fredag jeg
glæder mig til du kommer
hjem

Brev til min far fra min mor

Så var der det med lønnen De arbejdede ude fra mandag til fredag – og boede lokalt på pensionater. Det gav et ekstra beløb i løn for dobbelt husførelse, udlægger penge hed det, som var skattefrit. Hvis man klumpede sammen i et billigt pensionat, kunne der hentes lidt flere penge til egen lomme, ved at dele udgifterne.

Isoleringsfirmaet havde budt ind med en færdig pris på opgaven. Når opgaven var færdig, blev akkorden gjort op. Isolatørerne fik udbetalt en a conto løn hver uge, som nogenlunde svarede til overenskomstlønnen. Når arbejdet var færdigt, blev overskuddet udbetalt til isolatørerne. Det kunne blive til et pænt beløb, som var ekstra udover den "faste" løn. Du var væk hjemmefra i ugen, men i årets løb havde du tjent mere end hvad du kunne hente hjem hver lønningsdag på Brandts Klædefabrik. Det var nye tider.

Min far lod sig overtale til at følge Eigil. Der var ikke noget at betænke sig på. Det var guld værd at blive specialarbejder.

For min far var det en win-win situation. Han afleverede lønnen derhjemme hver uge eller hver fjortens dag, men nu havde han adgang til en ekstra pose penge, når der var udbetaling af overskud på akkorden. Derved kunne min far styre en del af sit forbrug til øl og spiritus, uden om min mors kontrol. Der manglede ikke en krone i lønningsposen i den tid han var isolatør.

Der var højvande i det lille hjem, når akkorden kastede guld af sig. Konjunkturerne var gunstige.

Min mor følte sig værdsat når pengene kom hjem i varmen under hendes kontrol. Jeg forstår så rigeligt hvorfor dem som har konstant mange

penge, scorer højt på lykkeparameteret, når jeg genkalder min mors korte øjeblik af lykkefølelse over den "uventede rigdom". Min far kunne ikke altid forudsige akkordens størrelse når den efter en tid kom til udbetaling.

En ny tid - Njalsvej 125, Odense

Flytningen til Njalsvej 125 betød en konsolidering af min mors voksne liv som hustru og husmor.

Min far, tekstilarbejder K.K.Knudsen havde lejet Njalsvej 125 fra den 15. februar 1955 af Odense Kommune "som led i dennes foranstaltninger til afhjælpning af bolignøden."

Nr. 4944	4	Regning fra Odense kommune	
ODENSE KOMMUNES ØKONOMISKE FORVALTNING	Hr. tekstilarb. Karl K. Kristensen Njalsvej 125 h e r		
den 18/1 1955			
konto: 210/01 19 54/55			
Indbetalt depositum vedr. Njalsvej 125		kr.	øre
			400,00
ialt:		400,00	
Denne regning skal medbringes ved indbetalingen til Odense kommunes økonomiske forvaltning, hovedkassen, rådhuset.			
Ekspeditionstid: Mandag-torsdag kl. 9 ¹ / ₂ -12 ¹ / ₂ og 14-15 ¹ / ₂ fredag kl. 9 ¹ / ₂ -12 ¹ / ₂ og 14-17 ¹ / ₂ lørdag kl. 9 ¹ / ₂ -12 ¹ / ₂			
Telefon nr. 72			
Afstempning i kassekontrolapparatet er gyldig kvittering.			
		Ved indbetaling pr. post bedes regningens løbenr. anført. Postgiro: 5300	

18-JAN-55 05790 119410 3354 ---SUM*****400.00

Kvittering for indbetalt depositum

Vi rykkede ind i et nyopført rækkehus med træk og slip indendørs og badekar med håndbruser og varmt vand. Det var en velfærdsforbedring

for min familie, og i særdeleshed et løft i min mors daglige og faglige arbejdsvilkår i hjemmet.

Varmt vand i hanerne til opvask til madlavning, et gaskomfur med fire faste kogeplader. Et stort vindue med lysindfald og rigeligt med over skabe samt en lille krybekælder.

Køleskab var standard i lejeboligen. En fremtidssikret hjemmearbejdsplads for en husmor og en familievenlig bolig med første sal i på knap 90 m².

Fortil et lille jordstykke ud til fællesvejen, og bagtil en anlagt terrasse med en pæn lille græsplæne, omkranset af blomsterbede, Vi børn rejste hjemmefra Njalsvej 125, men de gamle levede deres tid ud på adressen. Næsten da. Min mor kom på plejehjem de sidste få år af hendes liv.

Derhjemme

Vores rækkehus var en fyrstelig bolig, i sammenligning med hvad vi kom fra på Rugårdsvej, men det blev lidt småt, efterhånden som vi voksede til. OK, vores stue var en pæn størrelse. Hvis den blev ryddet, kunne vi sidde 32 til bords. Både Birthes og Toves konfirmation blev holdt hjemme.

Min søster Birthes konfirmationsbillede

Min søster Toves konfirmationsbillede

Familiebillede fra Toves konfirmation

*Lillebror. Forfatteren himself
som konfirmand*

Køkken og toilet med bad, var små blindgyder. Du skulle ud samme vej, som du kom ind. Ovenpå var der tre værelser. Jeg var den yngste og dreng. Min mor og far delte soveværelse, det tredje værelse til Birthe og Tove var til deling. Ja, hvordan har de haft det med det.

Birthe er født i 1943 og Tove i 1944. De har været henholdsvis 13/14 og 12/13 år, da vi flyttede fra Rugårdsvej. De skiftede ikke skole, men fortsatte med at gå de ekstra kilometrér til Ålykkeskolen. Det var måske det som delte os, eller var det den noget stramme deling i fastlagte kønsroller, der gjorde forskellen. Jeg har opfattelsen af, at vi på en eller anden måde var delt.

Vi kunne gå i de samme daglige cirkler, uden at støde ind i hinanden.

Ungdomsliv - piger

På trods af de nye rytmer fra USA, lå ungdomslivet i nogenlunde faste rammer for pigernes vedkommende, som ikke var født med en sølvske i hånden.

De blev kørt ind på et uniformeret generationsspor. Hvis du ikke skulle videre i skolen, var det ud af skolen i 7. klasse eller 8. klasse. Arbejde, ungdom, lidt festivas, en klo i en ædruelig og arbejdsom ungersvend.

Ægteskab og børn. På den tid kunne det hele klares indenfor mindre end et tiår. Pigerne var klar til at blive gift omkring tyveårsalderen og føde børn. Sådan var det i generationen før dem, og sådan skulle det blive for mine søstre, når de stod for tur.

Oplæring i husførelse

Hjemme var det mine søstres pligt at holde huset fri af støv, og klare det huslige. Min mor handlede ind og havde ejendomsret til muldvarpen, husholdningspungen. Alle indkøb skulle ind over min mor, forhandles og godkendes.

Min mor styrede finanserne til UG og slange, med op og nedture, som min fars arbejde kunne afstedkomme, plus det løse. Jeg kan ikke huske hvor meget madlavningen var sat i system. Hvor tit og hvem der skulle lave mad, eller om det overvejende var min mor som huserede på den lille plads i vores køkken. Det må i spørge til, hvis får lejlighed til det.

Et var sikkert. Jeg havde ingen pligter, til noget af det huslige.

Når det var søndag og der var gang i ønskekoncerten på Danmarks Radio efter de obligatoriske retter med kød, kartofler og sovs, med budding med flødeskum eller citronfromage, til dessert, og der skulle vaskes op, så var det "pigerne" der skulle lette sig og få det sidste fra hånden.

Hvis jeg havde overskud, kunne det komme an på en forhandling og mod lidt af deres lommepege, kunne jeg gå ind og tage en del af opvasken. Det var en klassisk arbejdsdeling. Efter færdigt arbejde kunne jeg gå i biografen eller til fodbold på Odense Stadion.

Så kunne mine søstre tage fat på strikketøjet og lytte til den gamles snor-ken på divaneseeren.

Det er lidt uklart for mig hvad vi har snakket om i samme rækkehus. Det var nok ikke så almindeligt at fortælle hvad hinanden oplevede og mente i stort og småt. Der var bid i kontakten, hvis man overskred nogle

grænser, hvor de voksne udøvede kontrol. Der var det ikke altid let at vide på forhånd, men reaktionen kom prompte.

På det punkt var der ingen generthed eller tilbageholdenhed.

Generationsspor

Min mor havde set rigtig, med at holde mine søstre til det huslige. Det var et sikkert marked for arbejderklasse piger. Hvis skolen var sluttet uden realeksamen, var en eventuel læreplads i banken eller plads på kontor, udelukket hvis du var uden forbindelser.

Efter endt obligatorisk skolegang var det hjemmefra.

Begge mine søstre kom i "huset" efter endt skolegang. Det var arbejde som ung pige i private borgerhjem, med rengøring og børnepasning. Det var hårdt arbejde dagen lang, med rengøring, madlavning, tøjvask, støvsugning og pasning af små børn. Hvis man boede i hjemmet hos arbejdsgiveren på eget værelse, var lønnen lidt lavere inklusive at man spiste med til varm mad til aften.

Det var fast arbejde alle ugens hverdage. Måske sengelægning af småbørn var en del af tjenesten, eller gæstebud i hjemmet, som krævede en ekstra hånd.

Livets skole for vordende mødre.

Tiden i huset var en tænkepause eller en slags overgang, inden det blev alvor for rigtig. Pladsen i huset var ungdomsarbejde under 18 år til en beskeden månedsløn på de 150 kroner. Der blev lidt til overs når de havde betalt kostpenge for at bo hjemme. Der var ikke meget at spare op af.

Det "rigtige" arbejdsmarked ventede lige om hjørnet, hvor der var gang i hjulene. Virksomhedernes produktion var baseret på mange hænder ved samlebåndene, og den nye generation af unge kvinder, stillede op og gjorde deres private indsats for at øge familiens velstand.

Dog ikke med lige løn for lige arbejde og alt det der med løn under barsel. De materielle vilkår i begyndelsen af 1960-erne, lovede godt for fremtiden. Krigens tunge skygge var ved at drive over hos Lactosan nede ved havnen i Odense, hvor min mor havde deltidsarbejde. Tove fik for en periode en tjeneste på laboratoriet samme sted. En tid arbejdede Tove som syerske på akkord hos Odense firmaet Moresco Elbi.

Tove

Tove flyttede hjemmefra i 1962. I 1967 blev Tove gift med sin Jørgen Mortensen.

Bryllupsbillede. Min søster Tove og gemalen Jørgen.

De flyttede i et Jens P. Kock hus et stenkast fra Njalsvej, som de betalte 5 tusind kroner for i udbetaling. Det var lige før de kom på kant med min far, som ikke anså dem for "rigtig kloge".

Der var ingen i vores lille familie, som havde boet til eje, med prioritets gæld. Det var nye tider og et markant generationsskifte.

Godt gået søster.

Min søster Tove og svigersøn til min mor bor som værdige ægtefolk i samme hus fra dengang. Jørgen Mortensen arbejdede en periode som svend udlært i VVS. Han blev senere selvstændig mester i VVS arbejdslivet ud, med Tove som medhjælpende hustru.

En dynamisk duo.

Tove gjorde rent i en børnehave fra midt i 1980-erne og senere i samme årti på Pårup skole som direktrice, til hun gik på efterløn i 2004.

Tale til Jørgens jubilæum, 25 år som VVS-mester

Odense den 01.08.1998

Kære Jørgen

Hjertelig til lykke
med din Reception.
Nu er du længere
til din konfirmation
end din pension.

Du har i mange herrens år
knoklet som,
Gas- og vandmester.
Dog
har du indimellem
taget dig tid til
at grille med Esther.

Du har serviceret
i stort og småt.
Dine kunder kender dig
rimeligt godt.
Du møder dem
som en rask lille svend.
De griber knoglen
igen og igen.

En søjle i dit forretningsimperium
har været din telefonistinde.
Du kender min søster
den herlige kvinde.
Hun har trofast siddet
på sin pind – derhjemme,
og styret dig og "biksen"
med sin myndige stemme.

Min kære svoger.
Vi håber
min kone og jeg
at du tænker på dit håndværk som flot.

Vi håber du kan se tilbage
og sige til dig selv;
Det har jeg s`gu gjort meget godt!

Kærligst Bent og Bodil

Deres kære børn Christina blev født i 1969 og Carsten i 1973.

Birthe

Det trak i Birthe for at slippe uden om den slagne vej, og komme fri af de store fabrikker, som ventede rundt om hjørnet, når hun havde alderen. Jeg ved at min søster Birthe prøvede at arbejde på Lactocan, hvor man dengang slog æg i stykker dagen lang. Æg massen skulle bruges i industribagerier og kantiner. Birthe holdt en uge. Det var ikke hendes førstevalg.

Min mors lillesøster Inge, levede sammen med en "speciel" vinduespudser, den gode Ove. Han kunne male med olie på et lærred.

Maleri af Ove. Skagensfisker

Så læste han Nis Petersens digte, som han citerede fra. Ove brugte sine forretningsforbindelser i Odense City og skaffede min søster plads i en forretning, som handlede med barbermaskiner, Remington på Grå Brødre plads i Odense. Der var en verden til forskel at stå i butik, end arbejde på fabrik. Det var måske lidt finere at stå i forretning. Man kunne stå i sit eget tøj, måske håbe på at komme i lære. OK så var der jo det med handelsskolen, men det var fremtid.

Det blev ikke til noget med at sælge barbermaskiner, men det lykkedes Birthe at holde sig inde i byen. I flere år stod hun ved kassen i Rasmus Hansens boghandel lige overfor Rådhuset i Odense, og solgte stempelmærker til værdipapirer og købekontrakter.

Ingen lærekontrakt i dette bogmekka, fyldt med skøre historier og kærlighedsdigte på hylderne fra gulv til loft.

Birthe flyttede hjemmefra Njalsvej 125 i 1966 og blev gift med Palle i september samme år.

Min søster Birthe og gemalen Palle. Bryllupsbillede

Min storesøster var i en årrække på kontor hos HK, et fagforeningskontor for kontor ansatte på Klingenbjerg i Odense.

I samme bygning praktiserede deres huslæge. På vej ned af trappen efter fyraften møder Birthe doktoren, som høfligt spørger til hvordan det gik med hendes husbond.

Det var OK nok, svarede min søster. Ved næste den første kom der en regning fra lægen på en konsultation.

Svoger Palle kørte chauffør hos fragtfirmaet Poul Hansen i Odense. Han skiftede senere til at køre bybus hos Odense Bytrafik hvor han kørte fast på linje 1 i over 40 år som tjenestemand. Respekt.

Jubilæumstale til Palle. 25 år ved Odense Bytrafik. April 1994

Kære Palle

Bybus.

Chaufførens arbejde
er et særligt sted.

Alle er velkomne
dog
uden penge ingen med.

Nå Palle
med dit sociale sindelag
har du vel set igennem fingre med det
gennem år og dag.

Centralt placeret i front
styrer du gennem dagens dont.

Ud og ind mellem
bilister og cyklister.
Kender jeg dig "rat"
Palle,
så tænker du dit
disse trafikale turister.
Du trodser
dagligt
vejr og vind.
Du lukker kærligt
alle dine passagerer ind.

Kære Palle

At blive kendt
er ikke det samme
som at blive genkendt.

Når de samme folk

gennem år og dag
møder dig på linje 1.
Er det ved gud
ikke lige fedt.

Du bliver for dem
et holdepunkt
I hverdagslivet.

Hvis ikke du havde holdt ud
I 25 år – Palle,
Var det ikke givet.

Kærlig hilsen Bent

Deres kære barn Maj-Britt blev født i 1970.

Et tiår på toppen - 1965-1975

Økonomisk guldalder-1960'erne

Det økonomiske opsving gav lidt ekstra i lønningsposen til de lavestlønnede, særligt til gruppen af specialarbejdere på akkord. Arbejdstiden blev intensiveret. Arbejdsgiverne kunne øge produktiviteten pr. lønstime.

Tre årtier efter den folkekære folkevogn "boblen" rullede ud på autobanerne i Tyskland i trediveerne, kunne min mor stige ind i en brugt model købt i Odense med min far ved rattet, som privatchauffør.

Hr og fru Knudsen kunne kaste åget af sig fra teen-årenes mistrøstige opvækst i trediveerne og krigen i første halvdel af fyrrerne.

Med den nyvundne privatøkonomiske status kunne de indløse en ny personlig frihed, og flytte grænserne for deres geografiske stavnsbånd.

Rejseliv - væk hjemmefra

Sverige

Min mors lillebror Finn, kaldet Stritter, var en glad ungersvend som passede sit arbejde som faglært maskinarbejder i Odense. Han var vågen overfor nye oplevelser. Det var af med arbejdsHabitten efter fyraften og ud i aftenlivet på Nørrebro i Odense. Beværtningerne og dansestederne lå som perler på en snor ned mod havnen. Der blev skålet, raflet, spillet kort og blandet køn.

Det var en klar kontrast til hjemmelivet i de små stuer. Min mor var længst flyttet hjemmefra til et liv med ægtemand og børn.

Stritter mødte en yngre Birthe, hvis far og mor passede dyr på en gård et sted ude på landet.

Hendes far havde en bror, som på en eller anden vis, havde fået arbejde på en papirfabrik i Sverige, og var rejst derop. Det lokkede Birthes far. De flyttede efter, hele familien og slog sig ned i Finsspång ikke langt fra Norrkøping, ved Bråviken.

Finn fulgte snart efter og blev familie med Birthe. De fik børn og Finn blev en del mange år efter, svensk medborger. For den tid i Danmark han havde været skatteborger, fik han udbetalt et skattefrit beløb i danske kroner i pension fra Danmark, mange år senere som pensionist

Det var som at komme rigtig på ferie til udlandet for min mor, når vi besøgte Stritter, i 19 tresserne. Afsted i folkevognen østpå via Helsingør/Helsingborg overfarten, og dernæst 400 km på E-4 mod Stockholm i bil. En god tur på en dag.

Der var toldkontrol, svenske kroner og svensk sprog, som ingen af mine forældre nogensinde forsøgte sig med. Kørsel i venstre side af kørebanen var obligatorisk.

*Tur til Sverige i
Folkevogn. Vinter.*

*Min Far og min mors svoger Erik, gift
med søster Grethe fra København.*

Når de kom frem til Skærblacka hvor familien Hansen havde slået sig ned, var det med følelsen af at være kommet til et fremmed land. Stritter lød ikke som han plejede, når han snakkede. Min mor havde sit hyr med at

forstå sin lillebror, når han hist og her slyngede om sig med et dansk ord udtalt på Finns svenske udtale, javla eller bra f.eks., eller han byttede om på den ordstilling, som lå tæt op den svenske.

Han havde fast arbejde på Fiskeby papirfabrik på kontinuerlig 4 ugers skift mellem dag, eftermiddag og nat. Vagterne lørdag/søndag var 12 timer, enter dag eller nat. Der blev produceret papirmasse i døgndrift. Det var fast arbejde og lidt ekstra i lønningsposen for skifteholdsdrift.

Birthe havde arbejde på et rengøringsbolag i Norrköping. Stritter var en slags nybygger immigreret over sundet til Sverige.
Det blev til flere ture til Sverige

Tyskland

Vores nabo sydpå, den store skurk, fjenden og medskyldig i den sidste Verdenskrigs mareridt, blev på mystisk vis forvandlet til bjergudsigt, lokale egnsretter og et glas køligt vin eller to af egen avl.

Adskillige busselskaber lokkede med udflugter til det "forjættede" land syd for grænsen.

FERIEREJSEN *til udlandet*

Det er nu på tide at træffe bestemmelse om Deres ferierejse, og hvad enten De vil rejse økonomisk eller komfortabelt — om De vil rejse paa egen hånd eller paa en selskabsrejse — går De altid med fordel til O. P. — For at give Dem et indtryk af vore mange populære og meget billige selskabsrejser bringer vi her et lille udpluk af vort omfattende oversigtsprogram, som med fornøjelse står til Deres disposition:

7-dages busrejser til Harzen	kr. 370,—	ab Kbh.
8-dages busrejser til Rhinen	kr. 498,—	»
8-dages Pa-s-rejse	kr. 405,—	ab Padb.
8-dages rejse til Wien, Semmering og Salzburg	kr. 434,—	»
10-dages rejse til Mondsee, Salzkammergut	kr. 344,—	»
10-dages rejse til Berner Oberland i Schweiz	kr. 444,—	»
10-dages rejse til Lago Maggiore i Italien	kr. 472,—	»
11-dages rejse til »Den evige stad« Rom	kr. 504,—	»
11-dages busrejse til »Europas Perle«	kr. 623,—	ab Aarhus

Desuden har vi en lang række pragtfulde rejser af længere varighed og af endnu højere kvalitet. Spørg derfor os, inden De træffer Deres bestemmelse.

OP Rejsesbureau
OVERSØISK PASSAGERBUREAU

Afdelingskontoret i Odense,
Graabrødreplads 8, tlf. 79 59
og vore kontorer over hele landet.

Annonce fra OB Rejsesbureau. Fyens Stiltiende den 09.04.54

Min forældregeneration tog plads i De Grå Busser eller i Gislevs Busser til Goslar i Harzens "vilde" bjerge eller til Rüdesheim og vinmarker langs Rhinen.

Turene til Harzen var en slags øve ture, tre dage med halvpension og dansktalende guide, med Wiener Schnitzel og et glas vin til fruen, akkompagneret med øl i krus til gemalen og schlagerparade med lokale tyske kunstnere, ikke ulig ørehængere fra Giro 413.

Det var langt før Rødstrømpernes kamp for ligestilling i 1970'erne, men når min mor tog plads i bussen, var der en plads til hver, og ved indkvarteringen plads til to i dobbeltsengen. Ingen rutiner som husmor, indkøb, madlavning og opvask. Hr og Fru Knudsen var for en kort stund lige stillede.

Der var en oprigtig glæde ved at komme fri af "spændetrøjen" på laveste klasse, og opleve et glimt af hvordan livet på 1. klasse kunne tage sig ud. Nysgerrigheden efter at opleve det "fremmede" blev benzin til motoren for efterfølgende generationers folkerejser i fly til Sydens sol og grise-fester.

Hotel Unter den Linden

Min mors familie var hendes verden. Familien afstak grænserne for hvor langt hun kom omkring i sit livs geografi.

Men min far havde en god kammerat fra arbejdet, Eigild. De fik lokket min mor sydpå til Rüdesheim ved Rhinen, i bus.

Destinationen var Hotel Under den Linden, med dobbeltværelse, helpension og udflugter, inklusive gratis morgenmad.

Hotellet er stadig i fuld drift som dengang til priser der er til at betale.

Rüdesheim. Min fars arbejdskammerat Eigil og hans kone med min mor og far, Karl og Ruth

På billedet ses en tilfreds husbond, min far med højre arm på bordet med en cigaret. Min mor ser ud, som hun ved at hun skal posere for en fotograf. Det havde hun det lidt stramt med. På hjemmefronten var det oplagt at drille min mor, når hun skulle fotograferes: "Smil til fotografen mutter." Så var man sikker på at fange det skæve lidt kejtede smil. Når min mor så det færdige billede, var standardsvaret "jeg kan ikke lide at se mig selv på foto".

Min far har været godt selskab for min mor på udebane. Hvis han havde fået lidt alkohol indenbords, var han udadvendt og hjertelig i sin kontakt med "fremmede". Min mor var høflig og kunne sige pænt goddag, men det kneb nogle gange for hende at holde en samtale i gang, hvis hun skulle spørge ind til den anden. Min fars egen medicin var at drikke sig mod til. Han opfordrede min mor til at slippe tøjlerne og drikke med, for

at få tungen på gled, men min mor var ikke sådan at overtale. Det var sjældent hun drak spiritus. Måske et glas vin eller en lille likør til kaffen.

Opholdet på Unter den Linden var rammet ind af en nydelses orienteret tilgang i samklang med Wein, Weib und Gesang. Beruselse i vin var livets mulighed på de kanter. Det var vel en af grundene man tog dertil. Ved Rhinen stod vinstokkene på snoligelige rækker op ad bjergskråningerne, for at komme på flasker.

På gruppebilledet fra Unter den Linden, står min far i første række til højre, med min mors hånd under armen til venstre og en ukendt frue til højre ditto.

Gruppebillede fra Unter den Linden Rüdesheim. Bagved min far står Grethe og i bagerste række yderst til venstre ser Eigil med

Sølvbryllup

Midtvejs i livet inviterede mine forældre til fejring af deres sølvbryllup ind under jul i 1968. Der blev kaldt til festaften med spisning på Motel Odense. Menuen stod på suppe med boller. Farseret kalkunsteg og flamberede pandekager, med dertil hørende vine.

Ikke noget med at rydde stuen i privaten og få nabokonerne til at holde gryderne i kog i køkkenet. Der var ingen smalle steder. Det kostede lidt af opsparingen.

Det var en anerkendelse af min mors plads i huset. Netop på sådan en mærkedag, skulle hun ikke tænke på noget, endsige handle ind og rigge til. Jeg ved at min far var flink til at "gå til hånde", når festen derhjemme var under afvikling. Hvis der manglede drikkevarer på bordet, sprang min far uopfordret til, og byttede tomme flasker ud med friske forsyninger.

Mine forældre blev fejret lige fra morgenstunden, med æresport og mes-singblæsere som truttede "Det er så yndigt at følges ad". Det var signal til at få gnedet søvnen ud af øjnene og komme til syne. Det kommer som regel ikke som den store overraskelse, at familie og venner er troppet op og synger med i kor til blæserne. Sådan skal det være. Bekræftende og højtideligt til sølvbrudeparrets ære.

Sølvbrudeparret 1968. Ruth og Karl

Ruth og Karl

Så var der klar bane til at møblere dagen med fællesskab, morgenkaffe med en lille skarp, inden de første stikker af til dagens arbejde. Frokost i privaten, med smør selv betjening og med lidt mere til ganen. Måske en stille stund et par timer inden den nyindkøbte overdel til fru og min fars bajerhabit kom frem fra klædeskabet. Så kunne det ikke blive finere.

Hvordan forløb aftenen. Jeg kan kun gætte. Et par måneder før var jeg rejst hjemmefra til Afrika.

Hvis jeg havde været hjemme på mine forældres festaften, ville jeg have slået på glasset og holdt denne tale:

Kære mor og far

Det er jeres festdag. I har så "yndigt" fulgtes ad, så længe jeg kan huske. I har levet jeres ægteliv – på jeres måde.

Hvis jeg skal gå i detaljer med oplevelser og hændelser, som jeg kan genkalde mig i vores lille familie, vil jeg huske jer som et godt makkerpar. Som et ærkedansk par nr. 7 på cykelbanen - i et seksdagesløb. Man skiftes til at tage slæbet, omgang efter omgang. Hvis makkeren har en down periode, giver makkeren den en skalle, og tager flere føringer, til der er fælles tråd og lige fordeling af gennemførte omgange.

Seksdagesløb er at køre i ring – omgang efter omgang. Sådan er det vel lidt i ægteskabet. Parrene i de rigtige seksdagesløb er sat sammen med færdigheder og kræfter, som supplerer hinanden. En af rytterne er god til at sprinte og den anden er sej og udholdende.

Rollerne i jeres ægteskab – i jeres parløb, har der ikke været tvivl om.

Mutter, du har født os, og har stået for husholdning, vask og rengøring. Du

har kørt de fleste omgange på hjemmebanen. Du er den seje, den vedholdende og den der har overblikket og styr på pengesagerne. Fatter, du har kørt mange korte omgange i hjemmet. Du har givet mange omgange på værtshuse rundt i landet, uden din faste makker på banen. Du har kørt æresrunder på forskellige arbejdspladser.

Når du er kommet hjem, har du været udmattet og trukket dig tilbage i din rytterkabine. Din makker har kørt de nødvendige omgange, når løbet har været neutraliseret.

Som ægtepar har I holdt jer kørende i 25 år - omgang efter omgang på den ovale cykelbane, i jeres fælles hjem. Når I passerer målstregen i dag – har I vundet sølvmedaljer. Hvis I fortsætter med at tage omgange, mange flere omgange, venter der jer guldmedaljer.

Et kærligt tak for jeres lange parløb.

Jeg vil opfordre jer til at holde ud i livets løb.

Kære Mor og far – HJERTELIG TILLYKKE med dagen.

HURRA HURRA HURRA

og det lange HUUUUUURRAAAAAAAA

KÆRLIGST Bent

Tale til min mor og fars sølvbryllup dec. 1969. In absentia

Børnebørn

I livet havde min mor børnebørn i 42 år.

Første gang hun blev mormor var hun 45 år gammel og 63 år som farmor til yngste barnebarn.

Mine søstres børn gav min mor nyt liv. Hun blev midtpunkt i børnenes dagligdag som "dagplejer". Når tiden var at mødrene skulle passe deres arbejde, var det min mor som åbnede døren på Njalsvej 125 med et godmorgen til de små. Farvel til mor og ha en god dag.

I Børnehavealderen kom Christina i en slags legestue et par dage om ugen. Maj-Britt kom i børnehaven Frit Danmark i vores gamle kvarter rundt om hjørnet af Ruggårdsvej.

Hvad der var sparet af udgift til børnepasning, var tjent.

Min mor udviste stort gå på mod på nye udfordringer og var et sikkert førstevalg hos mine søstre, af gode grunde. Hun havde gode kort på Hånden. Det havde været Learning by doing. Første hold med sine små søskende, Hansines børn. Næste hold min mors egne børn. Velkommen til tredje generation. Svoger Jørgens forældre boede i København og svoger Palles forældre boede hver for sig og døjede med sygdom De var ikke en aktuel mulighed.

Min mors hjem var vuggestuen. Der var gået en del år siden hun selv havde haft ansvar for små børn, så måske skulle min mor lige op i gear og have banket rusten af, for at kunne fungere i børnepasningen. I datiden var der så småt ved at være institutionspladser til ude arbejdende mødre.

Det var en nødvendighed for at det økonomiske opsving kunne bide sig fast.

Min mors model kunne nemt konkurrere med den offentlige model. Ingen regler for faste arbejdstider. Ingen udefra som kunne bestemme. Det blev i familien. Samme hjem samme agent, som vi selv var vokset op med. Det kastede ikke et autoriseret eksamensbevis af sig, så min mor som alternativ kunne få ansættelse på pædagogiske daginstitutioner. Hvis kunne min mor træde ud på datidens arbejdsmarked, som Husmoder afløser suppleret med nogle uger på skolebænken. Min mors erhvervede erfaringer havde kun begrænset værdi på arbejdsmarkedet, trods læretiden for min mor, havde været livslang.

Netværk

Jeg husker de glade dage i slutningen af 1960'erne, hvor der var begyndende nybrud i samfundsordenen. I Danmark blev arbejderklassen "opdaget" af intellektuelle og venstreorienterede studenter, som øvede sig i at afkode det arbejdende folk, som ifølge klassisk marxistisk teori var tiltænkt en plads på Olympen når revolutionen sejrede og "proletariatets diktatur" skulle blive ledende i samfundsudviklingen.

Der blev botaniseret og forsket i "restringeret kode", en special måde som arbejderklassen kommunikerede på. Den var rig på indforstået sprogbrug og der blev identificeret et begreb i den særlige restringerede kode, som blev døbt Double Bind. Du sagde et, men mente noget andet. Hvis du var vokset op i en arbejderfamilie og systematisk var blevet opdraget med uklar kommunikation, kunne det måske forklare den psykiske lidelse, skizofreni.

Arbejderklassens sprogkode blev ikke det servegennembrud indenfor skizofreni behandling, som det blev lanceret til.

Som fagperson sidder jeg lidt tilbage med en ulden smag i munden. Var det progressivt at botanisere i arbejderklassens dynamik og sprogkoder eller?

Det blev noteret at de unge i arbejderklassen når de fik børn og stiftede familie, flyttede "rundt om hjørnet" ikke langt fra deres forældre. De unge mødre blev på praktisk vis indlært af deres mødre.

Ofte boede de i gå eller cykelafstand, så de ikke var afhængige af offentlig transport.

Hvis der var brug for back up til febersyge børn som krævede pasning, kunne bedsteforældre stille op.

Den model for geografisk og lokal tilknytning, er i nutiden skudt i sænk, delvist. Social mobilitet har rykket afstanden mellem generationer i arbejderklassen.

Det med lige at smutte forbi til kaffe et par timer efter fyraften kan blive et projekt, som kræver planlægning og transporttid nord og syd eller på tværs af landsdelene.

Immigration

I 1969 flyttede jeg hjemmefra til Århus 150 km væk fra familien i Odense for at blive en halvtstuderet røver i psykologi.

Jeg kom ikke hjem siden.

Signe blev født i 1974 og Sofus i 1977. Deres kære mor døde i 2024.

Berthe Marie Thestrup var udlært i børnepasning til børnehaver.

Vi blev skilt i slutningen af 1970'erne. En snese år senere blev Berthe Marie gift med Jan P. Sørensen.

I 1980 købte jeg soliste Åkirkebyvej nummer 7, i Århus. I familien blev det kaldt det lille gule hus på prærien, et træhus med lidt have.

Bodil Irene Jensen flyttede ind i 1982. Det hjalp godt på økonomien.

Ditte Marie blev født i 1986 og Anna Helene blev født i 1987.

Det udvidede min mors virksomhed med pasning af hendes jyske børnebørn.

Bodil Irene Jensen og jeg blev gift i Assentoft kirke i august 1993.

Bryllupsbillede. Assentoft Kirke 1993. Bodil og Bent. Et glimt af brudepigen Anna Helene

Min mor holdt en hjertelig tale for brudeparret. I flere uger før den store begivenhed, havde min mor ligget vågen i frygt for, hvordan hun skulle komme igennem talen. Hun gjorde det, rejste sig på dagen i festsalen og slog på glasset.

Hendes personlige præstation bør sammenlignes med de episke fortællinger om kongerækken af TOUR de FRANCE-ryttere, som har forceret de højeste bjergtinder på deres cykel, og kørt alene i mål. Når de har passeret målstregen ved de, at de har transcenderet ind i en anden verden.

Min mor slutter sin tale og vender sig ud mod gæsterne i festlokalet. Der høres ikke en lyd. Stilheden omfavner min mor, som ser ud til at hun har kastet et åg af sig. Hun smiler blødt ud mod forsamlingen og ser ud til at nyde øjeblikket.

Hun har måske for et øjeblik smidt nøglen væk til spændetrøjen, der har holdt hende i en skruestik af begrænsninger, når det kom til at tage ordet i en forsamling.

Dyb respekt fru Knudsen

først vil jeg sige til lykke til jer
jer begge to
Bent du har læst i mange år
med et afhold imellem søe
flyttede du til Baskus og læste de
sidste år der. du fik ret hurtigt
et arbejde. paa et tidspunkt fik
du ~~et~~ arbejde i Randers socialforvalt
ning og det var der du mødte Bodil
og med tiden flyttede Bodil ind
til dig. første gang ^{du} Bent skulle møde
Bodils familie havde du sammesfugle
i maven men det kom du hurtigt
over. Bodil havde et ønske om at
lære jura men imellemtiden havde
de fået to piger og jeg tænkte
hvordan skal det gaa med to små
Børn. ind imellem har Bent ringet
ned og spurt om jeg kunne hjælpe
dem lidt naar det lødte paa og det
er jeg glad for at kunne gøre.
nu er ^{du} Bodil færdig og har fået en
fin eksamen. du har ogsaa fået et
arbejde og det er dejligt. jeg vil ønske
alt godt for jer fremover. jeg vil
bede alle rejse sig og med mig udbrin
ge en skål for Brudeparret

Immigrant-liv

1960'erne slår alle standarder når det kommer til begivenheder, som vendte op og ned på hverdagen i de store metropoler med centrum i borgerskabets rugekasser, Universiteterne.

Der blev sat spørgsmålstejn ved politiske institutioner og autoriteter. Hvem har bestemt det. Hvem har sagt det. Det blev et oprør hvor magt-strukturer i samfundet blev udfordret af borgerskabets egne børn. De op-vakte borgerbørn funderede over, om det system de var ved at uddanne sig ind i, nu også var så selvfølgelig at reproducere?

Hvem tjener vi med vores viden. Hvis interesser skal jeg med min viden og uddannelse være med til at understøtte. Hvem skal jeg lægge stemme til, med min viden.

Oliemonopolerne, imperialisterne, medicinalindustrien. Alt var i spil. Der blev sat spørgsmål, og der blev sat aktion og demonstration bag ordene.

Politisk kiggede vi mod USA, hvor krigen i Vietnam var på sit højeste. Det blev bemærket, at de sorte i slutningen af 1960-erne fik civile rettigheder, som borgere i deres eget land.

P-pillen til kvinderne var og blev en game changer. Det satte en ny standard for hvordan kvinderne kunne erobre deres eget liv. Ønske koncerten i søndagsstuerne blev blæst omkuld af rytmisk musik, som bød op til dans og fællesskab. Væk fra den kvælende tavshed og konformitet, som drev ned af væggene i de små hjem. Spiseborde blev savet ned til liggehøjde, og der blev brygget the og røget skæv tobak. Det var en fest af dimensioner i regnbuens farver med hjemmestrik og batiktryk.

De borgerlige normer for god opførsel stod for skud, og der blev sat spørgsmålstegn til familiære relationer.

Det var den virkelighed, jeg blev en del af, som psykologi studerende på Århus Universitet. Jeg var flyttet dertil i sommeren 1969.

Velkommen til en ny verden fru Knudsen.

Min mor og far lod sig ikke skræmme væk. De kom på besøg i Århus i deres folkevogn og slog sig ned i flere dage. Alle mine kammerater fra den tid kender Ruth og Karl.

I bofællesskabet fandt min mor sin plads i køkkenet. Når hun lavede aftensmad, blev der delt rundhåndet ud til de unge. Min mor og far fandt en plads på gulvet, når det var sengetid. Jeg havde et værelse på 6 m², hvor der altid var plads på gulvet til "de gamle". Midt i den store historielige uden for døren, opførte de sig som de plejede. Men de kunne ikke undgå at se, at hårdlængden og påklædningen i huset, var noget forskellig fra hjemme i familien. De fik sig en på opleveren.

Vi var lidt i samme båd. Jeg skulle med samme sociale baggrund, som mine forældre, stå op imod de nye strømninger. Når de var på besøg, følte jeg mig på hjemmebane. De blev ikke gemt væk eller trak sig ind på værelset som uvedkommende. Det var som derhjemme, når jeg havde kammerater på besøg. De blev selskabelige, når der var liv i huset. De var ikke særlig detaljeret i hvad det var vi brugte vores tid på. De havde respekt for lærdom. Hvordan kunne vi have det i vores hoveder. Hvis de skulle forestille sig det var deres situation, så ville de mindst blive skøre i hovedet - sagde de.

Men de holdt regnskab med, om jeg bestod de obligatoriske prøver. At deres søn fra små kår, kunne klare sig i selskab med "de riges børn".

Efter en kort tid i bofællesskab på Valnøddevej i Århus, fandt jeg sammen med Berthe Marie og flyttede til en toværelses lejlighed i Norsgade midt i Århus, på anden sal.

Fine damer på besøg i Norsgade i Århus. Min mor og hendes mor, Hansine

Børnebørn i Århus

Min mor har levet med sine børnebørn næsten halvdelen af sit voksne liv. Først alle tre af sine egne børn, inden hun var fyldt 22 år. Efter de var kommet godt i vej, var min mor inden hun var fyldt de halvtreds, klar til være "reserve" mor for sine 7 børnebørn de næste 42 år. Oldebørnene tæller 12 i alt, hvor de 8 fandt en sikker plads på skødet af min mor, når der var lejlighed til det gennem deres opvækst.

Min mor forsvandt aldrig ud af syne, når hun passede børn. Hun var ikke længere væk end de altid kunne se og vide hvor hun var.

Ind imellem skulle der passes op, laves mad og vaskes op i en vaskebalje i håndvasken.

Børnene skulle ses til og skiftes. Min mor satte en ære i at børnene var vel passede. Hun havde et sikkert og rutineret blik for at passe børn. Hun lagde ikke skjul på at det ofte gled nemmere, når forælderen havde sagt farvel.

Hvis der var dissonans vedrørende børne "opdragelse" var der god tid til at finde en vej for min mor. Hun tog ikke hjem samme dag. Hvordan har det mon været i praksis at skulle omstille sig til de nye tider.

Nogle rutiner omkring børnene i Århus, var ikke som i Odense. Jeg kom lidt efter mine søstre i tid, med egne børn, men min mor måtte indstille sig på, at det som var hendes "naturlige" tilgang til småbørn og renlighed, havde ændret sig. Ingen gamle husmortricks med pottetræning inden de var et år, som min mor havde arvet fra sin mor. Det måtte gå sin gang, indtil mine børn selv kunne arbejde med, og få det til at ske. Det blev nye tider for min mor, på nogle områder

Når børnene blev gamle nok til at rejse sig og gå rundt, var der adskillige muligheder for de seende fingre. Skulle de lære ikke at pille og få et nej, og lade fristelser blive på sin vante plads, eller hvordan. En "hippie" løsning var at flytte tingene fri af børnehøjde. I nogle få situationer var min mor ikke bleg for at sige sin mening.

Hvorfor ikke bare sige "nix pille", på en måde så børnene hørte efter, og lod tingene være på sin plads.

Når børnebørnene blev gamle nok, kunne min mor fint tage initiativer til at spille kort og lægge puslespil med børnene, eller gå med dem på legepladsen. Puslespil var min mors passion livet igennem. Hun klarede nemt de små fire fem brikker med dyremotiver, med en rød plastikdup på midten af brikken, når børnene var i den alder, og de puslespil med et hav af brikker som kunne tage en vinter at samle.

Min mor har sat sit helt specielle aftryk i alle hendes børnebørns liv.

Børnebørnenes minder

Jeg har spurgt til min mors børnebørn, om de vil bidrage med et minde om deres mormor/farmor. De skriver følgende:

Ditte Marie Mulhern Knudsen – datter af Bent og Bodil

Minder om min farmor Ruth Elinor Knudsen

Jeg mindes farmors bryggers.

Som et af de tydeligste minder fra min barndom. Farmors bryggers havde duften af tryghed. Jeg husker det som et magisk, hemmeligt rum. Jeg er sikker på, at hvis jeg kunne gense det i dag, så ville jeg kunne huske hver lille detalje i rummet.

Jeg har mange følelsesminder fra turene fra Aarhus til Odense, når vi besøgte hende.

Jeg elskede for eksempel at se på, når farmor strøg sit sengetøj i værelset ovenpå. Jeg tænkte som lille, at ingen strøg tøj som farmor.

Når hun åbnede det store rum i tv-stuen ovenpå, så jeg til med store øjne. Hun havde altid et godt puslespil derinde. Her var endnu et magisk rum. Jeg har minder af farmor der fodrede fuglene i haven og lyttede til musik. Farmor lærte mig at spare op. At værdsætte de muligheder jeg blev født med. De historier hun fortalte om sit liv efter krigen sidder stadig i mig, som en påmindelse om at værne om de muligheder vi har i dag.

Mest af alt kan jeg genkalde den måde hun sagde mit navn: Dit-Marie. Når jeg fortæller min datter om "oldemor Ruth", så bærer historierne Knudsen-slægten videre i vores fælles minder.

Farmor var en stærk kvinde, der holdt på sine traditioner og meninger. Mange af farmors holdninger lever videre og jeg mindes med varme min barndom med hende og besøgene på Njalsvej 125.

Christina Kampf Mortensen – datter af Tove og Jørgen

Min mormor Ruth.

Da jeg flyttede hjemmefra både i lejlighed og efterfølgende i hus, så havde mormor en stor plads i min hverdag. Hun kom tit på besøg til kaffe og hyggelig snak men jeg kom også til hende på Njalsvej. Hos mormor sov jeg nogle gange 1-2 dage om ugen, da jeg ikke kunne lide at være alene hjemme. Jeg fik altid lov til at bestemme aftensmaden, som altid bestod af risengrød eller pandekager. Sjovt nok blev hun aldrig træt af at lave det til mig og samtidig selv spise det.

Vi spillede altid 500 men vi lavede vores egne regler: vi spillede til den der først nåede 1000 og vi fik 11 kort på hånden fra starten samt vi måtte gerne lægge 3 ens ned på bordet. Hvis vi ikke nåede at spille færdig, så gemte vi det og spillede videre næste gang vi var sammen. I den tid hvor min oldemor Hansigne var i live, besøgte vi tit plejecenteret i Voldsmose. Det var superhyggeligt, vi havde altid bagerbrød med og hyggede sammen med mormors søster, som blev kaldt Søster.

Vi har hos mine forældre haft Tirsdagsmiddag i ca. 40 år. Til at begynde med var det mormors ide for at hygge om min mor, når hun havde fri fra arbejde. Mormor handlede bagerbrød, altid kaffebrød og hindbærssnitter, som ventede til os andre når vi kom fra skole og arbejde. Aftensmaden blev også handlet ind og forberedt af mormor, total forkælelse af min mor og vi andre. Hen over årene blev det til et samarbejde mellem min mor og mormor. Da jeg fik pigerne, hentede mormor dem i børnehaven eller fra

skole, så de kunne være med til tirsdagsmiddag tidligt. Da mormor kommer på plejehjem, blev hun i starten hentet og kørt til Musvågevej/ tirsdagsmiddag og hyggede mens mor lavede mad. Da mormor til sidst blev så afkræftet at hun ikke magtede transport til tirsdagsmiddag, mødtes vi alle til eftermiddagskaffe på plejehjemmet hver tirsdag, så vi kunne holde fast i tirsdagen sammen med mormor.

Vi har haft mormor med på ferie til England, både da jeg boede hjemme, men også da jeg selv stiftede familie, hvor vi kørte i bil hele vejen til vores engelske venner. Hun var super god til at underholde Frederikke på bagsædet og senere underholde chaufføren, når resten af bilen sov. Mormor nød at fortælle historier fra hendes egen barndom.

Da min elskede mormor får en hjerneblødning og ligger på sygehuset, var jeg hurtigt ude ved hende. Jeg husker tydeligt, at hun på daværende tidspunkt ikke kunne se. Da jeg ankommer på hendes stue, tager hun min hånd og spørger om hun stadig må passe mine piger selvom hun måske ville få følger af denne hjerneblødning. Sikke jeg græd på sygehuset lige der og jeg forsikrede hende om at hun altid måtte passe mine piger. Efterfølgende fik vi det tilpasset så hun stadig så efter pigerne i forskellige situationer.

Da mormor til sidst sad i rullestol på plejehjemmet, kom pigerne til hende. Vi boede på daværende tidspunkt lige i baghaven til plejehjemmet. De gik efter skole derover og besøgte hende på egen hånd. Josephine fandt hurtigt ud af at der var kage om eftermiddagen og nogle gange fik de også en 10,- krone af de andre beboere. Da mormor ikke længere kunne kommunikere rigtig med os, så vi ofte tårerne trille ned ad hendes kinder, når Josephine spillede fransk klovn inde i hendes lille lejlighed på plejehjemmet.

Den sidste jul vi fik sammen med hende, blev holdt i vores hjem. Vi hentede mormor på plejehjemmet, hvor jeg var blevet lært op i at give sondemad. Vi havde dækket bord til mormor forenden af julebordet, dog uden service, da vi troede hun skulle have sondemad. Ved bordet spørger hun lige pludselig: hvor er min mad? I hurtig fart får hun tallerken med kartofler der bliver most i brunsovs samt medisterpølse som hun spiste med velbehag. Da vi senere skulle danse omkring juletræ, sad hun stille og så på, med et stille smil på læben.

Til det sidste var jeg overbevist om at hun var et sted "der inde" selvom der ikke længere kom ord ud af hende, dog stadig små bitte smil og tårer. Mormor har haft meget stor betydning for mig og mine piger. Frederikke besøger den dag i dag, stadig Olde Ruths gravsted, når hendes verden gør ondt. Hun vil altid være i vores hjerter.

Signe Kempff-Thestrup – datter af Bent og Berthe Marie Thestrup

Kære far

Jeg har skrevet lidt om farmor, det var dejligt at tænke på hende.

Kærlig hilsen Signe

Farmor

Farmor var en fin og sirlig dame og jeg husker hvordan hårbørste og spejl altid lå så fint arrangeret på bordet under spejlet i gangen, når man besøgte hende.

Når vi besøgte hende i forbindelse med en fejring eller et arrangement kom hun altid ud og tog imod os med curler i håret og med et hårnet på hovedet. Der duftede altid af kage og jeg kan ikke komme i tanke om en eneste gang, hvor farmor ikke havde bagt drømmekage, når vi besøgte hende. Drømmekage er forbundet med farmor og hvor hyggeligt det var

at sidde sammen med hende ved hendes lille klapbord i køkkenet, hvor vi tit sad og fik kage og sodavand.

Da vi var små tog farmor tog også tit til Århus og boede hos os i flere dage. Jeg husker hvordan jeg glædede mig til at komme hjem fra skole og hjem og snakke med farmor og spise drømmekage og spille kort. Farmor havde en god humor og vi grinede tit, når vi var sammen.

Farmor havde også altid en god historie om gamle dage, som hun kunne fortælle om og jeg husker hvor stort et indtryk de historier gjorde på mig for livet som farmor fortalte om, da hun var ung var under fattige kår og det var nogle barske historier. Det betød også at farmor altid værnede om og satte stor pris på det hun havde og på familien. Man kunne virkelig mærke hvor glad farmor var, når hun var sammen med familien.

Da jeg blev lidt større husker jeg mine weekendture til Odense, hvor jeg var alene nede og besøge farmor. Uden undtagelse var vi altid i Tarup Centeret, vi gik og snakkede på vejen derhen og jeg fik altid lov til at købe en lille nips til mig selv. Det var altid dejligt at være sammen med farmor, hun havde altid tid til at være nærværende og hun lyttede altid interesseret, når jeg fortalt hende om de forskellige ting jeg havde oplevet. Hvis det var nogle vilde oplevelser, var farmors kommentar altid 'nej, det gjorde du vel ikke Signe'.

Farmor var det sødeste og fineste menneske.

Bodil Irene Jensen. Svigerdatter. Gift med Bent.

Noter til svigermors 80-års fødselsdag.

Ruth er som den ældste vokset op i en stor søskendeflok på 9. De boede i en lille lejlighed på Skibhusvej. Ruth fortæller ofte om, hvor fattige de var. Der var ikke dyner til alle, så de sov i papirsække.

Selvom de var fattige gik de meget op i, at der skulle være rent og ordentligt. Et princip som Ruth stadig holder i hævd. Hun har det altid meget rent og ryddeligt, ligesom hun altid selv er meget pæn og nydelig i tøjet. Ruth er rigtig god til det med blomster og planter – kan få alting til at gro – hun elsker at se det komme op. Hun har sin lille have, som altid er passet og plejet.

Hun sparede op af sin løn i 10 mdr. for at kunne købe en cykel. Ruth købte for sine konfirmationspenge en læbestift, og hun synes selv, at hun var så fin. Men da hendes far så, at hun havde læbestift på, tog han den fra hende og smed den væk. Ruth har ikke altid haft det særligt nemt. I skolen var Ruth god til hovedregning og kunne både den lille og den store tabel.

Århus

Ruth og Ruths mor fik lidt af et chok, da de besøgte Bent første gang i hans nye gule træhus. Det så forfærdeligt ud. Haven lignede en urskov og hele huset skulle gøres i stand.

Hver gang Ruth siden er været i Århus, har hun altid haft arbejdshandskerne på. Der er nok at gøre, men Ruth er vant til at tage fat. Så alle nød/nyder når farmor er på besøg. Så bliver der lavet mad og bagt hendes dejlige boller (Farmorboller med sukker) og dejlige kager. Bent får strøet skjorter (på den rigtige måde). Børnene (Signe, Sofus, Ditte Marie og Anna Helene) har hun i alle årene, hentet i børne, fritidshjem og skole. Hun har spillet kort og andre spil med dem. Når hun spiller går hun vældig op i

det, og hun holder strengt øje med, om der er nogen der snyder. Ruth elsker også at lægge puslespil.

Ruth er utrolig god til at passe børn, især små børn. Her har hun en tålmodighed og er god til at aflæse, hvad de har brug for.

Så er Ruth også meget gavmild. Hun giver altid meget flotte gaver. Hun har lært at spare.

På besøg i Århus har Farmor ikke altid haft det nemt.

En nat hun lå og sov nede i kælderen, vågnede hun op ved, at der kom en ung mand ind ad døren. Han gik hen til Ruth (han troede det var Anna Helene). Hun fik simpelthen et chok, som hun selv udtrykker det, "så ville hun have kaldt på Bent, hvis han var kommet nærmere".

Den unge mand gik dog forbi hende, og ind til Anna Helene. Ruth sov ikke resten af natten – hun var totalt i chok.

Er også blevet vækket af Anna Helene der kom om natten og byttede sin dyne om. Anna Helene sagde det var hende, men Farmor lå igen stiv af skræk.

Når man ringer til Ruth, har hun altid sagt sit telefonnummer – 161058 – og det trækker hun ud, så det var syv lande og syv brede. Bent klagede over, at det var for dyrt at ringe til hende, idet det kostede ham 2 kr. inden han nåede at få sagt goddag. Siden har hun præsenteret sig ved navn, men det er kun et par år siden.

Anna Helene Knudsen. Datter af Bent og Bodil

Minder om min farmor

Når jeg tænker på min farmor, er det ikke store begivenheder eller særlige oplevelser, der træder frem. Det er samværet i en almindelig hverdag med almindelige gøremål – i et helt almindeligt liv.

Det var ture til Tarp Centret, måltider og kortspil ved det lille bord i køkkenet, farmor der strøg tøj, og rolige morgener og aftener. Det lyder måske ikke af meget, men det var betydningsfuldt.

Jeg kan stadig genkalde mig duften af farmor og hendes hjem. Alt var nydeligt, rent og sirligt. Der var orden i tingene, og alting havde sin plads. Jeg husker bryggerset og skabet under vasken, som virkede fyldt med hemmeligheder og historie.

Når jeg spillede kort med farmor, var der ingen kære mor. Man kunne ikke skifte mening i sidste øjeblik. Så lød det bestemt: "Bordet fanger, Anna Helene". Jeg kan tydeligt genkalde hendes fynske dialekt og hendes stemme. Og jeg kan stadig se det særlige udtryk i hendes ansigt, når jeg drillede hende. Hun syntes ofte, det var lidt for meget og sjovt på samme tid, og hendes ansigt afslørede altid begge dele.

Jeg husker, at farmor engang fortalte mig og Mie, at hvis der var gået lang tid, siden hun havde talt med nogen, så kiggede hun sig selv i spejlet og sagde: "Kan du stadig snakke, du gamle?". Måden, hun fortalte det på, var humoristisk, men når jeg tænker på det i dag, vidner det også om en stille ensomhed, som hun bar med værdighed.

Minderne om min farmor står ikke som enkelte billeder, men som en samlet stemning og følelse. Et hjem, en duft, et nærvær, en rytme og en genkendelighed. En stabil hverdagstilværelse – tryk og forudsigelig, men alligevel fuld af liv. Først som voksen har jeg forstået, hvor værdifuld tiden med min farmor har været.

Min mor bliver enke

Midt i livet, min mor var 52 år, dør hendes ægtemand Karl K. Knudsen. Navneskiltet på hoveddøren på Njalsvej 125 i Odense med hans navn blev aldrig skiftet ud. Når min mor gennem årene gik ud og ind af sit hjem, følte hun sig sikker og beskyttet af min far, så ingen vovede sig ind på eventyr.

Navneskilt til Njalsvej 125

Min mors liv blev aldrig det samme.

Min far havde i efteråret, før han døde, været sygemeldt. Han havde vejrtrækningsbesvær, som hæmmede ham i daglige gøremål. Han kunne ikke passe sit arbejde hos et Københavnerfirma Ludvigsen og Herman med en afdeling i Odense, hvor han kørte rundt med materialer som chauffør i en WV-pickup med åbent lad til deres byggepladser. Det var et arbejde, som lige passede ham. Han elskede at styre rundt i løbet af dagen i "sin" folkevogn. Så gik tiden uden, at han tænkte over det.

Min mor havde en tjans i kantinen samme sted hos Ludvigsen og Herman med diverse et vis antal timer om dagen.

Det var trygge og gode tider for hr og fru Knudsen. Når min far var hjemme på værkstedet, kunne han lige smutte ind hos fruene til en frisk lavet kop kaffe.

På hjemmefronten var vi store børn for længst flyttet hjemmefra og godt i vej med arbejde og børn.

Min fars sygdom blev i starten ikke talt om som en trussel, men som noget forbigående. Det kunne fikses til det bedre. Men som tiden gik, og min fars tilstand i begyndelsen af året 1976 ikke viste tegn på ændring, begyndte vi at spørge hinanden om, hvad der var fat med den gamle.

Han var sygemeldt fortsat og sad derhjemme og havde svært ved at trække vejret. Ind imellem kunne han selv forbande sin situation. Hvordan skulle han holde modet oppe, når han ikke vidste, om han klarede skærene? Han var absolut ikke tryk i dagligdagens stille gøremål.

Efter hans død har jeg spekuleret på, om hans arbejde med isolering og på støberier i hans ungdom har påvirket hans lunger kombineret med konstant rygning. Han blev ikke obduceret.

Under indlæggelsen kort tid inden hans død blev der konstateret forkalkning omkring hans hjertekranspulsårer, som måske kunne forklare hans besvær med at trække vejret. Det kunne lyde som en sandsynlig diagnose, men desværre var det på det tidspunkt ikke teknisk muligt at ændre på ved hjælp af kirurgi. I dag er det en teknisk mulighed.

Min far var urolig og nervøs i besøgstiden den sidste søndag, vi var samlet en fuldtallig familie omkring hans sygeseng.

Personalet havde ikke meldt ud, der skulle være grund til bekymring. Vi havde ikke spurgt, om min far kunne risikere at dø i den nærmeste fremtid.

Dagen efter om mandagen lidt over middagstid fik min far en blodprop i benet på vej ud af sygesengen til toilettet på 6. sal. Han slog den forreste del af hovedet mod gulvet i faldet. Han døde alene på Odense Amts og Bys Sygehus.

Vi havde aftalt at besøge min far efter spisetid samme dag.

Min mor var tapper og trøstede os voksne børn på skift.

Min mor blev trøstet af sin mor. Endnu engang blev mor og datter forbundne i sorg efter en kær afdød. De forblev tavse. De græd i stilhed. Jeg genkalder min mors inderlige forladthed. Hun havde en genkendelig og sikker fornemmelse af døden fra sine søskende og sin far. Når man er død, er livet ikke længere. Der var ikke brug for moderne julelege med sorgterapi for at visualisere, hvad der ventede hende.

Min far blev lagt på køl i kirkegårdskapellet i nærheden af sygehuset. Jeg så ham ikke i kapellet.

Efterfølgende søndag den 21. marts 1976 ved middagstid blev min far sunget ind til evigheden af alle i familierne, venner og arbejdskammerater i et fyldt kirkegårdskapel.

Han havde ikke levet forgæves.

I livet var han en del af et stærkt fællesskab.

I døden blev han omsluttet af samme fællesskab.

Ved ceremoniens afslutning havde jeg lovet min mor at sige tak på familiens vegne, og alle var velkomne til gravøl og en kage til kaffen hjemme i privaten på Njals vej i Odense.

Jeg stillede mig tæt ved min fars kiste, men min stemme frøs fast i halsen. Jeg kan stadig ikke helt greje, hvordan samtlige fremmødte til bisættelsen kom frem til samme sted til gravøl.

Hverdagen som enkefru Knudsen

Allerede måneden efter møder min mor op i skifteretten og får gjort kassen op efter sin ægtemands død.

Jeg ved, at min mor var lettere chokeret over at deres fælles bo, som de havde bygget op de sidste tyve år, kun blev vurderet til 3000,00 kr. Det var en fornærmelse., når hun vidste, hvor meget de havde spinket og sparet for at etablere deres hjem. De aktiver, som talte mest, var endnu ikke udbetalte feriepenge fra Ludvigsen og Herman og en gruppelivssum gennem min fars fagforening plus lidt på bogen.

Det var min mors startkapital, inden hun selv skulle klare økonomien og betale for begravelsen.

Min mors nye civil status var enke uden tilknytning til arbejdsmarkedet. Min far havde gennem sit ægteskab forsørget min mor og børnene på sin løn. Dengang behøvede man ikke at være millionær for at kunne vælge den mulighed. Det var et vilkår. Frem til 1994 lagde man den gamle

sociale orden til grund for folkepensionslovgivningen, hvor manden var forsørger, og kvinden var hjemmegående husmor.

Efter min fars død fik min mor tilkendt enkepension indtil folkepension som 67-årig. Det var de økonomiske rammer, som min mor skulle rette ind efter.

Hun havde, siden hun blev gift haft lidt arbejde on and off, men ikke noget større. I hendes alder var det ikke aktuelt at begynde på noget arbejde bl.a. af helbredsgrunde. Hun blev hjemme i privaten de næste 32 år af sit liv.

Q 2 - 186

Udskrift

af skiftebogen for Odense by- og herredsræt.

År 1976 den 21-4- kl. 11¹⁵ blev skifteretten sat på dommerkontoret af undertegnede.

Der foretoges SkS nr. 624/76

Boet efter isolater Karl Kristian Knudsen,
Sjalling og navn

Stilling og navn

Njalsvej 125, Odense.

Rochester

dob 16/ 3 1976

og efterlevende ægtefælle Ruth Elinor Knudsen, f. Hansen,
 født 22. marts 1891

Stilling en navn

अथवा

1994

Mødt var ægtefællen fved

der oplyste, at hun/han er aldøds efterlevende ægtefælle, og erklærede på tro og love, at ingen af ægtefællerne havde særlige, og at fællesboet består af følgende aktiver og passiver:

Fast ejendom matr. nr. (ejendomsværdi kr.) 0.00 kr.

(3.000,-) (VW, ávg. 1962 - 1.000,-)

Indbo og andet løsøre, herunder motorkøretøjer 4.000,00 kr.

Begravelseshjælp	1.450,00 kr.
------------------------	--------------

Kontant 0,00 kr.

Værdipapirer, sparebeviser og lignende..... 0,00 kr.

Indestående i bank, sparekasse eller lignende 5.043,00 kr.

Bollefinaskud i "Saxoparken" 400,- ad kr.

Feriepenge for 1975 fra fa. Ludvigsen & Hermann, ca. 3.800,00 kr.

Mødende onlyser, at hun har fået udbetalt kr.

gruppelivsforsegling med ialt 17.600.- kr.

Aktiver i alt 14.693,00 kr.

Pantegæld i fast ejendom	0,00	kr.
--------------------------------	------	-----

Anden gæld 0,00 kr.

Udgifter til begravelsen og boets behandling 3.110,00 kr.

kr. 3.110,00 kr.

Formue | alt 11.583.00

Ægtefællen erklærede at ville overtage ansvaret for afdødes gæld, også eventuel gæld, der ikke er nævnt ovenfor.

Efterskænkningen erklærede på tro og love, at der hende/ham bekendt ikke ved dødsfaldet kommer noget af arveafgiftslovens §§ 4 og 5 omfatter afgiftspligtigt beløb til udbetaling.

Den efterlevende ægtefælle begærede sig hele boet udlagt i medfør af skiftelovens § 62 b, stk. 2., jfr. § 57.

Ruth Emden.

Skifteretten tog begæringen til følge. Skifteretten hævet.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

I. Jørgensen 2, 3, 4, 5, 6, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842,

ODENSE BY AIR HE*RE*SECRET

Embryos are raised in...

den 22. april 1976.

K. Beyer

Statens trykningskontor E 38.

Afgift: 10 kr. - betalt.

Udskrift fra Odense by- og herredsret. 22.04.1976

Begyndende enkeliv - ikke husmor, men enke

Min mor var 52 år. Hun var alene på slottet, hvor hun i over 30 år havde levet med sin ægtemand og fælles børn.

Navneskiltet på hoveddøren med min fars navn, blev aldrig byttet ud med en fremmed mands navn. Min mors hjem blev livet ud en kvindeborg med udikig til omverdenen. Hun forblev trofast indtil døden.

Hun blev enke som sin mor Hansine. Min mors rødder i familien bar hende i svære tider, så man ikke umiddelbart så, hvad min mor havde af tanker og følelser bag facaden.

"Jeg bærer med smil min byrde" var en lektie, min mor havde lært hjemmefra. Luk ned for smerter og følelser og knib tænderne sammen. Vær tapper min pige. Jeg kan ikke vide, om det var kuren, men jeg ved, at Hansine og min mor havde været fælles om dødsfald i familien.

Min mor var 10 år, da hendes lillebror døde. Som 22-årig døde hendes storebror, og hendes lillesøster døde, da min mor var 34 år. Som 39-årig døde hendes far, og lillebror Kaj døde, da min mor var 49 år.

En erfaring i livet, som ville kunne slå enhver omkuld.

Min fars død blev yderligere en gren i familietræet, som ikke mere bar frugt og visnede bort.

Kerneydelserne som husmor havde ikke længere nogen adresse. Indkøb og madlavning blev tømt for social retning.

Der var ingen ægteemand som forventede mad på bordet efter fyraften. Hun havde kun sig selv at spørge til, hvad hun kunne tænke sig til aftensmad. Min mors adelsmærke, husmoderrollen, skulle hun til at afkode. Min far havde ikke haft den mindste kritik af serviceniveauet i hjemmet. Han skaffede til dagen og vejen, og mor passede det derhjemme. Der var respekt for den gensidige rollefordeling.

Min far kom ikke længere hjem til fyraften. Før hændte det, at min far ikke lige kom hjem til spisetid. Så stod den på opvarmet aftensmad. Det blev som regel godkendt, men der kunne falde en spids bemærkning, når maden blev øst op: "Nu har jeg stået på pinde den sidste times tid. Hvad er det for en tid at komme hjem på? Det kunne du godt have sagt, hvis du vidste det." Det var en del af rutinerne i at sidde til bords mellem ægtefolk.

Måltidet er stedet, hvor der i overført forstand bliver tanket op til at være i vigør næste dag. I vores sociale klassers historie er måltidet forbundet med krav til dannelse. Fra overklassens etikette til bordskik til en hotdog med det hele ved pølsevognen uden borddækning.

Når kongen byder til nytårskur på slottet, er borddækningen sat i system med et målebånd af kongens nutidige lakajer. Hvis man har set engelske serier om overklassens liv i England på deres slotte og godser f.eks. "Down Town Abbey," så er der ofte dvælet ved scenerne omkring måltidet og den dannede konversation omkring bordet med de pyntede gæster. Man vidste ikke altid, hvad de snakkede om. Hvad var lige koden? Jeg har ofte undret mig over, hvordan de fik det lært. Det var ikke et fag, der hvor min familie har gået i skole.

Men når der blev budt til familiefejring med suppe, steg og is ude i byen, lugtede det af at være fin. Så blev måltidet løftet ud af hverdagens op-

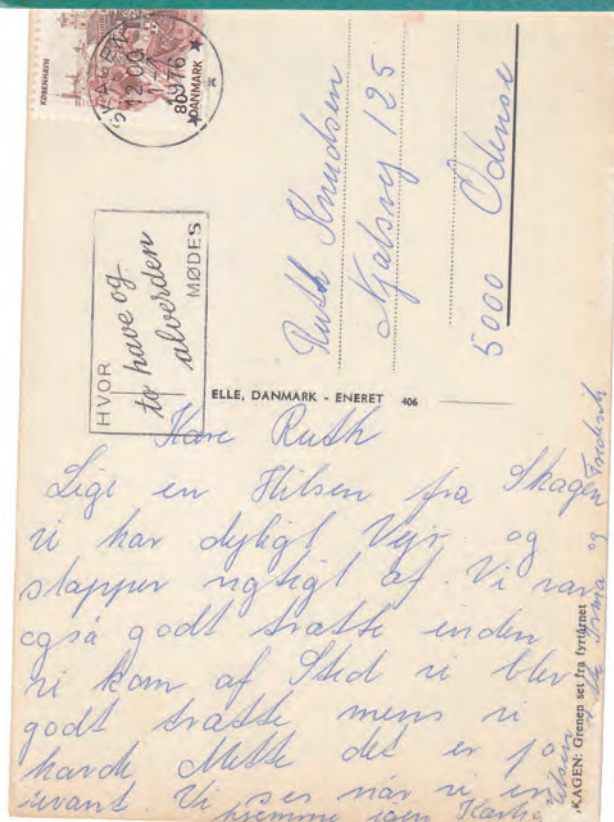
dækning omkring køkkenbordene i de små hjem, og det fine tøj kom frem fra gemmerne. Der blev kigget opad i hierarkiet til de fine saloner. Værten til familiegæstebud måtte selv til lommerne. Ikke alle kan som vores kære konge tørre regningen af på skatteyderne.

I mit hjem var der ingen skreven etikette omkring måltidet. Jo, du kom til bords, når der blev sagt vær så god, men under måltidet blev der kun sagt det, der skulle siges.

Farvel til arbejdskammerater

Flere af min fars arbejdskammerater sivede ud af min mors liv. Man inviterede sig ikke sådan indenfor hos enken, når man var kammerat med min far. Det havde min mor ingen indflydelse på. Det fulgte med.

De var flinke i eftertiden til at sende min mor postkort med feriehilsener fra nær og fjern. Så kunne min mor glæde sig på deres vegne og følge med i deres oplevelser, når de var på ferie.

En kammeratlig hilsen til enken

Julekort

mellem ægtefællerne, så eventuelt mulige mislyde kunne glattes ud. Det blev noteret, om der var ligevægt mellem indkomne julehilsener på kort, og det antal man selv var afsender af. Min mor skrev ned i begyndelsen af hver december, så hun var sikker på, at alle blev husket.

Det var en tradition, at min mor og far var på julekort med venner og familie. Det var et statement, en tradition, som bekræftede tilknytningen af relationen. Hvis det forventede julekort ikke dukkede op med posten, blev det bemærket. Eventuelle grunde blev drøftet

Ny retning i livet

Livet ud forblev min mor enke. Det var selvvalgt.

Der blev stille i hverdagen. Ingen småsnak som kunne bryde hverdagens trummerum. Min far tog sin stemme med i graven.

Du tog ud alene og kom hjem alene til en låst dør. Før var min mor beskyttet, når hun gik ind i huset. Min far agerede bodyguard det første skridt ind over dørtrinet, når hoveddøren åbnede til et mørkt hus.

Hvordan finder man sig selv i et tomt hus, hvor mange lyde kan give associationer til ukontrollerede tanker. Når du lukker øjnene til "godnat", er du ubeskyttet. Jeg ved, at min far blev bedt om at åbne døren, hvis der uventet blev banket på.

For at bryde stilheden kunne Danmarks Radio male en lydkulisse, som fyldte stilheden ud med stemmer, lyde og nyt fra omverdenen. Det sidste var en livline.

Tossekassen, som TV blev kaldt på den tid, var et sikkert hit i sendetiden. Der var kun en Tv-kanal, så hele landet var med på samme program. Der var ikke tvivl om, hvad du havde set, men om du havde set det. Alle i de små hjem, som var med på en kigger, var inkluderet i det store fællesskab.

Det er der lavet godt og grundigt om på siden. Medieudbuddet er blevet privatiseret og dermed kapitaliseret. Hvem har tilfældigvis lige set eller hørt det samme?

Fru Knudsen læste sin avis fra Fyens Stiftstidende hver dag. Den blev leveret til døren alle ugens hverdage. Det var lokalt, og hvem, der lige var død, stod i avisen.

Vi søskende havde aftalt, at vi fælles ville betale for hendes avisabonnement hver måned. Det kunne lette lidt på økonomien. Men det blev afvist med tryk på nej. Hun skulle nok klare sig selv. Så blev der ikke snakket mere om det. Det samme med fødselsdagsgaver og julegaver. Der blev ikke skruet ned for beløbsstørrelserne på gaverne.

Alle børn og børnebørn i familien fik hvert år deres gaver til mærkedage, som min mor stadig var gift.

Solitude

Hvordan har jeg det? Hvordan tager jeg det?

Tonen i min mors enkeliv blev solitude. Alene med sine daglige huslige gøremål. Alene med sine mange puslespil. Alene om at lægge 7-kabale. Gentagelse, som i alle livets gøremål. Det blev med tiden, den måde hun indrettede sig på.

Vi børn, børnebørn og hendes familie på min mors side blev agenterne i hendes liv. Hun var mor, mormor, farmor og oldemor, når det bød sig.

Rejseliv

Spanien

Hendes rejseliv i 1980erne og 1990erne var markant i tiden til, hun fyldte 70 år i 1994. Derefter klingede rejselivet af.

Kort tid efter min mor var blevet enke i marts måned 1976, var hun med min storesøster Birthe, svoger Palle og Maj-Britt på seks år i Spanien. De rejste til Rosas ved Costa Brava nord for Barcelona med UNISOL fra Billund lufthavn den 25. maj 1976.

Velkommen til Costa Brava. Øverst min mor, Maj-Britt og min søster Birthe

På den årstid var der dømt sommertøj. På den tid spillede lokale musikanter med til grisefester arrangeret af hotellet. Det var en fremmedartet oplevelse fra den kendte hverdag derhjemme. Det var livgivende. Solen gav kulør og anerkendelse, når man kom hjem, når folk uopfordret spurgte til, hvor man havde været henne.

For min mor har det været anledning til at komme lidt hjemmefra og opleve noget andet på udflugter i oplandet og ture til stranden med barnebarn. Jeg tror ikke, hun havde glemt, hvad hun havde oplevet i månederne forud. Det har gjort hende godt at være tæt med familien.

Fra England til Scotland

Der var høj søgang på overfarten til England fra Esbjerg til Harwich på den engelske vestkyst. Min mor rejste med min søster Tove og hendes familie til England i september 1976. På vejen til England havde de ligget underdrejet en del af sejltiden på grund af kraftig storm. Jeg ved, at min mor ikke frivilligt stod til søs, hvis bare der var antydning af krusninger på vandet. De klarede det med bravur og ufrivillige opkastninger. Turen gik videre til min svoger Jørgens kammerat Eddy i Nordengland ikke langt fra Skotland og samme vej hjem i havblik.

Jugoslavien

I 1987 rejste min mor med sin søster Grethe og hendes arbejdskollega til Jugoslavien. En eftermiddag havde Grethe overhørt en samtale, som min mor havde haft med kollegaen. Det var en snak om min mors far Ewald. Den havde åbenbart ikke fået for lidt, så Grethe havde brudt ind i samtalen og spurgt til min mor, om det var den samme far, som hun kendte til. Hvis så ville Grethe på det bestemteste fortælle sin version om deres fælles far. Han var ikke af guds bedste børn. Min mor havde givet et modsat indtryk af sin far. Kollegaen havde ikke rigtig haft noget grund-

lag for at vide, hvad der var op og ned. Hun var uden på forhånd at vide det kommet ind i familien Hansens maskinrum af uforløste konflikter. Det afslørede en dyb uenighed mellem Grethe og min mor, når de skulle fortælle historier om deres far. De fortsatte med at være uenige. Så blev der ikke talt mere om det.

Hansines to voksne piger. Grethe og Ruth

Trods det kunne de fint rejse sammen til Spanien året efter i 1988.

Program

Torremolinos

Dag	Start	Slut	Udflugt/Utflykt	Pris	Børn Barn
Mandag Måndag	07.00	24.00	AFRIKA 1 DAG. En anden verden, farverig og spændende. En oplevelse for livet! Inkl. frokost.	7.300	8.000
	07.00	23.00	AFRIKA 2 DAGE. Få et endnu bedre indtryk af Marokko, og oplev stemningen fra "1001 nats eventyr". Dansk guide hver anden uge.	13.300	12.000
	08.30	14.00	NERJA. De smukke drypstengrotter øst for Malaga.	2.300	1.200
Tirsdag Tisdag	09.00	14.00	LØPPEMARKED I FUENGIROLA Med besøg i Mijas, "Den hvide by".	1.500	800
	19.00	00.30	SPIES-CABARET Guidernes eget skue	3.100	2.000
Onsdag	07.30	19.00	GRANADA. Spise i Alhambra. Besøg i Gibraltarskansen. Inkl. frokost.		
	09.00	18.00	JEEP-SAFARI Mødested af aftenen		
	21.30	??	ACTION DISCO		
Torsdag	07.00	24.00	AFRIKA 1 DAG		
	09.00	17.00	DET UKENDTE Vi går tæt på det ukendte		
	21.00	??	CASINO. Fantastisk To longdrinks Gratis entré til		
Fredag	07.00	18.00	GIBRALTAR har været brændt taxachauffør		
	07.00	18.00	GIBRALTAR		
Lørdag Lördag	20.00	??	FLAMENCO-AFTEN — inkl. buffet, øl og snaps. Mødested: Restaurant Florida.		
	22.00	??	FLAMENCO-AFTEN. En farverig aften på spansk manér. Mødested: Ved avisiosken på Plaza Costa del Sol.	2.000	2.000
Søndag Söndag	09.00	14.00	ANDALUSISK LANDTUR. En hyggelig formiddagstur for naturelskere. Vi besøger en markedshal og appelsinbønder Diego.	1.700	900
	19.00	24.00	SUPER-GRISEFEST. På den smukke gård Retamar. Rigelig mad og vin samt dans til et godt orkester. Fri bar!	3.200	2.000

STARTTIDERNE for udflugterne er vejledende. Nøjagtige starttider angives på hotellets opslagstavle og i SPIES-programbøgerne.

AFRIKA-TURENE kan købes med middag på hjemturen, tillæg 700 ESB.

SE VENLIGST BAGSIDEN !!!

Torremolinos. Søster Grethe og min mor. Så sidder vi her
Spies program til deres feriegæster i Torremolinos

Hvis du havde mod på og ekstra lommepenge med til ferieugen, så var der fuldt ugeprogram. Den fik på alle tangenterne i annonceringen. En farverig og spændende oplevelse for livet. Oplev stemningen fra "1001 nats eventyr," Oplev Andalusien bag kulisserne! Vi går tæt på de sociale forhold og søndagens hit: Super grisefest på den smukke gård Retamar. Rigelig mad og vin samt dans til et godt orkester. Fri bar!

Jeg ved ikke, hvad min mor satte kryds ved. Hvis hun ikke havde betalt sig ind på et af ugens tilbud, skulle man tro, hun var kommet fattigere hjem på oplevelser.

Skærblacka, Sverige

*Skærblacka. Sverige. Familie Hansens køkken. Morgenmad
Hvad snakker de om? Min mor har sit eget hår. Min mormor har paryk*

Samme køkken. Frisørsalon. Finn og Birthes datter "Kickan" permanenten mit hår.

Lillebror Finn Hansen og hans familie fik flere besøg i privaten i Skærblacka udenfor Norrköping i Sverige. Jeg har ofte rejst på besøg hos Finn Hansen. Når min mor selv rejste til Sverige, købte hun sin bestilte billet på banegården i Odense og rejste ud og hjem med toget fra Odense banegård. Der var husrum i flere dage hos familien Hansen.

I 1980 var min mor sammen med familien Hansen på Bornholm i juni måned i et par uger. I en lille notesbog med linjer fra Oceka til 1,85 kr. har min mor skrevet hver dag. Hver feriedag har fået en side i dagbogen. Den er skrevet med sikker og læse venlig håndskrift med detaljer om de daglige ture rundt på øen.

Første side er rejsen ud fra Odense;

"Jeg rejste fra Odense kl. 7.16. Ankom til Helsingborg kl.12.45 og blev modtaget af Finn på Kajen, så kører vi mod Ystad og gør ophold undervejs og spiser pølser og forsætter så til Færgen, der afgår kl.18. Vi ankommer Rønne kl. 20.30, og derfra kører vi direkte til Gudhjem Ferieby uden nogen fejl, da Finn og Birthe havde set det på kortet. Det hele var i orden, og vi satte os ned og fik en kop Kaffe, og så gik vi i seng"

Turist kort. Bornholm

Om mandagen den 16.05.80 skriver min mor i dagbogen:

"Det har regnet hele natten men det er meget lunt men op af Dagen har vi sol igen saa vi gaar en tur ned til Havet og Klipperne og nyder det bagefter og gaar vi til Melsted og ser paa at Fiskerne tager Sildene ud af deres Net det er smaa smalle Gader med smaa Huse og hvor er de velholdte alle sammen bagefter gik vi tilbage til Gudhjem og handlede ind til Aftensmad nu er det Eftermiddag med mange Skyer men Solen varmer meget saa vi tog til Balkastrand og spillede Minigolf Efter Aftensmad gik vi en tur i Gudhjem for at faa lidt kondi og saa hjem og spille Yatzy og saa godnat."

(ingen kommaer eller punktummer, å staves med dobbelt aa og navne ord staves med stort.)

„Balka Golf“

BALKA STRAND

F R M S B

Spiller nr.	1	2	3	4	5	6
Bane nr. 1	2	3	1	3	3	
2	4	3	2	4	2	
3	3	4	2	7	7	
4	10	3	10	2	2	
5	6	4	2	4	2	
6	10	3	2	3	3	
7	10	3	3	4	5	
8	2	10	7	10	10	
9	2	3	1	2	2	
10	5	2	3	8	2	
11	4	7	3	4	3	
12	10	3	6	2	5	
13	2	5	5	5	1	
14	5	5	5	1	1	
15	4	7	7	2	2	
16	10	7	4	1	4	
17	10	6	4	5	5	
18	2	3	1	5	3	
Slag i alt	101	81	57	72	52	

Onspil af banerne er ikke tilladt.
Forbudt at træde på banerne!

Spiller med færrest antal slag skriver:

Antal slag _____ Dato ____/____/____

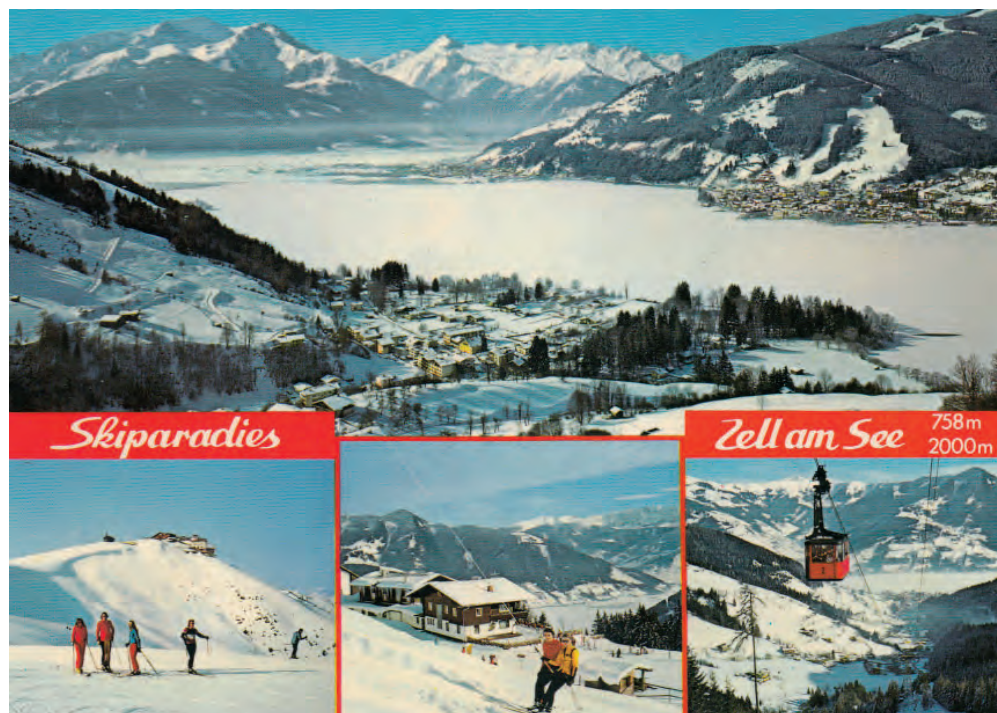
Navn _____

Adr. _____

Min mor klarede sig fint i minigolfen med en fornem andenplads efter sin lillebror Finn. Hans kone Birthe endte sidst efter deres to drenge Stefan og Michael.

Min mor har rejst med som barnepige for min søster Tove og hendes familie på en skitur til Østrig i september i 1977.

Mange år senere i 1996 har de været på rejse sammen til England. Min svoger Jørgen havde en kammerat Eddy, som boede nordpå tæt ved den skotske grænse. Eddy blev en ven af familien.

Ski Paradis. Zell am See

Strikkeklub

Udenom familien var min mor med i en strikkeklub med jævnaldrende kvinder. Jeg beklager, at jeg ikke har været skarp på den del af min mors sociale liv. Jeg ved, hvad et par af pigerne hedder, men ikke meget mere. Hvem var Elly f.eks. som sendte postkort til min mors fødselsdag og til jul? Jeg ved, hun boede ude i den anden ende af byen i Odense i nærheden

af Rosengårdscentret. Hvordan min mor er kommet ind i klubben, ved jeg ikke. Elly var ikke inviteret med omkring bordet, når min mor fyldte rundt. En anden af pigerne dukker op på et billede af gruppen på vinhøstrejse til Rüdesheim ved Rhinen i Tyskland i september 1990. Det er min svoger Jørgens mor Ellen.

Vinhøstrejse til Rhinen. Strikkeklubben

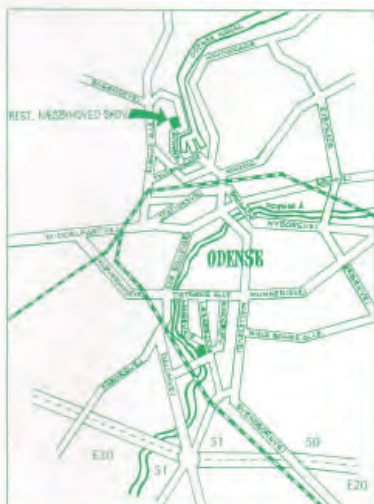
Et højdepunkt i vores mors liv

80-års fødselsdag

Min mor bød til hendes 80-års fødselsdag på Næsbyhoved Skov den 16. oktober 2004. Et traktørsted ikke langt fra kanalen ind til havnen i Odense. Et pænt sted med klassisk tre retters menu, suppe steg og is til en aftalt kuvertpris pr. gæst. Betjeningen var udlærte tjenere, og der var tykke tæpper på gulvene, og de store vinduespartier var draperet med lyse gardiner med inder gardiner. Lidt engelsk stil.

Min mor havde inviteret 17 voksne og tre børn. Det var min mors nærmeste familie, hendes tre børn og børnebørn. Søster Toves voksne datter var der med husbond og to børnebørn. Toves søn sad til bords med sin kæreste. Søster Birthe med hendes datter og barnebarn. Lillebror Finn og hans kone kom fra Sverige, og svoger Jørgens kammerat Eddy kom fra England. Jeg var gæst med min kone og vores to yngste piger.

SÅDAN FINDER DE OS:

RESTAURANT,
MØDE- & SELSKABSLOKALER
DINER TRANSPORTABLE
KANALVEJ 52
5000 ODENSE C
Tlf. 66 12 05 10
FAX 66 12 53 42

Birthe 2 Palle
Tove 2 Jørgen
Bent 4 Palle Mar Anna
Christina 4 Michael Frederik
Maj Britt 2 Caroline
Carsten 2 Majken
Finn 2 Birthe
Eddie 1
mig selv 1 17 voksne
3 børn

Menuforslag

- FORRET** ~~A.~~ **Legeret hummersuppe** med hummerskud og hjemmelagt brød.
- B.** **Ristet laks** med flødestuget spinat, sillaspiøges citron & hjemmelagt brød.
- ~~C.~~ **Koldrøget andebryst** på marinerede salater. Her til serveres friteret porø og tyttebærsovs.
- STEGRET** **D.** **Kalvesteg stegt som vildt**, her til Waldorfsalat, tyttebær, agurkesalat, 1/2 æble, vildflødesauce – eller med årstidens grøntsager.
- ~~E.~~ **Rosentegts Oksenskrud** med årstidens grøntsager smet smøret kartofler og sauce floerkaine.
- F.** **Stegt kalkunbryst** med farsbørste tilsmagt med sherry, her til riset parottel, drues, valnødder i akaciehummer. Pøm Risolées, brømfarscompot og skysauce med limon.
- DESSERT** ~~G.~~ **Vanille / Chokolade parfait**, her til Florentineskure med appelsinsorbet.
- H.** **Kold Valnøddesauce** med frugtsauce.
- I.** **Lettfrøst Rørmouss** med chokoladesvitræk og syltede jordbær.
- NAFPAKKE** **J.** **Natmadbuffet** bestående af: Frikadeller med kold kartoffelsalat, mælkes, rodfald, æbler, lard, løvspejst med bacon, risende champignoner, brød & smør.
- K.** **Flødelegeret Porresuppe** med sprøde flæskelæmmer og hjemmelagt brød.
- L.** **Lettengel køgt skinke**, her til flødestuget asparges, senet og hjemmelagt flødes.

Til velkommet serveres 1 glas champagne eller en kaff.
Her til serveres buet hvidvin og rødvin ad tilvæk til de 2 første retter, samt 2 glas dessertvin.
Efter middagen serveres kaffe med kransekagekonfekt.

HELE ARRANGEMENTET

Pr. person **495,-** **KUN kr.**
(incl. blomsterdekorationer, 25% moms og 15% betjening)

Pr. 1/10-03 - 30/12-03 SÆSONVITTE
1/2 grydestegt moseand med lækker vildtflødes

Næsbyhoved Skov. Regning for fødselsdagsmiddagen

Hele herligheden kostede min mor lidt af hendes opsparing. Hun satte en ære i at invitere til fejring og selv betale. Hun kunne blive vrissen og kun svare med enstavelsesord, hvis vi foreslog at hjælpe hende med et bidrag til betalingen. Hun forsvarede sin personlige integritet og værdighed. Vi skulle ikke betvivle, at hun ikke kunne administrere sine egne penge. Hvis vi søskende skulle komme omkring den snak, måtte vi gerne give min mor gaver af en vis kvalitet f.eks., vinterfrakker, sko og nødvendige beklædningsgenstande, til fødselsdage og jul.

Det var måden at komme omkring det på.

Alle blev mætte, og der var en god stemning med unge mennesker og børn, som ikke sad på samme plads hele tiden.

Anna Helene min yngste datter i rødt. Min søster Birthes datter Maj-Britt og hendes datter Caroline tv, Josephine th. Min søster Toves barnebarn

Min mor blev fejret med bravur, med sang og festtaler. En dronning værdig.

Vi har sat os. Første udskænkning

På højre side af bordet og nedefter: Svoger Jørgen, min søster Tove, min mors lillebror Finn og hans kone Birthe. Mellem tjeneren, mig og min kone Bodil og nederst ved bordet, vores yngste datter Anna Helene og min søster Birthe og Palles datter Maj-Britt.

Tale, Bent

Kære mor Ruth Elinor Knudsen.

Hjertelig tillykke med din 80-års fødselsdag.

Din historie, mutter, går tilbage til de "gode gamle" dage, hvor det var yt at gå med mærketøj.

OK, måske blev du drillet fordi I var lidt fattige og sov i papirposer i puf-senge, da I var små.

Men du var altid ren og proper i rent og nystrøget tøj.
Nul huller i tøj eller sko, men gebis i konfirmationsgave!

Din kære mor, Hansine, sørgede godt for jer, så du og dine søskende kom
godt hjemmefra i giftefærdig stand.

Mor

Du var tidligt ude. Du var tidligt ude første gang, du blev mor.
Det er yt i dag.

Nu er kvinderne 30 år, når de føder første gang.
Du var forud for din tid på det punkt!

Ja kære mutter

Det var en særlig tid for jeres lille Hansen familie. Far og mor og en stor
flok søskende.

Jeg tror ikke, at vi i dag rigtig fatter, hvordan det har været i jeres barn-
dom.

Det var som Vor Herre holdt ferie i den periode.

Men så kom prinsen på den hvide hest inde fra nr. 151 på Skibhusvej,
min far Karl Kristian Knudsen, og bortførte dig ud til Ruggårdsvej.
I fik tre dejlige børn. Prøv at se på os.

Det må glæde en gammel kone som dig at have tre så dejlige børn.
Og hvad er det ikke blevet til med årene!
Børnebørn og oldebørn. Til lykke med det kære mor.

Desværre holdt fatter ikke ved livet så længe.

Ja, sådan er livet også!

Kære mor

Du kom til verden som lille.

Du gik ikke i skole så længe, du ville.

Du fik tidligt børn og huslige pligter.

Vi der kender dig ved, at du aldrig svigter.

Du åbner gæstfrit dit hjem og deler med glæde
rundhåndet med øl samt lidt at "æde".

Du passer med glæde børn og spiller spil.

Du stiller gerne op, når det skal til.

HJERTELIG TAK KÆRE MOR fra os dine kære voksne børn.

Du er min dejligste MOR

Du er vores dejligste MOR

Du er vores dejligste BEDSTEMOR og OLDEMOR

Du er vores alle sammes

LILLE (Eli) NOR.

Kærligst Bent

Min mor lytter til talen

Min søster Birthe får sig en smøg

Tale, Eddy

Eddy fra Hetton le Hole i Sunderland lidt sydvest for den Skotske grænse i Nordengland ude ved kysten slog på glasset og takkede min mor for hendes gæstfrihed og for hendes besøg i Hetton le Hole med Tove og hendes familie i 1976 og senest i 1996. Min mor har altid holdt på formerne og være ret så beskeden med at drikke alkohol. Måske har hun haft dårlige erfaringer med indtag af alkohol hjemmefra som barn og senere i sit ægteskab med min far.

Eddy og hans kone Jean boede i et hus, hvor Jean ejede en pub. Det var et oplagt sted at besøge under deres ophold hos Eddy og konen.

Den havde åbenbart ikke fået for lidt en aften. Min mor glemte for en stund med måde og sagde ikke nej, når der blev budt på omgange på

den lokale pub med Jean i baren. Eddy havde venligst kaldt det dame øl, som min mor fik serveret. Måske var det dame øl, men ikke alkoholfri. Eddy havde budt på flere omgange. Det blev til en glad aften i godt selskab.

Regningen kom pr. efterkrav. Næste dag var fru Knudsen indisponibel grundet tømmermænd. I Eddys tale gik han lidt i detaljer fra aftenens forløb, hvor min mor havde underholdt selskabet og med hvad. Der blev grinet og klappet af Eddy. Min mor så ud til at kunne genkalde sig løjerne. Hun var klart trådt ud af sin komfort zone den aften på pubben.

Eddy holder tale for Fru Knudsen

Min svoger Jørgen gift med min søster Tove tv, Th. deres datter Christina og sønnen Carsten forrest i billedet med briller. Christinas daværende ægteemand Michael ses til højre.

Fællessang

Inden desserten og kaffen i de bløde stole blev der sunget i kor omkring bordet på melodien « Fra Engeland til Skotland».

Mel: Fra Engeland til Skotland (Skånsk melodi)

1. Nu skal vi fejre Ruith, for hun fylder nemlig firs,
det gør vi ved at løfte glasset, og så si'r vi cheers.
For du har altid vær't et mægtigt dejligt syn,
sådan er det med kvinderne, når de nu er fra Fyn.

2. Du vokse'd op i O'ense, det var i fattig kår,
men du var pæn i tøjet, og med altid vasket hår.
men læbestiften syn's din far da ikke om,
han smed den da du skul' ud og have en svingom.
3. På arbejde der var det ikke altid lige nemt,
for værkføre'n han havde alle god' manere glemt.
Så det ku' ske at din akkord den blev lidt sløj,
Du knytted' bare næven, laved' ikke stort halløj.

4. Når du har vær't i Århus, med arbejdshandsker på
så føles Finnebyes røde hus sig højt på strå.
For du kan gøre rent, og bage boller med,
samt kager, stryge skjorter, Bents er altid
højt på sned.

5. Med alle børnebørne' der har du rigtig stil,
for du kan spille kort, plus hundred' vis andre spil.
For du har altid været mægtig god til små,
så de elsker farmor, og det kan vi godt forstå.

6. Men selv de små blev større, det kunne være svært,
det burde du da faktisk meget hurtigt have lært.
Du sov i kælderen, for dagen var blev't nok,
en fyr sku' se Helene, men tog fejl, du fik et chok.
7. Nu skal vi til at slutte, tillykke med de firs,
for vi skal ~~alle~~ alle til råbe højt et kraftigt cheers.
For nu som sagt er sangen ved at være slut,
så vi skal råbe hurra nu for verdens bedste Ruth.

Os fra Finnebyen

Ditte Marie deler fællessang rundt i gæstestuen. Til venstre er Tove og min svoger Jørgens barnebarn Frederikke og til højre er min søster Birthes barnebarn Caroline.

Vi sagde tak for mad. Vi havde ingen kvaler. Ruth hun betaler.
Min mor fik en minderig dag. Vi fik en minderig dag.

Mod solnedgang

Hverdagslivet i solitude blev med tiden min mors trofaste følgesvend. Når der var kaldt til kaffe og kage på fødselsdage i den nærmeste familie, var der liv og stemmer modsat alene hjemme i privaten fra tidlig morgen til sengetid. Min mor kunne kigge sig selv i spejlet og sige "Uhu – er der nogen hjemme?" og lave ansigter.

Jeg ved, at min mor var blevet opfordret til at komme lidt ud blandt de ældre på det lokale ældrecenter i samme kvarter, hvor hun boede, og hvor hun selv kunne smutte hen i åbningstiden. Men min mor kunne kun blive visiteret til et center i Bolbro. Det havde ikke hendes interesse, så det blev ikke aktuelt. Det var ellers en mulighed for at komme lidt ud i hverdags-timerne og hilse på jævnaldrende. Min mor var lidt håndsky.

Jeg boede i Aarhus. Min mor kom ikke så langt hjemmefra på uanmeldte besøg. Det var altid på opfordring efter aftale, hvis jeg var i bekneb for en ekstra hånd i hjemmet, eller hun selv syntes det, var længe siden, hun havde været i Aarhus.

Når vores store Philippa æbletræ i haven bar modne æbler, var det dejligt, at min mor kunne blive en uges tid og skrælle æbler til æblegrød, som rakte vinteren over i fryseren.

Besøg af min mor var ikke ud og hjem samme dag. Hun meldte sjældent ud, hvornår hun havde tænkt sig at rejse hjem. Hun bestilte selv togbilletten med pladsbillet på banegården i Odense og tog ind og købte billetten før afrejsedagen. En enkeltbillet. Jeg fiksedes billetten, når jeg vidste hendes afrejsetidspunkt.

Ofte var hun godt træt, når det var tiden for hende at vende hjem. Børnepasning og ukontrolleret voksensnak i huset gav min mor lidt på opleveren.

Fra 80-års alderen og en fire år frem i tid blev besøgene færre for helt at høre op.

I min mors familie på kvindernes side var der flere som forsvandt ind i tågerne efter firsårsalderen. Om min mors mormor "Bedste", Karen Sophie Amalie Madsen, gik der historier i familien, at hun blev "småskør" i sine sidste leveår. At hun ikke var sig selv. Måske har hun haft symptomer på demens. Hvilken type kan jeg kun gisne om.

Hendes datter Hansine, min mors mor, lignede sig selv til 80-års alderen. Derfra begyndte hun at døje med tiltagende hukommelsesudfald og måtte sidst i livet passes på plejehjem. Hun var ikke blevet diagnosticeret med demens, men var klart indenfor skiven. Jeg vil ikke vurdere, at min mormor Hansine har døjet med Alzheimer demens.

Min mor løb ind i samme labyrint i 80-års alderen. Hendes måde at fungere på i dagligdagen ændrede sig. Nogle gange kunne vi undre os, og der blev snakket bag om ryggen på min mor. Hvordan var det, hun håndterede velkendte rutiner? Hvad sker der? I den tid var mine søstre tæt på i min mors hverdag. Især min søster Tove havde om ikke daglig så tæt kontakt med min mor.

Nu dukkede et velkendt spøgelse frem af glemslen. Hansine, min mormor, havde undertiden gentagne gange taget min mor i ed, at hun aldrig skulle tillade, at Hansine kom på plejehjem. Den ed brød min mor. Det plagede min mor i mange år. Hun havde jo lovet. Jeg havde vejledt min

mor, at det kunne være sygehuslægen, hvor Hansine var indlagt, som ordinerede en plads på et af Odense Kommunes plejehjem. Det råd blev fulgt, men min mor var ikke fri af tanken, at hun havde svigtet sit løfte til sin mor.

Sammen med sin lillesøster Inge kom de i alle årene hen til deres mor dagligt eller på skift på plejehjemmet Centre Øst i Vollsmose i Odense.

Var det virkeligt der, vores mor var? Hun havde gentaget den samme formaning, at vi skulle forstå os i at flytte hende på plejehjem. Jeg havde selvfølgelig sagt, at det kunne jeg ikke forestille mig, at jeg kunne være med til det, men jeg vidste, at det løfte kunne jeg ikke overholde. Hvis det blev aktuelt. Det blev det.

En advarsel

Sidst på sommeren i 2008 kommer min søster Tove hjem til sin mor på Njalsvej 125. Døren var låst, og ingen svarede ved hoveddøren.

Omstændighederne der er gået forud for min mors kollaps, kender vi ikke, men følgen af blødningen bliver klarlagt på hospitalet. Det var en hjerneblødning, som havde ramt min mor. Som dagene går, bliver det tydeligere at se og høre, hvordan min mors tilstand præsenterer sig. Hun overlevede, men hvordan så hendes nærmeste fremtid ud? Min mor kunne ikke snakke med om sin egen situation og hvilke følger, det ville få for hendes liv fremadrettet.

Vi søskende blev fuldmægtige i vores mors liv.

Der trak tunge skyer op omkring min mor, som blev væsentlig indskrænket i selv at kunne bevæge sig rundt i sit liv. Hvis hun havde haft en livsforsikring, havde den ikke kunne redde hende tilbage til livet.

Den første tid under indlæggelsen var det på vippen. I den nærmeste familie åndede vi lettet op, da min mor slog øjnene op og kom på højkant.

Min mor er vågnet efter sin hjerneblødning

Der var sket noget.

Der ventede en regning, som vi ikke vidste omfanget af. Hvad var der sket af skader på min mor? Hvordan ville hun kunne klare sig i den nærmeste fremtid?

Hvis jeg her mange år efter kunne ønske noget oprigtigt for min mor, så ville det have været nådigt, hvis min mor var sovet stille ind. Det er svært for mig at holde fast i tanken. Kan jeg tillade mig at være dommer over liv og død? Men hvis min mor kunne se med og skruer tiden tilbage til, hun fik sin hjerneblødning, så ville hun vide, hvad hun ville foretrække.

Det var ikke et vilkår, vi som pårørende havde drøftet med min mor i tiden inden.

Efterfølgende kom der perioden på Ringe sygehus til afklaring og rehabilitering. Det var OK, men på en tvungen baggrund. Min mor måtte lægge krop til i bestræbelserne for at minimere sine handicaps efter hjerneblødningen. Hun blev arbejdet med professionelt, og hendes tilstand blev stabiliseret på et niveau, som gjorde min mor særdeles kvalificeret til at komme på plejehjem. Hun blev anbefalet visiteret til plejehjem efter udskrivningen fra Ringe Sygehus.

Der blev lukket ned for, at min mor kunne komme hjem i privaten og sove i sin egen seng på første sal.

Den fremtid glædede absolut ikke min mor, som havde lugtet lunt. Vi søskende måtte hver især tage en dyb indånding og bakke op omkring deportation af min mor fra eget hjem til plejehjem. Der var ikke den mindste tvivl om, at min mor ikke ville kunne klare sig selv i hjemmet, og kommunens hjemmehjælp ville ikke være tilstrækkelig til, at hun kunne "blive" i eget hjem. Det var ikke et spørgsmål, om vores mor kunne flytte hjem i privaten hos en af os. Jeg tror gerne, hun ville sige ja, hvis det havde været en mulighed. Jeg tror måske, at min mor havde spurgt til Tove om muligheden.

Min mor blev anbefalet visiteret til en aflastningsplads på Enrum Plejecenter efter udskrivningen fra Ringe Sygehus, og videre i livet blev hun henvist til en permanent plejehjemsplads.

Min mor på plejehjem

Indstillingen er en ærlig og nøgtern dom, som vurderer min mors tilstand. Vi havde ikke nogen indvendinger til deres faglige bedømmelser. Vi kunne følge vores mor og selv vurdere, hvordan hendes situation var. Det var ikke den samme mor, som vi var vant til at kende.

Det blev et plejehjem ikke langt fra hvor min søster Tove boede, Tyrbjerg vej plejehjem hus 4-G. -10 i Villestofte Odense NV.

Inden der var plads til at min mor kunne rykke på plejehjemmet, måtte hun tåle at bo i et midlertidigt gæstehus på et plejecenter. Det var særlig svært for min mor i den tid at være hjemme fra sine vante omgivelser. Hun kunne fint forstå, at hun var i ukendt land. Der tog min søster Tove affære og skærmede min mor, så hun ikke skulle være der så mange timer om dagen, men kun for at sove. Min mor havde ringet til Tove og sagt: "jeg vil ikke være her. Kom og hent mig".

Lidt usentimentalt blev der plads på plejehjemmet efter en plejhjemsbeboer var død. Min mors nye bolig blev fint istandsat til indflytning. Vores familie adresse på Njalsvej 125 blev opsagt til fraflytning i foråret 2008.

Min mor står tilbage på plejehjemmet

Mine søstre ses i baggrunden.

Det var lidt spooky at dele min mors hjem, inden hun var død. Vi møblerede hendes nye hjem med indbo fra hendes tidligere hjem. Jeg syntes, at hendes plejebolig på Tyrstbjergvej virkede bekendt, men ikke helt som derhjemme på Njalsvej 125.

Det kom til at gå. Min mor blev "kørt ind" i sit nye hjem og hverdagen med nye gøremål, som efterhånden blev til nye rutiner.

Min mors tilstand var tålelig. Hun kunne kende en, snakke lidt med og reagere med smil, når vi snakkede sammen. Hun kunne delvis selv klare personlig hygiejne og med lidt hjælp selv tage tøj af og på f.eks. støttestrømper. Der var fast personale omkring hende, som fulgte med og gav en faglig hånd, hvis det kaldte på det.

Søster Tove var vores talskvinde til institutionen og vores mors omhyggelige beskytter. Der blev skrevet i kontaktbogen, så der løbende blev fulgt op på henvendelser. Det gik begge veje. Fra personalet til min søster og fra min søster til personalet. Min mor kunne ikke selv gå i detaljer, og skrive ned, hvad hun lige stod og manglede. Der var nok at holde rede på omkring ens kære på udebane. Respekt Tove.

Aug. med fers d. 24/8-2010
ingen plast flasker måtte ud at
løbe

1 flas pose sandemod tilbage
Var ikke bestil igen.

ingen frugtraft, blev først
bestilt efter den havde været manglet
den 12/8

2 gange på under en uge
har anden leber kraft mors
tøj på.

mors B12. blev først givet
efter jeg fandt ud af hun ikke
 havde fået den. 20/7. givet d. 12/8.

Min søster Toves huskeseddel til personalet

Min mor kunne ikke selv købe nyt tøj. Det blev handlet ind for min mors penge. Der blev syet mærker i tøjet med min mors navn, så personalet kunne se, hvor de skulle lægge det på plads efter vask.

Det system fungerede ikke altid efter planen. Der blev byttet om på beboernes tøj, og noget af min mors mærketøj forsvandt, eller min søster kunne genkende en af min mors bluser omkring middagsbordet på en plejehjemsbeboer.

Plejepersonalet forsøgte at rette ind, men det skete, at min søster måtte udfylde en blanket til kontoret for at indløse erstatning for bortkomne beklædningsgenstande. Min mor boede privat på plejehjemmet. Det var ikke et kollektiv, hun var flyttet ind i.

Der kom ro på dagligdagen, men tiden arbejdede mod og ikke på det bedre.

Sådan var det.

Når jeg besøgte min mor på plejehjemmet i Vilstofte, kan jeg genkalde mig en mur af stilhed, som er væsens forskellig fra verden udenfor. Man skal lige vænne sig til, at det er her ens mor bor.

Farvel til det gamle. Goddag til det nye.

Jeg genkalder mig at sidde med omkring bordet sammen med min mor ved middagsbordet i fællesstuen.

Det var lysår siden, de ældre damer og herrer havde siddet og spist deres mors smurte madder i deres barndomshjem i de små køkkener rundt i

oplandet på Fyn. Nu sad de her i kollektivet, nogle med hagesmæk andre med åben mund, når SOSU-hjælperen kørte maden ind. Hvad siger man? Man skal lige afkodes fra den verden, man kommer fra et par timer forinden.

Man kan fint sidde ved bordet i stille andagt og lade roen sænke sig. Hvis man siger noget og begynder at spørge med høj stemme, bliver der opmærksomhed, som kan aflæses i ansigterne på middagsgæsterne. Kontakten er tændt. Så er kunsten at holde samtalen kørende og måske fange en mulig samtalepartner til et gensvar. Det skal man lige øve sig på. Man skal holde den kørende for at finde frem til, hvad der vækker gehør omkring middagsbordet. Det kan være opmuntrende for en selv og nogle af beboerne ved bordet.

Min mor havde udtalte symptomer på hukommelsessvækkelse, som tog til og udviklede sig i det stille. Det var en udefinerlig følelse at se sin mor en stund efter fyraften og i weekends og vide, at sådan var min mor i dag, men hvad ventede ved næste gensyn? Sammenhængen i vores fælles liv blev strakt til ukendelighed. Jeg sad ofte tilbage med en fornemmelse af, at jeg aldrig fik sagt farvel og tak for den tid, vi fulgte hinanden og var fælles i livet.

Sort uheld

Sidst i juni, den 23. juni 2009, bliver min mor fundet bevidstløs under køkkenvasken i fællesarealet. Hvad der lige satte hende på sporet af den udflugt sidst på natten, kan vi gisne om. Men hvis vi kunne bestemme, havde vi helst set, at det ikke var sket. Det var institutionens ansvar at have et sikringsberedskab, som kunne forhindre slige situationer i at opstå.

Det var der, men inde i hendes bolig var der en ringemåtte langs min mors seng, som gav lyd, når den blev betrådt ved udstigning af sengen. Et ring ved udstigning og endnu et ring, når hun steg op i sengen. Det system blev aktiveret af nattevagten, som på sin bipper kunne registrere hvilken stue, der gav lyd. To ring blev tolket som ud og hjem igen til sengen efter toiletbesøg. Det skulle nattevagten ikke reagere på, hvis det var situationen hos min mor.

I døren ud til fællesarealet var der en alarm i dørkarmen, som reagerede, hvis døren blev åbnet indefra. Alarmen blev aktiveret af nattevagten. Det var et fint system, men nattevagten havde deaktiveret alarmen. På hendes runde var der 90 døralarmen. Det var kutyme, at nattevagten efter aftale med ledelsen selv kunne deaktivere alarmerne efter et fagligt skøn.

Min mor blev fanget i en fælde.

Nattevagten havde på sin bipper registreret et bip og lidt senere endnu et bip fra hendes stue. Det skønnede hun, som min mor var gået ud på toilettet og derefter gået i seng.

Men fru Knudsen har fra sin seng, hvor klokken lyder anden gang, begivet sig på nattevandring og gået ud ad døren, uden alarm, og ud i køkkenet. Der bliver hun fundet bevidstløs af morgenvagten, som sørger for, at min mor bliver kørt til skadestuen på hospitalet i Odense mellem kl. 07.00 og 08.00 om morgenen.

Det var en ulykkelig tilstand min mor blev indlagt i. Hun havde ikke på nogen parametre indsigt i hvilken situation, hun befandt sig i. Hun havde rodet rundt under køkkenvasken i flere timer, inden hun blev fundet. Hun havde brækket det ene lårben og et håndled. På en scanning blev der ikke

set tegn på en ny hjerneblødning, bortset fra en megastor bule i den ene side af panden.

Min mor var slået tilbage i ludo, uden at hun at hun vidste hvad hun havde foretaget sig. Hun var i bogstavelig forstand sat ud af spillet. Udenfor enhver rækkevidde.

Min mor overlevede hændelsen, men slap kontakten med livet. Hendes liv blev sat på stand by. Hun blev lappet sammen for bruddene og sendt retur til plejehjemmet, hvor hun kom fra.

Jeg anklager

Hun blev indlagt den 23. juni 2009 og udskrevet den 30. juni 2009.

Efter visitation på skadestuen bliver min mor indlagt på afdeling F sengeafdeling til videre opfølgning og behandling. Hun havde brud på hoften/lårbenet og håndled, som var brækket. Min mor kunne ikke medvirke til at bekræfte, hvor hun evt. havde smerter.

Der bliver gjort klar til operation, efter alle lægefaglige facts er på bordet, og min mor bliver sat på standby - fastende.

Der gik en dag, hvor akutte operationer kom før min mor. Der gik en dag mere, hvor min mor havde plads i ventekøen. "Du er nummer ? i køen". Vi spurgte på afdelingen, hvornår det kunne forventes, at vores mor kom under behandling. Det var de klar på, men der var lige en akut patient, som krævede operativ behandling.

Afdelingen var enig i, at det var for meget, at min mor fortsat var et nummer i køen. Jeg ringede direkte hjem til afdelingens overlæge i privaten.

Han var noget forvirret over det uventede opkald. Jeg præsenterede mig og fortalte, at han havde ansvar for en patient på sin afdeling, som havde være fastende til operation i 3 dage. Om det kunne passe? Eller kunne han se at få fingeren ud og gøre plads til vores mor på operationsbordet. Han var en del vrissen. Han holdt fest i anledning af, at en søn var blevet student. Han skulle lige sunde sig, men så insisterede han på at få oplyst, hvem jeg havde fået hans hemmelige telefonnummer af. Det fik han ikke svar på.

Jeg kan ikke se vores samtale noteret ned i udskrivningsbrevet til egen læge.

De noterer dog, at de piller, som vores mor fik mod epilepsi og depression, corodil, havde de glemt at give hende under indlæggelsen. Min mor blev udskrevet den 30.06.2009 til plejehjemmet.

Legalt efterspil

Vi søskende var ikke helt tilfreds med plejehjemmets indsats, Vi var sure over, hvad vores mor havde været udsat for omkring manglende overvågning om natten. Vi gik i offensiven og krævede, at ledelsen på plejehjemmet forklarede sig. Var det standard for deres overvågning? Hvis ikke, hvordan kunne de forklare sig?

Hvis vi ønskede at søge erstatning for manglende overvågning af vores mor, skulle vi ifølge kommunens juridiske rådgiver anlægge et civilt søgsmål mod nattevagten og kræve erstatning af hende personligt.

Den stakkels nattevagt, som var indkaldt til mødet med os samt ledelsen på plejehjemmet og souschefen fra kommunen, var dybt berørt over, hvad der var sket med vores mor. Vi følte med nattevagten og forsikrede

hende om, efter en kort rådslagning mellem os søskende uden for mødelokalet, at vi ikke ville komme efter hende i byretten.

Kommunen tilkendte min mor en lille pose penge for svie og smerte, efter reglerne 170,00 kr. pr. dag i så og så mange dage. 42 dage. De gik ind på min mors bankbog.

Vi søgte tillige arbejdsskadestyrelsen om men-skades erstatning efter hændelsen på plejehjemmet, men anmodningen blev afvist. Min mors men-grad blev ikke vurderet til at overstige 5%. Under 5% ingen erstatning. Over 5% erstatning. Det kostede en del papirarbejde og honorarer for lægefaglige vurderinger at nå frem til den konklusion.

En alvors snak om døden

Efter den hændelse på plejehjemmet var det udelukket, at hun kunne gå på opdagelse på egen hånd. Det var helt slut med, at min mor kunne bevæge sig rundt på sine vante gåben.

Hun blev permanent sengeliggende. I fagsprog kaldet stationær. Hvis hun skulle i tøjet og sidde op, skulle hun håndteres af flere personaler, og til måltiderne var det slut med kniv og gaffel. Nu skulle hun fikseres og rulles ind til spisebordet og mades.

Kort efter, sidst i juli 2009 bliver det besluttet:

"Pga. din svækkede tilstand har vi valgt at lægge en sonde gennem næsen, idet du så kan få mad, væske og medicin den vej."

En sød faglig besked, som ikke havde nogen modtager. Min mor var ukontaktbar, men det blev den vej maden kom indenbords. Alt hvad min mor havde lagt af liv og sjæl i mad blev kørt sammen til en flydende konsistens, som kunne passere gennem en plastikslange op gennem næsen

og videre ned i fordøjelsessystemet. For de fleste en fremmed måde at indtage et måltid mad på.

Sonden igennem næsen på min mor var en daglig plage. Den rykkede hun ud ved enhver given lejlighed. Det var enkelt nok at få den fastgjort ved hjælp af plastre, men at få den til at blive på plads var et døje. Plejepersonalet henstillede, at min mor fik en PEG sonde, som opereres gennem bughulen og ind i mavesækken. Det dur. Det letter doseringen af den aftalte mængde flydende kost.

Datoen den 17. august var aftalt med kirurgisk afdeling på sygehuset i Odense. Det var et operativt indgreb.

Med en PEG sonde var min mor totalt sat ud af spillet. Hun ville miste ejendomsretten til sin egen krop. Så længe der var flasker med sonde mad på lager, var der liv, hvis der ikke indtrådte en anden begivenhed.

Vi fik en aktuel mulighed for at hjælpe vores mor ud af livet. Når hun tog fat i slangen med næring gennem næsen, kunne det tolkes som, hun ikke havde lyst til at leve mere. Et personligt ønske som vi kunne opfylde, hvis vi som søskende sagde nej tak til den planlagte PEG sonde. Var den først anlagt, var muligheden forpasset. Fagligt blev det vurderet indenfor skiven og lovgivningen om aktiv dødshjælp.

Vi tre søskende sagde ja til at drøfte muligheden. Vi blev enige om, at det ikke skulle være en demokratisk afstemning, hvor flertallets afgørelse var det, vi gik med.

Det ville være surt at være i mindretal og skulle være underlagt en beslutning om liv og død, som man var imod.

Beslutningen skulle være en musketer-ed: **En for alle og alle for en.**

Vi var noget berørt i situationen. Vores mors liv var trøstesløst. Der var ikke en kinamands chance for, at hun ville komme tilbage til i sit gamle liv. Min mor var lukket helt ned fra omverdenen. Vi var enige i, at vi så vores mor på samme måde. Vi følte det på samme måde. Vi mor, dine store børn, synes du skulle få fred.

Min mor fik indopereret en PEG sonde den 17.09.2009.

Ventetid

De næste mange måneder levede min mor ikke op, men blev holdt i live. Jeg opfordrede mine fire børn til at besøge deres farmor på plejehjemmet og sige et sidste farvel.

Der blev provianteret i kassevis med sondemad til min mor. De daglige rutiner tog plejepersonalet sig af. I alt det indimellem var min søster Tove et velkomment aktiv omkring vores mor.

På udflugter og sociale arrangementer gav Tove hjerteligt en hånd med. I det daglige holdt hun et vågent øje med, at der ikke blev slækket på plejen omkring min mor. Tove var med i beboer- og pårørenderådet og dialogudvalget. Vores mor havde en stemme på institutionen, som hun kunne være stolt af.

Farvel

Jeg har i mange måneder gået ned ad Memory Lane anno 2026.

Billede af min mor. Billedet er taget midt i juli 2011

Jeg har gennemlevet min mors liv og givet hende en plads i historien af navnløse ikke privilegerede mødre og anonyme hustruer, som aldrig er gået af pladsen for lidt modgang. Når først de fik børn blev de urokkelige søjler for dem de gav liv. De burde have en national festdag, hvor vi i kor kunne udbringe et højt hurra i respekt for deres levede liv.

Tak er kun et fattigt ord.

I efteråret hen mod november i 2011 var min mor indlagt med infektion i lungerne. Hun fik ilt gennem en slange i næsen, som lettede hendes vejrtrækning. Afdelingens sygeplejerske var usentimental og faglig kompetent. Vi fulgte hendes vejledning.

Hvis vi besluttede os, som søskende, kunne vi fjerne min mors ilt. Så ville hun dø på under et minut. Vi svor hinanden musketer-eden, **en for alle og alle for en.**

Alle i familien, som var samlet på sygehuset, blev højtideligt kaldt ind på stuen i stille andagt til et sidste farvel, en efter en. De, som skulle nå frem, kom frem. Vi havde lovet hinanden, at det kun var os tre søskende, som skulle være til stede ved den sidste handling. Den gode sygeplejerske havde instrueret os i, hvordan vi skulle gå frem. Jeg skulle sikre mig, at min mors luftveje var frie, så hun ikke blev kvalt i sin tunge. Jeg satte mig til rette på min mors sygeseng og lagde nænsomt en arm omkring hendes hoved og holdt det ind til min krop. Jeg kunne forvente, at min mor ville reagere, når jeg tog slangen ud med ilt.

Jeg gjorde det.

Trak slangen ud og holdt min mors hoved bagover og ind til mig. Min mor reagerede voldsomt og hev efter vejret langt over den tid, inden for et minuts tid, som sygeplejersken havde forventet der ville gå

Vores mor blev ladet i fred til selv at trække vejret - og dø.

Vi blev på stuen og vågede de næste par døgn. Efter midnat tirsdag den 8. november 2011 slap min mor livet og åndede ud.

Første nat, vi vågede, havde jeg bemærket, at min søster Birthe havde klaget over smerter i ryggen. Lidt snak frem og tilbage fik hende til at besøge sin læge den næste dags formiddag. Efter yderligere undersøgelser blev Birthe diagnosticeret med terminal lungecancer og døde først i det nye år 2012.

Vores mor blev bisat fra Pårup Kirke i Korup ved Odense i november 2011.
Præsten holdt en tale.

Jeg holdt en tale ved min mors kiste.

45 år efter jeg stod ved min fars kiste, kom ordene igennem og ud i kirkerummet.

Kære mor

Du kom til verden
som lille.

Du gik i skole
så længe du ville.

Du blev mor til
tre dejlige unger
i en ung alder.

Du var gift med min far
og blev enke
i en moden alder.

Kære mor

Tak for livet
du har givet mig.

Tak for livet
du har givet os.

Hjertelig tak fra os
dine voksne børn.

Du var min dejligste mor.
Du var vores dejligste mor.
Du var vores dejligste,

Mormor, farmor og oldemor.
Du var alle vores
lille NOR.

Kære mor
Du rejser til
ukendt land.
Måske møder du
din ægteemand.
Vi som skal blive
tilbage.
Vil leve med dit minde
om fælles dage.

Ruth Elinor Knudsen. Æret være dit minde.

Omkring vores mors bisættelse drøftede vi søskende, om min far skulle flyttes fra de ukendtes gravplads og bisættes sammen med sin trofaste hustru. Tredje gang, vi holdt afstemning, var der aftalt en demokratisk afstemning. Flertalsafgørelse.

Vores mor og far kan fortsat "kigge" til hinanden på afstand fra hver deres gravsted på Pårup kirkegård.

Efterskrift

Efter kassen blev gjort op i skifteretten den 05.11.2011 om bo udlæg, var der en pæn sum penge efter vores mor til deling efter musketer-ednen: **En for alle og alle for en.**

17.000,00 kr. til hver.

Respekt Fru Knudsen

*Du lille fugl ved min rude
har du en hilsen med til mig
så du min moder derude
sig mig hvad sagde hun til dig*

*Strofer fra en gl. dansk folkesang.
Forfatter ukendt.*

